ΚΑΜΙΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ Ή ΔΕΞΙΑ, ΚΑΜΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ – ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΡΧΙΑ!

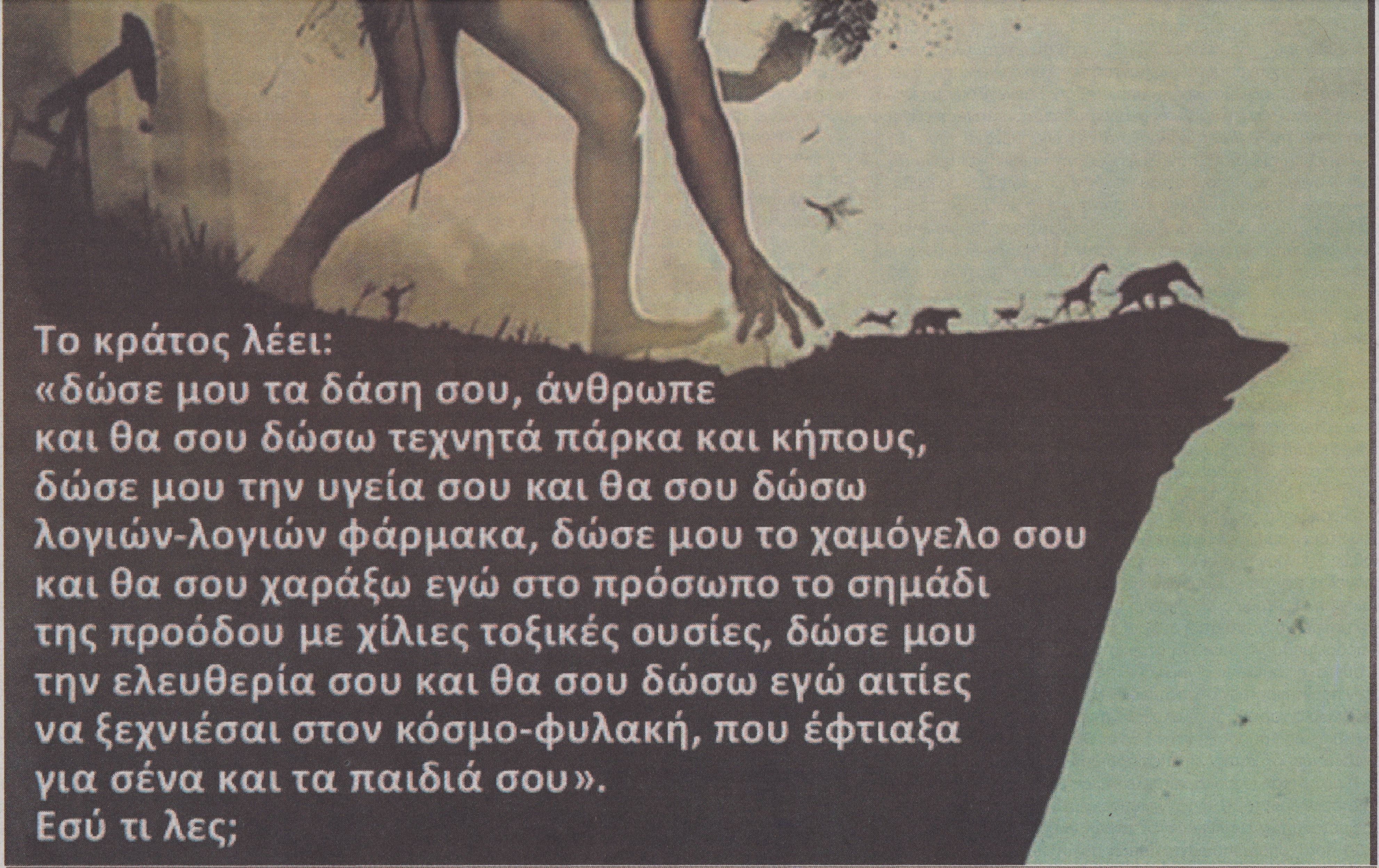
ΜΗΝΙΑΙΑ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
Αριθμός Φύλλου 119
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2012
1,5 ΕΥΡΩ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

1,5 ΕΥΡΩ

Το κράτος λέει:
«δώσε μου τα δάση σου, άνθρωπε
και θα σου δώσω τεχνητά πάρκα και κήπους,
δώσε μου την υγεία σου και θα σου δώσω
λογιών-λογιών φάρμακα, δώσε μου το χαμόγελο σου
και θα σου χαράξω εγώ στο πρόσωπο το σημάδι
της προόδου με χίλιες τοξικές ουσίες, δώσε μου

Το κράτος λέει:
«δώσε μου τα δάση σου, άνθρωπε
και θα σου δώσω τεχνητά πάρκα και κήπους,
δώσε μου την υγεία σου και θα σου δώσω
λογιών-λογιών φάρμακα, δώσε μου το χαμόγελο σου
και θα σου χαράξω εγώ στο πρόσωπο το σημάδι
της προόδου με χίλιες τοξικές ουσίες, δώσε μου
την ελευθερία σου και θα σου δώσω εγώ αιτίες
να ξεχνιέσαι στον κόσμο-φυλακή, που έφτιαξα
για σένα και τα παιδιά σου».
Εσύ τι λες;

ΣΚΕΨΕΙΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ...
...ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

από τον Κύκλο Σύνταξης

Σύντροφοι/συντρόφισσες και φίλες/οι,

Οι κοινωνικές διαθέσεις, τα χαρακτηριστικά του ευρύτερου κοινωνικού ανταγωνισμού την περίοδο που διανύουμε και η αναρχική προοπτική, δεν εμπεριέχονται φυσικά σε μια αφήγηση που ξεκινά από τις οχλήσεις μιας χαμηλοβλεπούσας αριστεράς, που διαμαρτύρεται επειδή της πιάνει λίγο περισσότερο τον πισινό η ακροδεξιά και τελειώνει με τους ψευτοπαληκαρισμούς των ποικίλων αντιπροσώπων του ευρύτερου κινήματος για την επικείμενη (;) συντριβή του «φασιστικού κινδύνου». Ούτε πρόκειται, βέβαια, για κάποιου είδους ιδεολογική εμμονή ή αγκύλωση το συνεχιζόμενο παραλήρημα τού –εδώ και καιρό παγιοποιημένου– «αντιρατσιστικού μετώπου», που κάνει τα πάντα ώστε να τροφοδοτείται το «αντίπαλο δέος» με οπαδούς κάθε ηλικίας και κοινωνικής προέλευσης. Το «μεταναστευτικό» δεν έχει αναγορευτεί τυχαία ως το κορυφαίο ταμπού μιας αριστεράς, που ουσιαστικά αυτοαναγορεύεται ως ο πλέον συνεπής προστάτης των διαδικασιών, αλλά και των συνεπειών της λεγόμενης παγκοσμιοποίησης σε κάθε επίπεδο. Οι φορείς των αντιεξουσιαστικών(;) αντι-ρατσιστικών ασυναρτησιών, που πορεύονται σταθερά στην ίδια κατεύθυνση, –παρ' ότι προς «στιγμή» έδειξαν μια φανερή αμηχανία λόγω της έκρηξης της εκλογικής δύναμης της Χρυσής Αυγής–, στη συνέχεια, άλλο τόσο φανερά καθησυχασμένοι βλέποντας τον Συριζα να καπαρώνει την θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης, συνεχίζουν απτόητοι να διαλαλούν ότι κάθε τρίχα οποιουδήποτε μετανάστη είναι ιερή... Με την υπόνοια και μόνο ότι έχουν απέναντί τους μια διαφορετική ανάλυση ή αντίληψη, με την υποψία και μόνο ότι η ιδεολογική καρικατούρα που υποστηρίζουν δια μανίας κινδυνεύει, δεν διστάζουν να διαστρεβλώνουν ή να βιάζουν κατάφωρα μια, κατά τα άλλα, αδιάψευστη πραγματικότητα. Με την ίδια αφορμή δημαρχαίοι, τοπικοί άρχοντες και εκκλησιαστικοί παράγοντες μπαίνουν ήδη σε μια «αγωνιστική» τροχιά ενάντια

Μια ερμηνεία της επιμήκυνσης

Όταν ο Αντώνης Σαμαράς αποφάσιζε «με αίσθημα πατριωτικής ευθύνης» να καταψηφίσει η ΝΔ το πρώτο Μνημόνιο το 2010, το βασικό «επιχείρημα» των πιστών του Σαμαρισμού επικεντρωνόταν στο ότι θα ήταν επικίνδυνο για το πολιτικό σύστημα αν την θέση της αντιπολίτευσης καταλάμβανε η αριστερά. Και δός του να λιβανίζουν τη σοφία του Αρχηγού που θα σώσει το κύρος των θεσμών.

Δυο χρόνια μετά ο Αντωνάκης Σαμαράς έκανε το ονειρό του πραγματικότητα: Χάρη στην «καλοσύνη των ξένων», είναι «πρωθυπουργεύων» μιας κυβέρνησης «εθνικής ευθύνης» (αυτές οι στομφώδεις περικοκλάδες χρησιμεύουν ωστε να αποφεύγεται το απλό και ενοχλητικό «κυβέρνηση συνεργασίας») αλλά εκ των πραγμάτων, στηρίζεται σε δύο δεκανίκια, τον αδιόρθωτο εγωίσταρο Ευάγγελο Βενιζέλο και τον ηγέτη της «νυσταγμένης αριστεράς», τον αφόρητα πληκτικό και «αξιοπρεπή» κύριο Κουβέλη, που όμως έχει αποδείξει την πολλαπλή χρησιμότητά του στην εξεύρεση πολιτικώς ορθών λέξεων και διατυπώσεων για τα «μέτρα των 11.5 δις». Για αξιωματική αντιπολίτευση έχει τον Συριζα και έφτιαξε επίσης και έναν Καμμένο από τα δεξιά του. Και ακόμα πιο δεξιά του μια Χρυσή Αυγή. Εύγε του!

Το υπερόπλο του Αντώνη Σαμαρά είναι η «διετής επιμήκυνση του προγράμματος», με την προϋπόθεση βέβαια ότι θα το δεχτούν οι «ξένοι». Τί είναι αυτή η επιμήκυνση (πέρα από τα προφανή σεξουαλικού περιεχομένου); Πάρτε για παράδειγμα έναν δυστυχή φυλακισμένο που τρώει πρωί-μεσημέρι-βράδυ ξύλο από τους δεσμοφύλακες και βρίσκεται σε

λαζαριστών» (το θρησκευτικό τάγμα φανατικών σαμαριστών που ίδρυσε ο Χρύσανθος Λαζαρίδης) που «βλέπουν» διαρκώς τρομοκράτες και ληστές τραπεζών μέσα στον ΣΥΡΙΖΑ. Ας τους ενημερώσει κάποιος ότι στο κόμμα του Λούλα Ντα Σίλβα στη Βραζιλία ήταν ενταγμένοι και πρώην ένοπλοι αντάρτες του περίφημου Κάρλος Μαρινγκέλα. Αυτό καθόλου δεν εμπόδισε τον Λούλα να γίνει πρόεδρος της Βραζιλίας. Έκτοτε η Βραζιλία έφτασε να συμμετέχει ως και στο G20, αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία...

Eretz Yisrael

Σύμφωνοι: το ζήτημα της «απελευθέρωσης της Παλαιστίνης» έχει ξεφτίσει τελείως, ακόμα και στο μικρό κύκλο των φανατικών της «ελληνο-αραβικής προσέγγισης». Οι καιροί αλλάζουν, δεν γράφουμε δα και καμιά μεγάλη σοφία, φυσικά. Το θέαμα ενός κρατιδίου που φτιάχτηκε για να εγκλωβίσει τους δυστυχείς παλαιστίνιους σε μερικά παλιοχώραφα στη Γάζα και σε άλλα τόσα στη Δυτική Όχθη και πασχίζει για «διπλωματική αναγνώριση» μέσω δανείου από το ... Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για να τα μοιραστούν οι βλοσυροί μουλάδες της Χαμάς και οι μανδαρίνοι της Φατάχ (οι Ισραηλινοί αρνούνται πεισματικά την όποια «αναγνώριση» έστω και μέσω ΔΝΤ, μάλλον για να σπάσουν πλάκα...), είναι για γέλια και για κλάματα. Για να αποδώσουμε τα του Καίσαρος τω Καίσαρι, θυμίζει χτυπητά το πρώτο δάνειο του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, οπότε μπορούμε να προβλέψουμε και την συνέχεια του αντίστοιχου παλαιστινιακού...

Δεν είναι όμως τρόποι αυτοί, να συναντιέται ο αρχηγός του «κόμματος της γκιλοτίνας» Αλέξης Τσίπρας, –επί δίωρο παρακαλώ!– με τον Ισραηλινό πρωθυπουργό και νομπελίστα ειρήνης (!) Σιμόν Πέρες στο κάτω-κάτω και να μην εκδίδεται από την γραμματεία του Σύριζα ένα στοιχειώδες ανακοινωθέν!

Ο tempora, o mores! Το μικρό καλοκαιρινό «στραβοπάτημα» του Αλέξη (σε άλλες εποχές θα είχε ξεσπάσει εσωκομματική εξέγερση, τουλάχιστον), δεν ενόχλησε τους κατασκηνωτές των κάμπινγκ των «Συνιστωσών» περισσότερο από τα λεφούσια μύγες, που ως γνωστόν είναι παχιές τον Αύγουστο, περισσότερο από τα τζιτζίκια και την καλοκαιρινή κάψα. Φυσιολογικά πράγματα.

Ο μόνος που ανέλαβε να σώσει την τιμή των «όπλων» ήταν ο καθηγητής με την βαμμένη αλογου-

Σύντροφοι/συντρόφισσες και φίλες/οι,

Οι κοινωνικές διαθέσεις, τα χαρακτηριστικά του ευρύτερου κοινωνικού ανταγωνισμού την περίοδο που διανύουμε και η αναρχική προοπτική, δεν εμπεριέχονται φυσικά σε μια αφήγηση που ξεκινά από τις οχλήσεις μιας χαμηλοβλεπούσας αριστεράς, που διαμαρτύρεται επειδή τη πιάνει λίγο περισσότερο τον πισινό η ακροδεξιά και τελειώνει με τους ψευτοπαληκαρισμούς των ποικίλων αντιπροσώπων του ευρύτερου κινήματος για την επικείμενη (;) συντριβή του «φασιστικού κινδύνου». Ούτε πρόκειται, βέβαια, για κάποιου είδους ιδεολογική εμμονή ή αγκύλωση το συνεχιζόμενο παραλήρημα τού –εδώ και καιρό παγιοποιημένου– «αντιρατσιστικού μετώπου», που κάνει τα πάντα ώστε να τροφοδοτείται το «αντίπαλο δέος» με οπαδούς κάθε ηλικίας και κοινωνικής προέλευσης. Το «μεταναστευτικό» δεν έχει αναγορευτεί τυχαία ως το κορυφαίο ταμπού μιας αριστεράς, που ουσιαστικά αυτοαναγορεύεται ως ο πλέον συνεπής προστάτης των διαδικασιών, αλλά και των συνεπειών τής λεγόμενης παγκοσμιοποίησης σε κάθε επίπεδο. Οι φορείς των αντιεξουσιαστικών(;) αντι-ρατσιστικών ασυναρτησιών, που πορεύονται σταθερά στην ίδια κατεύθυνση, –παρ' ότι προς «στιγμή» έδειξαν μια φανερή αμηχανία λόγω της έκρηξης της εκλογικής δύναμης της Χρυσής Αυγής–, στη συνέχεια, άλλο τόσο φανερά καθησυχασμένοι βλέποντας τον Συριζα να καπαρώνει την θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης, συνεχίζουν απτόητοι να διαλαλούν ότι κάθε τρίχα οποιουδήποτε μετανάστη είναι ιερή… Με την υπόνοια και μόνο ότι έχουν απέναντί τους μια διαφορετική ανάλυση ή αντίληψη, με την υποψία και μόνο ότι η ιδεολογική καρικατούρα που υποστηρίζουν δια μανίας κινδυνεύει, δεν διστάζουν να διαστρεβλώνουν ή να βιάζουν κατάφωρα μια, κατά τα άλλα, αδιάψευστη πραγματικότητα. Με την ίδια αφορμή δημαρχαίοι, τοπικοί άρχοντες και εκκλησιαστικοί παράγοντες μπαίνουν ήδη σε μια «αγωνιστική» τροχιά ενάντια στην λειτουργία των στρατοπέδων συγκέντρωσης των λεγόμενων λαθραίων αλλοδαπών με την αγαστή συνεργασία οργανωμένων χρυσαυγιτών. Τα συμφέροντα βέβαια είναι ποικίλα. Διαφορετικά εκείνα της εκκλησίας, –λόγου χάρη–, που μπαίνει στο παιχνίδι σε πολλές περιπτώσεις, διαπραγματευόμενη ιδιαίτερα δικά της συμφέροντα. Διαφορετικά εκείνα των τοπικών αρχόντων ή των θερμόαιμων εθνικιστών. Όσο για την χαμηλοβλεπούσα αριστερά αρκείται για την ώρα στην επίδειξη μιας χαρακτηριστικής σωφροσύνης για το ζήτημα, άξια της κυβερνητικής της φορεσιάς, αιτούμενη χώρους με **«αξιοπρεπείς όρους διαβίωσης»** για τους έγκλειστους. Αυτή ακριβώς η σωφροσύνη μέλλεται να επιδειχθεί και στο «καυτό» μέτωπο της οικονομίας, καθώς ξεκινούν ήδη οι κινητοποιήσεις που συνοδεύουν την αναγγελία των συνεχιζόμενων εθνοσωτήριων μέτρων, που επιβάλλει η έξω-τρόικα και εκτελεί η μέσα-τρόικα. Κανείς, όμως, δεν πρέπει να ξεχνά ότι η σύρραξη δια αντιπροσώπων είναι μια χιλιοδοκιμασμένη συνταγή στην ιστορία της κυριαρχίας. Αυτή η συνταγή, όπως περιγράψαμε προηγουμένως, δοκιμάζεται στην περίπτωση των στρατοπέδων κράτησης για τους μετανά-

Μια ερμηνεία της επιμήκυνσης

Όταν ο Αντώνης Σαμαράς αποφάσιζε «με αίσθημα πατριωτικής ευθύνης» να καταψηφίσει η ΝΔ το πρώτο Μνημόνιο το 2010, το βασικό «επιχείρημα» των πιστών του Σαμαρισμού επικεντρωνόταν στο ότι θα ήταν επικίνδυνο για το πολιτικό σύστημα αν την θέση της αντιπολίτευσης καταλάμβανε η αριστερά. Και δός του να λιβανίζουν τη σοφία του Αρχηγού που θα σώσει το κύρος των θεσμών.

Δυο χρόνια μετά ο Αντωνάκης Σαμαράς έκανε το ονειρό του πραγματικότητα: Χάρη στην «καλοσύνη των ξένων», είναι «πρωθυπουργεύων» μιας κυβέρνησης «εθνικής ευθύνης» (αυτές οι στομφώδεις περικοκλάδες χρησιμεύουν ωστε να αποφεύγεται το απλό και ενοχλητικό «κυβέρνηση συνεργασίας») αλλά εκ των πραγμάτων, στηρίζεται σε δύο δεκανίκια, τον αδιόρθωτο εγωίσταρο Ευάγγελο Βενιζέλο και τον ηγέτη της «νυσταγμένης αριστεράς», τον αφόρητα πληκτικό και «αξιοπρεπή» κύριο Κουβέλη, που όμως έχει αποδείξει την πολλαπλή χρησιμότητά του στην εξεύρεση πολιτικώς ορθών λέξεων και διατυπώσεων για τα «μέτρα των 11.5 δις». Για αξιωματική αντιπολίτευση έχει τον Συριζα και έφτιαξε επίσης και έναν Καμμένο από τα δεξιά του. Και ακόμα πιο δεξιά του μια Χρυσή Αυγή. Εύγε του!

Το υπερόπλο του Αντώνη Σαμαρά είναι η «διετής επιμήκυνση του προγράμματος», με την προϋπόθεση βέβαια ότι θα το δεχτούν οι «ξένοι». Τί είναι αυτή η επιμήκυνση (πέρα από τα προφανή σεξουαλικού περιεχομένου); Πάρτε για παράδειγμα έναν δυστυχή φυλακισμένο που τρώει πρωί-μεσημέρι-βράδυ ξύλο από τους δεσμοφύλακες και βρίσκεται σε μαύρο χάλι. Αναλύει, όμως, τα δεδομένα και κάνει μια ευφυέστατη πρόταση στον διευθυντή των φυλακών: να κάτσει δύο χρόνια παραπάνω από την κανονική ποινή του αρκεί να καταργηθεί το μεσημεριανό ξύλο. Κατάκτηση ε; Και μάλιστα για να πείσει τον διευθυντή ζητά την άδεια να γκρεμοτσακιστεί από τις σκάλες από μόνος του και να μείνει νηστικός ένα μήνα! (τα μέτρα των 11.5 δις που λέγαμε και η σπουδαία χρησιμότητά τους...).

Κακά τα ψέμματα. Το λέν οι λόγγοι και τα άπαρτα βουνά, το ψυθυρίζει της αυγής το δροσάτο αγέρι, το λέει και το πουλάκι, (το γνωστό πουλάκι του δημοτικού τραγουδιού που δεν πέφτει ποτέ έξω) ότι ο Αλέξης Τσίπρας κρατά σειρά ώστε να είναι ο επόμενος πρωθυπουργεύων σε ένα αντίστοιχο σχήμα «εθνικής ευθύνης» (ή κάπως έτσι) με την προϋπόθεση όμως ότι θα κάνει ένα-δυο πραγματάκια.

Το πρώτο το κάνουν ήδη εκεί στην Κουμουνδούρου χωρίς να το πολυκαταλαβαίνουν. Είναι η συμβουλή που έδωσε ο Ουίνστον Τσόρτσιλ σε έναν νε-

κρό κύκλο των φανατικών της «ελληνο-αραβικής προσέγγισης». Οι καιροί αλλάζουν, δεν γράφουμε δα και καμιά μεγάλη σοφία, φυσικά. Το θέαμα ενός κρατιδίου που φτιάχτηκε για να εγκλωβίσει τους δυστυχείς παλαιστίνιους σε μερικά παλιοχώραφα στη Γάζα και σε άλλα τόσα στη Δυτική Όχθη και πασχίζει για «διπλωματική αναγνώριση» μέσω δανείου από το ... Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για να τα μοιραστούν οι βλοσυροί μουλάδες της Χαμάς και οι μανδαρίνοι της Φατάχ (οι Ισραηλινοί αρνούνται πεισματικά την όποια «αναγνώριση» έστω και μέσω ΔΝΤ, μάλλον για να σπάσουν πλάκα...), είναι για γέλια και για κλάματα. Για να αποδώσουμε τα του Καίσαρος τω Καίσαρι, θυμίζει χτυπητά το πρώτο δάνειο του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, οπότε μπορούμε να προβλέψουμε και την συνέχεια του αντίστοιχου παλαιστινιακού...

Δεν είναι όμως τρόποι αυτοί, να συναντιέται ο αρχηγός του «κόμματος της γκιλοτίνας» Αλέξης Τσίπρας, –επί δίφρο παρακαλώ!– με τον Ισραηλινό πρωθυπουργό και νομπελίστα ειρήνης (!) Σιμόν Πέρες στο κάτω-κάτω και να μην εκδίδεται από την γραμματεία του Σύριζα ένα στοιχειώδες ανακοινωθέν!

Ο tempora, o mores! Το μικρό καλοκαιρινό «στραβοπάτημα» του Αλέξη (σε άλλες εποχές θα είχε ξεσπάσει εσωκομματική εξέγερση, τουλάχιστον), δεν ενόχλησε τους κατασκηνωτές των κάμπινγκ των «Συνιστωσών» περισσότερο από τα λεφούσια μύγες, που ως γνωστόν είναι παχιές τον Αύγουστο, περισσότερο από τα τζιτζίκια και την καλοκαιρινή κάψα. Φυσιολογικά πράγματα.

Ο μόνος που ανέλαβε να σώσει την τιμή των «όπλων» ήταν ο καθηγητής με την βαμμένη αλογοουρά, ο κύριος Κουράκης, συνεπής ταξιδευτής στον στολίσκο του Free Gaza Movement εδώ και χρόνια, παρέα με ένα γαλαξία «αγωνιστών».

Η απάντηση του «σκιώδους» αναπληρωτή υπουργού εξωτερικών του ΣΥΡΙΖΑ –αντικαθιστά την κανονική σκιώδη ΥΠΕΞ Ρένα Δούρου που βρίσκεται σε διακοπές– (αντιλαμβανόμαστε ότι ακούγεται γελοίο όλο αυτό, αλλά καλό είναι να συνηθίζουμε...) κυρίου Ήσυχου ήταν ότι ο Αλέξης Τσίπρας *«παρουσίασε με κατηγορηματικό τρόπο στον Ισραηλινό πρόεδρο τις ριζικές διαφωνίες του Σύριζα για το ισραηλινό τείχος και το τεράστιο πυρηνικό οπλοστάσιο του Ισραήλ ενώ επισήμανε και την ανάγκη άμεσης επίλυσης του Μεσανατολικού»*. Αφήστε την φαντασία σας να καλπάσει και προσπαθήστε να δείτε έναν αποσβολωμένο Σιμόν Πέρες να δέχεται για δύο ατελείωτες ώρες ένα καταιγισμό διαφωνιών από τον θυελλώδη Τσίπρα. (Οι διαβόητες μυστικές υπηρεσίες του Ισραήλ πιάστηκαν στον ύπνο για δεύτερη φορά μετά το Γιομ Κιππούρ...) Εν ολίγοις ο κύ-

ρεύονται σταθερά στην ίδια κατεύθυνση, –παρ' ότι προς «στιγμή» έδειξαν μια φανερή αμηχανία λόγω της έκρηξης της εκλογικής δύναμης της Χρυσής Αυγής–, στη συνέχεια, άλλο τόσο φανερά καθησυχασμένοι βλέποντας τον Συριζα να καπαρώνει την θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης, συνεχίζουν απτόητοι να διαλαλούν ότι κάθε τρίχα οποιουδήποτε μετανάστη είναι ιερή… Με την υπόνοια και μόνο ότι έχουν απέναντί τους μια διαφορετική ανάλυση ή αντίληψη, με την υποψία και μόνο ότι η ιδεολογική καρικατούρα που υποστηρίζουν δια μανίας κινδυνεύει, δεν διστάζουν να διαστρεβλώνουν ή να βιάζουν κατάφωρα μια, κατά τα άλλα, αδιάψευστη πραγματικότητα. Με την ίδια αφορμή δημαρχαίοι, τοπικοί άρχοντες και εκκλησιαστικοί παράγοντες μπαίνουν ήδη σε μια «αγωνιστική» τροχιά ενάντια στην λειτουργία των στρατοπέδων συγκέντρωσης των λεγόμενων λαθραίων αλλοδαπών με την αγαστή συνεργασία οργανωμένων χρυσαυγιτών. Τα συμφέροντα βέβαια είναι ποικίλα. Διαφορετικά εκείνα της εκκλησίας, –λόγου χάρη–, που μπαίνει στο παιχνίδι σε πολλές περιπτώσεις, διαπραγματευόμενη ιδιαίτερα δικά της συμφέροντα. Διαφορετικά εκείνα των τοπικών αρχόντων ή των θερμόαιμων εθνικιστών. Όσο για την χαμηλοβλέπούσα αριστερά αρκείται για την ώρα στην επίδειξη μιας χαρακτηριστικής σωφροσύνης για το ζήτημα, άξια της κυβερνητικής της φορεσιάς, αιτούμενη χώρους με **«αξιοπρεπείς όρους διαβίωσης»** για τους έγκλειστους. Αυτή ακριβώς η σωφροσύνη μέλλεται να επιδειχθεί και στο «καυτό» μέτωπο της οικονομίας, καθώς ξεκινούν ήδη οι κινητοποιήσεις που συνοδεύουν την αναγγελία των συνεχιζόμενων εθνοσωτήριων μέτρων, που επιβάλλει η έξω-τρόικα και εκτελεί η μέσα-τρόικα. Κανείς, όμως, δεν πρέπει να ξεχνά ότι η σύρραξη δια αντιπροσώπων είναι μια χιλιοδοκιμασμένη συνταγή στην ιστορία της κυριαρχίας. Αυτή η συνταγή, όπως περιγράψαμε προηγουμένως, δοκιμάζεται στην περίπτωση των στρατοπέδων κράτησης για τους μετανάστες χωρίς χαρτιά, αυτή ακριβώς η μέθοδος χαρακτηρίζει και την εμπόλεμη σύρραξη στην Συρία. Όπου και αν εφαρμόζεται, αποδεικνύει ότι αυτήν την περίοδο δεν υπάρχει, σε μεγαλύτερη ή μικρότερη κλίμακα, αποκλειστικός ζωτικός χώρος για κάποια συμφέροντα. Ο ανταγωνισμός, απλά, θα είναι σκληρότερος μεταξύ των εμπλεκομένων μερών και οι ενδοιασμοί για τα μέσα που χρησιμοποιούνται απλά πολυτέλεια. Στο ερώτημα, λοιπόν, από ποιο μετερίζι θα αντιταχθούν οι αναρχικοί αυτήν την περίοδο στους εξουσιαστικούς σχεδιασμούς, οι απαντήσεις θα πρέπει να είναι όχι απλά προσεκτικές, αλλά ιδιαίτερα μελετημένες. Ούτως ή άλλως τα περιθώρια για «λάθη» δεν έχουν απλά στενέψει, έχουν σχεδόν εξαλειφθεί….

Καλό φθινόπωρο, σύντροφοι…

που όμως έχει αποδείξει την πολλαπλή χρησιμότητά του στην εξεύρεση πολιτικώς ορθών λέξεων και διατυπώσεων για τα «μέτρα των 11.5 δις». Για αξιωματική αντιπολίτευση έχει τον Συριζα και έφτιαξε επίσης και έναν Καμμένο από τα δεξιά του. Και ακόμα πιο δεξιά του μια Χρυσή Αυγή. Εύγε του!

Το υπερόπλο του Αντώνη Σαμαρά είναι η «διετής επιμήκυνση του προγράμματος», με την προϋπόθεση βέβαια ότι θα το δεχτούν οι «ξένοι». Τί είναι αυτή η επιμήκυνση (πέρα από τα προφανή σεξουαλικού περιεχομένου); Πάρτε για παράδειγμα έναν δυστυχή φυλακισμένο που τρώει πρωί-μεσημέρι-βράδυ ξύλο από τους δεσμοφύλακες και βρίσκεται σε μαύρο χάλι. Αναλύει, όμως, τα δεδομένα και κάνει μια ευφυέστατη πρόταση στον διευθυντή των φυλακών: να κάτσει δύο χρόνια παραπάνω από την κανονική ποινή του αρκεί να καταργηθεί το μεσημεριανό ξύλο. Κατάκτηση ε; Και μάλιστα για να πείσει τον διευθυντή ζητά την άδεια να γκρεμοτσακιστεί από τις σκάλες από μόνος του και να μείνει νηστικός ένα μήνα! (τα μέτρα των 11.5 δις που λέγαμε και η σπουδαία χρησιμότητά τους…).

Κακά τα ψέμματα. Το λέν οι λόγγοι και τα άπαρτα βουνά, το ψυθυρίζει της αυγής το δροσάτο αγέρι, το λέει και το πουλάκι, (το γνωστό πουλάκι του δημοτικού τραγουδιού που δεν πέφτει ποτέ έξω) ότι ο Αλέξης Τσίπρας κρατά σειρά ώστε να είναι ο επόμενος πρωθυπουργεύων σε ένα αντίστοιχο σχήμα «εθνικής ευθύνης» (ή κάπως έτσι) με την προϋπόθεση όμως ότι θα κάνει ένα-δυο πραγματάκια.

Το πρώτο το κάνουν ήδη εκεί στην Κουμουνδούρου χωρίς να το πολυκαταλαβαίνουν. Είναι η συμβουλή που έδωσε ο Ουίνστον Τσόρτσιλ σε έναν νεαρό σχετικά με το μυστικό της επιτυχίας του: –»Στην εξοικονόμηση ενέργειας. *Ποτέ μην στέκεσαι όρθιος όταν μπορείς να καθίσεις και ποτέ μην κάθεσαι όταν μπορείς να ξαπλώσεις*»–.

Το δεύτερο είναι κάπως πιο σύνθετο, βασίζεται όμως στα διδάγματα του πρώτου: Να μην ενδώσουν στη «γοητεία της μολότωφ» και όλα θα πάνε καλά, όπως προειδοποιεί ο γνωστός Αλέξης Παπαχελάς τον Αλέξη Τσίπρα: «*Πρέπει όμως να υπάρχει κάποιο όριο, ειδικά σε ό,τι αφορά τη χρήση βίας, τις μολότωφ, τις καταστροφές*». (Οπως φαίνεται κάποιοι έχουν ως δεδομένη την εξέγερση, τις λεηλασίες και τις καταστροφές μέσα στο φθινόπωρο, απλώς ελπίζουν να είναι ελεγχόμενες…).

Δεν λείπουν βέβαια οι κραυγές των «χρυσανθο-

πρωθυπουργό και νομπελίστα ειρήνης (!) Σιμόν Πέρες στο κάτω-κάτω και να μην εκδίδεται από την γραμματεία του Σύριζα ένα στοιχειώδες ανακοινωθέν!

Ο tempora, o mores! Το μικρό καλοκαιρινό «στραβοπάτημα» του Αλέξη (σε άλλες εποχές θα είχε ξεσπάσει εσωκομματική εξέγερση, τουλάχιστον), δεν ενόχλησε τους κατασκηνωτές των κάμπινγκ των «Συνιστωσών» περισσότερο από τα λεφούσια μύγες, που ως γνωστόν είναι παχιές τον Αύγουστο, περισσότερο από τα τζιτζίκια και την καλοκαιρινή κάψα. Φυσιολογικά πράγματα.

Ο μόνος που ανέλαβε να σώσει την τιμή των «όπλων» ήταν ο καθηγητής με την βαμμένη αλογοουρά, ο κύριος Κουράκης, συνεπής ταξιδευτής στον στολίσκο του Free Gaza Movement εδώ και χρόνια, παρέα με ένα γαλαξία «αγωνιστών».

Η απάντηση του «σκιώδους» αναπληρωτή υπουργού εξωτερικών του ΣΥΡΙΖΑ –αντικαθιστά την κανονική σκιώδη ΥΠΕΞ Ρένα Δούρου που βρίσκεται σε διακοπές– (αντιλαμβανόμαστε ότι ακούγεται γελοίο όλο αυτό, αλλά καλό είναι να συνηθίζουμε…) κυρίου Ήσυχου ήταν ότι ο Αλέξης Τσίπρας «*παρουσίασε με κατηγορηματικό τρόπο στον Ισραηλινό πρόεδρο τις ριζικές διαφωνίες του Σύριζα για το ισραηλινό τείχος και το τεράστιο πυρηνικό οπλοστάσιο του Ισραήλ ενώ επισήμανε και την ανάγκη άμεσης επίλυσης του Μεσανατολικού*». Αφήστε την φαντασία σας να καλπάσει και προσπαθήστε να δείτε έναν αποσβολωμένο Σιμόν Πέρες να δέχεται για δύο ατελείωτες ώρες ένα καταιγισμό διαφωνιών από τον θυελλώδη Τσίπρα. (Οι διαβόητες μυστικές υπηρεσίες του Ισραήλ πιάστηκαν στον ύπνο για δεύτερη φορά μετά το Γιομ Κιππούρ…) Εν ολίγοις ο κύριος Ήσυχος είπε όλα **όσα θα ήθελαν να ακούσουν** οι «συνιστώσες» και η διαμαρτυρόμενη βαμμένη αλογοουρά. Το ενδιαφέρον βρίσκεται παρακάτω: «*Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι αντίθετος στην ανάπτυξη των διακρατικών σχέσεων με όλες τις χώρες της περιοχής, συμπεριλαμβανομένου και του Ισραήλ*», συμπλήρωσε δε με νόημα ότι «*πάντως αυτές οι σχέσεις δεν πρέπει να αποκτήσουν την ελάχιστη στρατιωτική συνεργασία*».

Φραπόγαλο και γαρύφαλλα

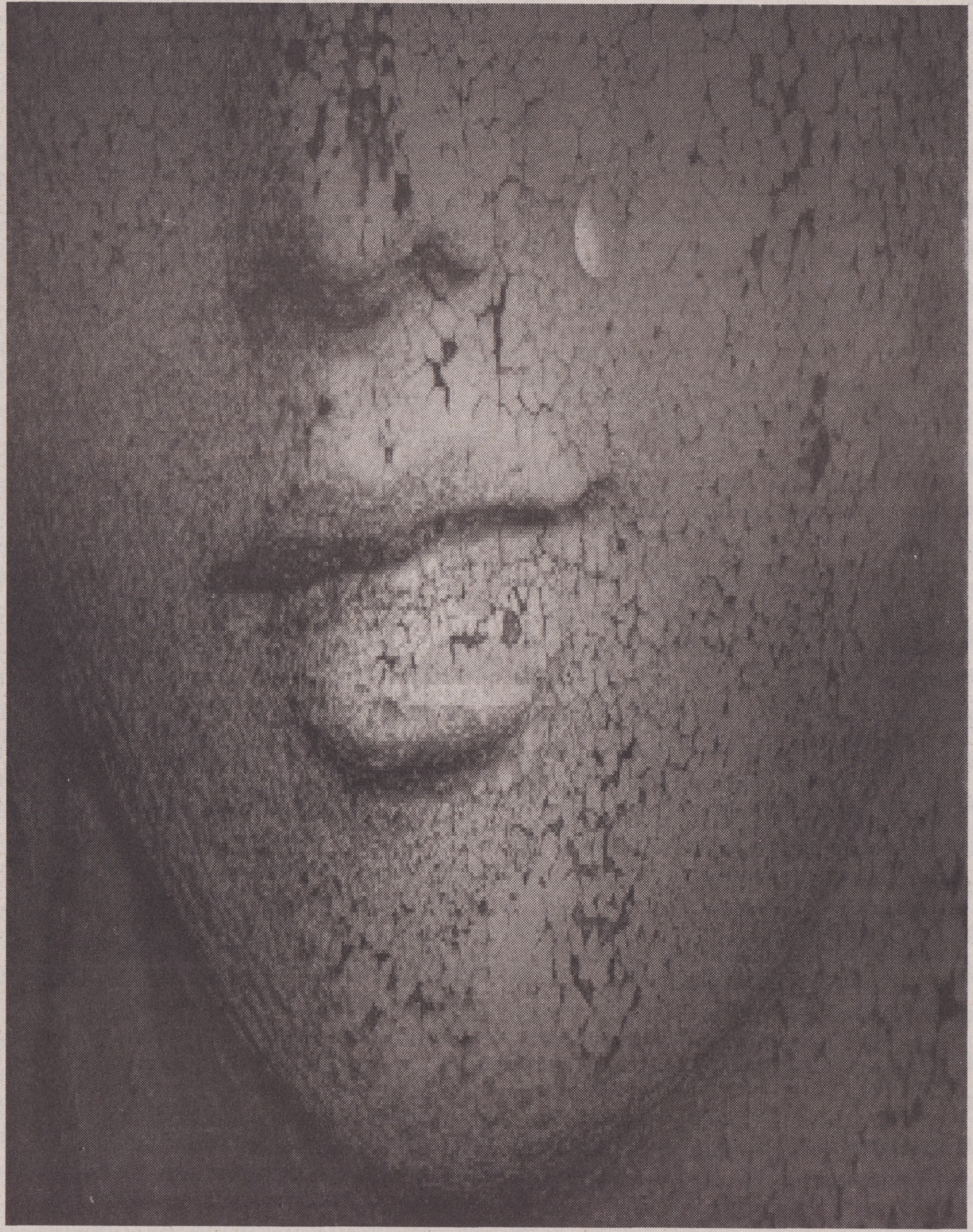
Στην αρχή ήταν μια απλή φευγαλέα σκέψη. Όσο όμως εξελισσόταν το φλογερό εργατικό σίριαλ της «Χαλυβουργίας» μέχρι το άδοξο τέλος του, γύρω στα τέλη του Ιούλη, τόσο περισσότερο βιδωνόταν

Είναι αρετή η σιωπή;

Σύμφωνα με το μέρος της Mishnah (συλλογή ιερών διδαγμάτων, που αποτελούν τη βάση του Ταλμούδ), που ονομάζεται Pirke Aboth, «Οι ρήσεις των πατέρων», ο Ραββίνος Χίλλελ φέρεται να είπε: *«Αν δεν υποστηρίξω τον εαυτό μου, τότε ποιος θα τον υποστηρίξει; Και αν τον υποστηρίξω μόνο εγώ, τότε τι άραγε θα είμαι;»* Χωρίς να υποτιμούμε τις δυσκολίες που κρύβουν οι παραπάνω, ή και παρόμοιες, κατά άλλους «απλουστευτικές» και κατά άλλους «σκοτεινές και αινιγματικές» ρήσεις θα προσπαθήσουμε να αγγίξουμε ορισμένες ακανθώδεις όψεις τους.

Εξ αρχής θα ξεκαθαρίσουμε ότι για εμάς ως αναρχικούς η αλληλεγγύη πρώτα απ' όλα προσδιορίζει μια ανιδιοτελή σχέση, που όμως διακρίνεται από την φιλανθρωπία (η βοήθεια που έστω και χωρίς από κέρδος απευθύνεται μεμονωμένα). Το ίδιο απέχει, πιστεύουμε, από την αναρχική θεώρηση η επίδειξη περιστασιακής «καλοσύνης», αλτρουιστικής συμπεριφοράς, η διάθεση για την υπό όρους αλληλοβοήθεια των γειτόνων ή παρόμοιες συμπεριφορές που βασίζονται είτε στην ανταποδοτικότητα είτε στην ικανοποίηση μιας εγωιστικής ευδαιμονίας.

Η αλληλεγγύη, όμως, για τους αναρχικούς ταυτίζεται με την συνεργασία; Η συνεργασία είναι ωφέλιμη ούτως ή άλλως, ή καθοριστικοί παράγοντες στην κάθε μορφής πραγμάτωσή της εξαρτούν και την ύπαρξη ή τον βαθμό της δημιουργικότητάς της; **Οι αναρχικοί δέχονται μια συνθήκη σύμφωνα με την οποία συνεργάζονται μόνο τόσο, ώστε να συγκροτούν μια «αξιόπιστη απειλή»; Με άλλα λόγια υιοθετούν την «ηθική των εσχάτων σκοπών» φοβούμενοι την αναποτελεσματικότητα των**

νας τον άλλον στην εκτέλεση των διαταγών του...

Ο Άντριου Λεβίν στη *Γενική Βούληση* παρατηρεί ότι «ουσιαστικά σε ολόκληρο το σημερινό κόσμο υπάρχει περισσότερη συνεργασία μεταξύ των ελίτ απ' ότι μεταξύ των κυριαρχούμενων. Αλλά η αλληλεγγύη παραμένει σε μεγάλο βαθμό πεδίο των κυριαρχούμενων ομάδων. Αυτό τουλάχιστον είναι το είδος αλληλεγγύης που εμπνέει ιδανικά, όπως η «παντοτινή αλληλεγγύη» και που εκμαιεύει κάτι πολύ συγγενές προς το συναίσθημα που ο Καντ, στοχαζόμενος την «αγαθή βούληση», αποκάλεσε «σεβασμό»». Ο Λεβίν σε άλλο σημείο πολύ σωστά επισημαίνει ότι παρά την αφθονία κάθε είδους καταδίκης των επαναστατικών σκοπών, παρά τις οξείες κρίσεις για τα μέσα που χρησιμοποιούν οι επαναστάτες, **«παρ' όλα αυτά, οι εκδηλώσεις αλληλεγγύης, στο μέτρο που μπορούν να διακριθούν από αμφισβητούμενους σκοπούς και αμφίβολα μέσα, παραμένουν αξιοσημείωτα απρόσβλητες από καταδικαστικές επικρίσεις»**.

Είμαστε όμως οι αναρχικοί αλληλέγγυοι σε όποιον δηλώνει ομοϊδεάτης μας, σε όποιον δηλώνει ότι διώκεται για την όποια παραβατικότητα επιδεικνύει, ή επειδή απλά διάλεξε να κινηθεί σε συνθήκες παρανομίας αυτοανακηρυσσόμενος ενίοτε σε «εγκληματία»; Δικαιούται ο καθείς να καλύπτεται πίσω από την ιδιότητα του αναρχικού ή απλά του αντιεξουσιαστή, να δικαιολο-

[illegible] στευτικές» και κατά άλλους «σκοτεινές και αινιγματικές» ρήσεις θα προσπαθήσουμε να αγγίξουμε ορισμένες ακανθώδεις όψεις τους.

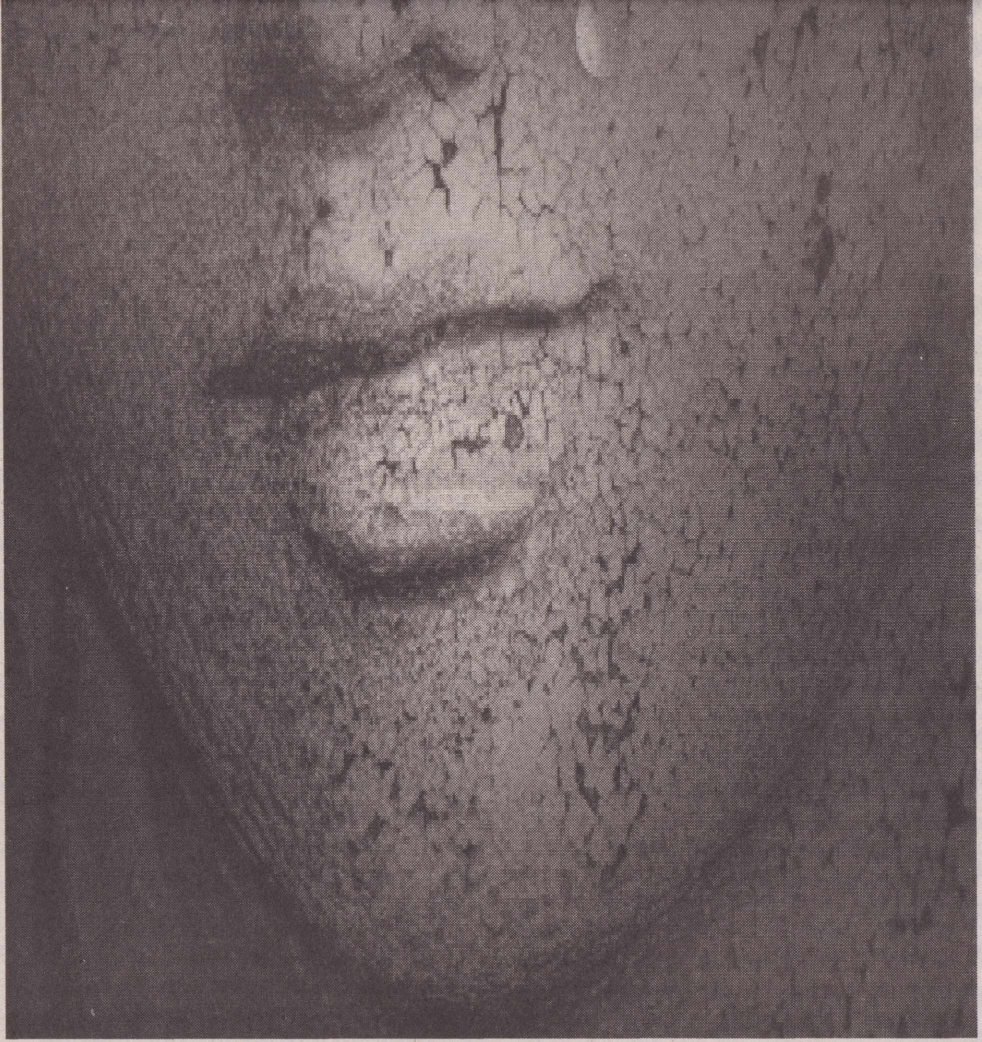
Εξ αρχής θα ξεκαθαρίσουμε ότι για εμάς ως αναρχικούς η αλληλεγγύη πρώτα απ' όλα προσδιορίζει μια ανιδιοτελή σχέση, που όμως διακρίνεται από την φιλανθρωπία (η βοήθεια που έστω και χωρίς αππό κέρδος απευθύνεται μεμονωμένα). Το ίδιο απέχει, πιστεύουμε, από την αναρχική θεώρηση η επίδειξη περιστασιακής «καλοσύνης», αλτρουιστικής συμπεριφοράς, η διάθεση για την υπό όρους αλληλοβοήθεια των γειτόνων ή παρόμοιες συμπεριφορές που βασίζονται είτε στην ανταποδοτικότητα είτε στην ικανοποίηση μιας εγωιστικής ευδαιμονίας.

Η αλληλεγγύη, όμως, για τους αναρχικούς ταυτίζεται με την συνεργασία; Η συνεργασία είναι ωφέλιμη ούτως ή άλλως, ή καθοριστικοί παράγοντες στην κάθε μορφής πραγμάτωσή της εξαρτούν και την ύπαρξη ή τον βαθμό της δημιουργικότητάς της; **Οι αναρχικοί δέχονται μια συνθήκη σύμφωνα με την οποία συνεργάζονται μόνο τόσο, ώστε να συγκροτούν μια «αξιόπιστη απειλή»; Με άλλα λόγια υιοθετούν την «ηθική των εσχάτων σκοπών» φοβούμενοι την αναποτελεσματικότητα των προσπαθειών τους ή όχι;**

Για τον Χομπς λόγου χάρη ορισμένα πράγματα είναι ξεκαθαρισμένα: η εμπιστοσύνη είναι εκ των ουκ άνευ **για την πολιτική,** αφού οι πολιτείες που προτάσσει προϋποθέτουν **ανθρώπους, που έχουν περισσότερους λόγους να φοβούνται τον κυρίαρχο, από τους λόγους που έχουν να φοβούνται ο ένας τον άλλον, και ταυτόχρονα ο φόβος τους προς τον κυρίαρχο είναι λογικός μόνο στο μέτρο που εμπιστεύονται ο έ-**

ύστερη συνεργασία μεταξύ των ελίτ απ' ότι μεταξύ των κυριαρχούμενων. Αλλά η αλληλεγγύη παραμένει σε μεγάλο βαθμό πεδίο των κυριαρχούμενων ομάδων. Αυτό τουλάχιστον είναι το είδος αλληλεγγύης που εμπνέει ιδανικά, όπως η «παντοτινή αλληλεγγύη» και που εκμαιεύει κάτι πολύ συγγενές προς το συναίσθημα που ο Καντ, στοχαζόμενος την «αγαθή βούληση», αποκάλεσε «σεβασμό»». Ο Λεβίν σε άλλο σημείο πολύ σωστά επισημαίνει ότι παρά την αφθονία κάθε είδους καταδίκης των επαναστατικών σκοπών, παρά τις οξείες κρίσεις για τα μέσα που χρησιμοποιούν οι επαναστάτες, **«παρ' όλα αυτά, οι εκδηλώσεις αλληλεγγύης, στο μέτρο που μπορούν να διακριθούν από αμφισβητούμενους σκοπούς και αμφίβολα μέσα, παραμένουν αξιοσημείωτα απρόσβλητες από καταδικαστικές επικρίσεις»**.

Είμαστε όμως οι αναρχικοί αλληλέγγυοι σε όποιον δηλώνει ομοϊδεάτης μας, σε όποιον δηλώνει ότι διώκεται για την όποια παραβατικότητα επιδεικνύει, ή επειδή απλά διάλεξε να κινηθεί σε συνθήκες παρανομίας αυτοανακηρυσσόμενος ενίοτε σε «εγκληματία»; Δικαιούται ο καθείς να καλύπτεται πίσω από την ιδιότητα του αναρχικού ή απλά του αντιεξουσιαστή, να δικαιολογεί με αυτόν τον τρόπο διώξεις που υφίσταται για άλλους λόγους, ενώ λόγου χάρη επιδίδεται στο εμπόριο ναρκωτικών ουσιών κατά δημόσια δήλωση του; Μπορεί να προβάλλεται και στο όνομα ποιας «αλληλεγγύης» από διάφορα κινηματικά μέσα η αστυνομική αυθαιρεσία στο πρόσωπό του, ενώ είναι γνωστή τοις πάσι η «ευγενής» δραστηριότητα του; Είναι δυνατόν, θα ρωτήσει κανείς, όσοι αναρχικοί ατομικά και συλλογικά γνωρίζουν τις καταστροφικές επιπτώσεις τέτοιων καταστάσεων

να μην κινούνται στην κατεύθυνση πλήρους, έμπρακτης και εμπεριστατωμένης αποστασιοποίησης τους; **Είναι δυνατόν να επιδεικνύεται ουσιαστικά στάση «αλληλεγγύης» μέσω της σιωπής, της ανοχής, και της έμμεσης κάλυψης τους;**

Δεν έχουμε κανένα λόγο και καμία πρόθεση να σταθούμε απέναντι στις καταστάσεις αυτές ως υποτιθέμενοι θεματοφυλάκες της Αναρχίας ούτε βέβαια κανενός, τόσο και παραπάνω, υποτιθέμενου «χώρου». Δεν έχουμε όμως κανένα λόγο να σιωπήσουμε, όπως δεν το κάναμε και στο παρελθόν, ούτε να συνταχθούμε με εκείνους που εξ ίσου υποκριτικά αποφαίνονται στα «δύσκολα» λέγοντας λόγου χάρη: «έλα μωρέ, εδώ όλα διαλύονται, δεν είναι λογικό να επηρεάζονται με αυτόν τον τρόπο και οι αναρχικοί ή οι αντιεξουσιαστές;». Θα θυμίσουμε λοιπόν σ' αυτούς και σε όσους έχουν τάχα αδύναμη μνήμη ότι η προτροπή προς την «εγκληματοποίηση» της δράσης των α-

συνέχεια στη σελίδα 4

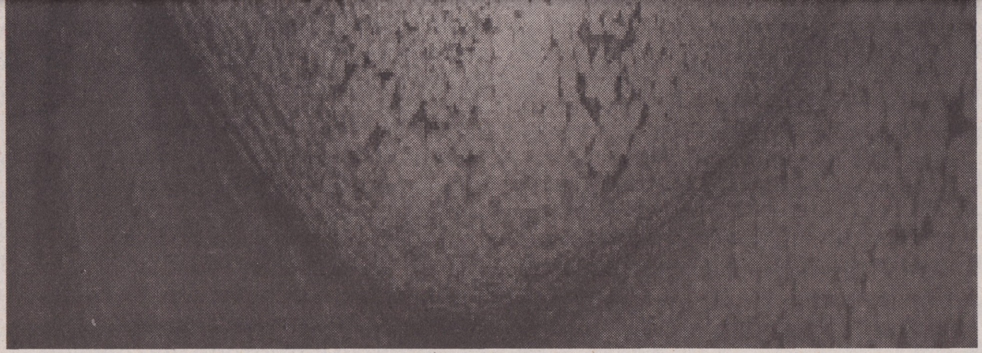
στο μυαλό –τρέχα γύρευε πως– η, αναπό- Βέβαια στο συγχρονο ριμέικ και πα- ναι πενηντάρης αλλά έχει το χάρισμα να Μπρανκαλεόνε»! Ή μαζί η κανένας! Τελι-

χικούς ταυτίζεται με την συνεργασία; Η συνεργασία είναι ωφέλιμη ούτως ή άλλως, ή καθοριστικοί παράγοντες στην κάθε μορφής πραγμάτωσή της εξαρτούν και την ύπαρξη ή τον βαθμό της δημιουργικότητάς της; **Οι αναρχικοί δέχονται μια συνθήκη σύμφωνα με την οποία συνεργάζονται μόνο τόσο, ώστε να συγκροτούν μια «αξιόπιστη απειλή»; Με άλλα λόγια υιοθετούν την «ηθική των εσχάτων σκοπών» φοβούμενοι την αναποτελεσματικότητα των προσπαθειών τους ή όχι;**

Για τον Χομπς λόγου χάρη ορισμένα πράγματα είναι ξεκαθαρισμένα: η εμπιστοσύνη είναι εκ των ουκ άνευ **για την πολιτική,** αφού οι πολιτείες που προτάσσει προϋποθέτουν **ανθρώπους, που έχουν περισσότερους λόγους να φοβούνται τον κυρίαρχο, από τους λόγους που έχουν να φοβούνται ο ένας τον άλλον, και ταυτόχρονα ο φόβος τους προς τον κυρίαρχο είναι λογικός μόνο στο μέτρο που εμπιστεύονται ο έ-**

κρίσεις».

Είμαστε όμως οι αναρχικοί αλληλέγγυοι σε όποιον δηλώνει ομοϊδεάτης μας, σε όποιον δηλώνει ότι διώκεται για την όποια παραβατικότητα επιδεικνύει, ή επειδή απλά διάλεξε να κινηθεί σε συνθήκες παρανομίας αυτοανακηρυσσόμενος ενίοτε σε «εγκληματία»; Δικαιούται ο καθείς να καλύπτεται πίσω από την ιδιότητα του αναρχικού ή απλά του αντιεξουσιαστή, να δικαιολογεί με αυτόν τον τρόπο διώξεις που υφίσταται για άλλους λόγους, ενώ λόγου χάρη επιδίδεται στο εμπόριο ναρκωτικών ουσιών κατά δημόσια δήλωση του; Μπορεί να προβάλλεται και στο όνομα ποιας «αλληλεγγύης» από διάφορα κινηματικά μέσα η αστυνομική αυθαιρεσία στο πρόσωπό του, ενώ είναι γνωστή τοις πάσι η «ευγενής» δραστηριότητα του; Είναι δυνατόν, θα ρωτήσει κανείς, όσοι αναρχικοί ατομικά και συλλογικά γνωρίζουν τις καταστροφικές επιπτώσεις τέτοιων καταστάσεων

να μην κινούνται στην κατεύθυνση πλήρους, έμπρακτης και εμπεριστατωμένης αποστασιοποίησης τους; **Είναι δυνατόν να επιδεικνύεται ουσιαστικά στάση «αλληλεγγύης» μέσω της σιωπής, της ανοχής, και της έμμεσης κάλυψης τους;**

Δεν έχουμε κανένα λόγο και καμία πρόθεση να σταθούμε απέναντι στις καταστάσεις αυτές ως υποτιθέμενοι θεματοφυλάκες της Αναρχίας ούτε βέβαια κανενός, τόσο και παραπάνω, υποτιθέμενου «χώρου». Δεν έχουμε όμως κανένα λόγο να σιωπήσουμε, όπως δεν το κάναμε και στο παρελθόν, ούτε να συνταχθούμε με εκείνους που εξ ίσου υποκριτικά αποφαίνονται στα «δύσκολα» λέγοντας λόγου χάρη: «έλα μωρέ, εδώ όλα διαλύονται, δεν είναι λογικό να επηρεάζονται με αυτόν τον τρόπο και οι αναρχικοί ή οι αντιεξουσιαστές;». Θα θυμίσουμε λοιπόν σ' αυτούς και σε όσους έχουν τάχα αδύναμη μνήμη ότι η προτροπή προς την «εγκληματοποίηση» της δράσης των α-

συνέχεια στη σελίδα 4

στο μυαλό –τρέχα γύρευε πως– η, αναπόφευκτη πια, σύγκριση με την μεγάλη εισπρακτική επιτυχία της δεκαετίας του '60 «Η κόρη μου η σοσιαλίστρια», σαν ένα σαχλό τραγουδάκι που το ακούς κάπου και στο τέλος σου κολλάει το ρεφραίν στο μυαλό σαν τσίχλα. Η σχέση είναι σχεδόν αρχετυπική για τα δεδομένα της «βιομηχανικής εποχής»: Ο μεγάλος Κακός είναι ο Βιομήχανος που θησαυρίζει από το αίμα των εργατών, οι Καλοί είναι οι τίμιοι Εργάτες που βγάζουν το ψωμάκι τους με τον ιδρώτα τους μαζί και η κόρη του βιομήχανου που συμμαχεί αναπάντεχα με τους εργάτες του αυστηρού πατέρα της, βάλτε μέσα και μερικούς απεργοσπάστες και ρουφιάνους που αποδεικνύεται στο τέλος ότι κλέβουν το Αφεντικό, οι άτιμοι.

Βέβαια στο συγχρονο ριμέικ και παρωδία ταυτόχρονα, η αμμουδερή παραλία των Μεγάρων (εκεί που γυρίστηκε η ταινία) είναι τώρα ο τρισάθλιος Ασπρόπυργος και ο πρωταγωνιστής-Εργάτης δεν είναι ο λεβέντης Δημήτρης Παπαμιχαήλ που τον βάζεις αμέσως στην καρδιά σου έτσι όπως χορεύει το ζεϊμπέκικο, αλλά ένας ταλαίπωρος ΠΑΜίτης, ο πρόεδρος του σωματείου που εκτός των άλλων, ένα φυσικό ελάττωμα στην ομιλία τον εμποδίζει όχι να τραγουδήσει, αλλά να διαβάσει φωναχτά την κομματική γραμμή του ΚΚΕ-ΠΑΜΕ. Ξανθιά υπάρχει και εδώ είναι όμως μια νεοδημοκράτισσα επικεφαλής των απεργοσπαστών. (αν ψάχνετε την κόρη του βιομηχάνου, χάνετε τον χρόνο σας, αφού ο πρωταγωνιστής Εργάτης είναι πενηντάρης αλλά έχει το χάρισμα να δείχνει δέκα χρόνια μεγαλύτερος). Και το σπουδαιότερο! Ο σοσιαλισμός είναι τόσο ξεκάρφωτος με την πραγματικότητα, όσο και μια ασπρόμαυρη ξεθωριασμένη φωτογραφία του Νικήτα Χρουστσόφ.

Το «φινάλε» της Χαλυβουργίας μοιάζει να έρχεται από κωμωδία του Μονιτσέλι: Οι «γενναίοι του Μπρανκαλεόνε», αφού έχουν χάσει τα πάντα, ζητούν τουλάχιστον να απομακρυνθούν οι λογχοφόροι για να γυρίσουν φρόνιμα στο κάτεργο. Εννοείται πως ο ανάλγητος δούκας, για να τους εξευτελίσει και άλλο, αρνείται και δεν τους αφήνει παρά μόνο έναν-έναν και αφού υπογράψουν χαρτί ότι δεν θα τον κακοκαρδίσουν ξανά. Ποτέ όμως δεν θα κάνουν κάτι τέτοιο οι «γενναίοι του Μπρανκαλεόνε»! Ή μαζί η κανένας! Τελικά, χάρη στη μαεστρία του ΠΑΜΕ τα καταφέρνουν! Μπαίνουν όλοι μαζί! Η εργατική τάξη, σύσσωμη, άντρες, γυναίκες, γερόντοι δακρύζουν! Οι ηττημένοι ήρωες μπαίνουν με το κεφάλι ψηλά με επικεφαλής το ηρωικό ΔΣ! Στο ένα χέρι κρατούν γαρύφαλλα και στο άλλο χέρι το σήμα κατατεθέν του μοδέρνου αγωνιστή όπως έχουμε αναλύσει σε παλιότερο φύλλο: Από έναν φραπέ!

Λεόν

Σύντροφοι/ισσες και φίλες/φίλοι,

Επειδή, σε πολλές περιπτώσεις τα εμπόδια στη διανομή της εφημερίδας σας συνεχίζουν να υπάρχουν, σε διάφορες περιοχές, από τους γνωστούς και μη εξαιρετέους καλοθελητές και με δεδομένη την παρότρυνση που υπήρχε εδώ και πολύ καιρό, έχουμε ενεργοποιήσει τη δυνατότητα να λαμβάνετε με **συνδρομή** την ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Η συνδρομή για το **εσωτερικό** είναι: **20 ευρώ για 10 φύλλα.**

Η συνδρομή για την **Ευρώπη** είναι: **30 ευρώ για 10 φύλλα.**

Καθένας/καθεμία μπορεί να ορίσει τον αριθμό των φύλλων για τα οποία θέλει να γίνεται συνδρομητής/τρια και να μας το γνωστοποιήσει με e-mail ή ταχυδρομικά και με κατάθεση του αντίστοιχου ποσού στον **τραπεζικό λογαριασμό** που έχουμε σε άλλη στήλη ή στέλνοντας **ταχυδρομική επιταγή αντικαταβολής** στο όνομα:

Γιώργος Βλασσόπουλος
Τ.Θ. 30658, Τ.Κ. 10033,
ΑΘΗΝΑ

Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η αναγραφή του αριθμού ή η επισύναψη αντίγραφου του παραστατικού της κατάθεσης στο λογαριασμό της ΕΤΕ, καθώς και τα ακριβή στοιχεία:

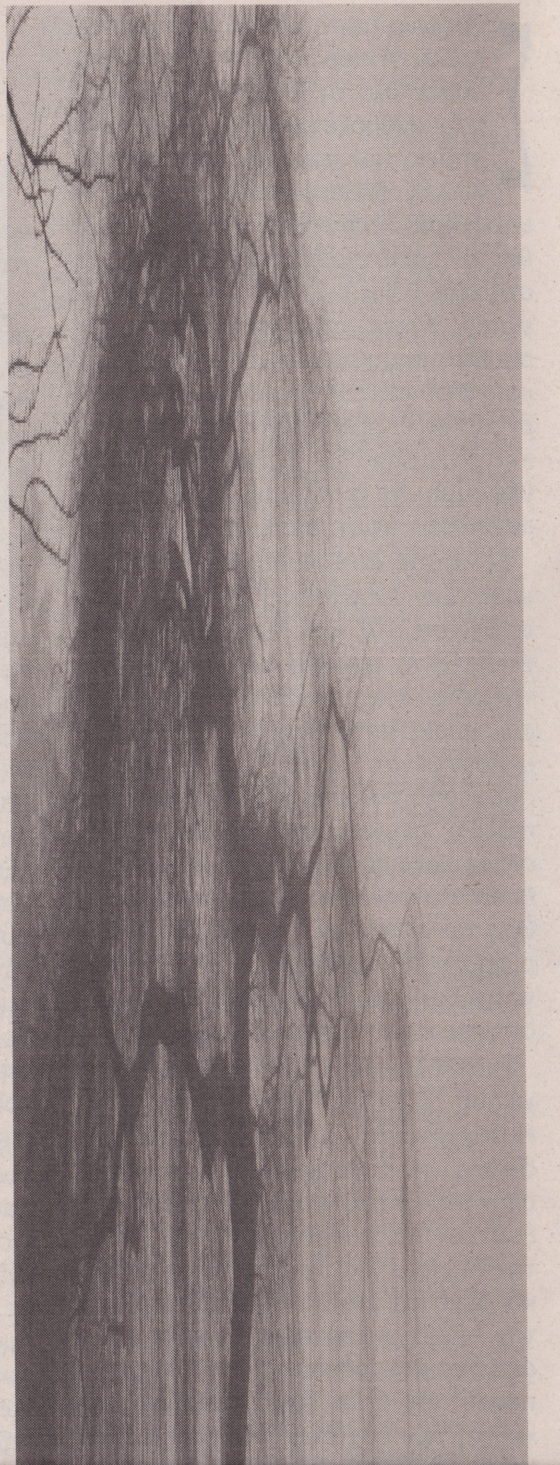
συνέχεια από τη σελίδα 3

ναρχικών δεν είναι καινούργια. Φυτεύθηκε σε «ανύποπτο» χρόνο και δυστυχώς σε εύφορα «εδάφη» με τα γνωστά πλέον δυσάρεστα αποτελέσματα. Δεν είναι, λοιπόν, αυτές οι καταστάσεις απότοκο της λεγόμενης κρίσης. Είναι καταστάσεις και λογικές που καλλιεργήθηκαν συστηματικά, είναι καταστάσεις που κατασκευάστηκαν όχι για να ανθήσει η αναρχία, αλλά για να δοξαστεί το λεγόμενο ευρύτερο επαναστατικό κίνημα, οι κομματικές λογικές του με στόχο την ενίσχυση κάθε προσπάθειας της αριστεράς σε μεγαλύτερη πρόσβαση σε κάθε είδους εξουσία.

Σ' αυτήν ακριβώς την κατεύθυνση κινούνταν και συνεχίζουν να κινούνται οι λογικές διεκδίκησης «ζωτικών χώρων» και της αναγνώρισης από το κράτος και τους μηχανισμούς του, όσων συγκρούονται με κάθε μέσο για την ιστορικότητα «εδαφών», όπως π.χ. ο ευρύτερος χώρος των Εξαρχείων.

Όλοι γνωρίζουν ότι η διακίνηση ναρκωτικών, όπλων, η «προστασία», που πουλιέται και αγοράζεται, αλλά και η πορνεία σε «ιστορικές» περιοχές, όπως τα Εξάρχεια ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από τους κατασταλτικούς μηχανισμούς του κράτους. Όσοι λοιπόν πρωτοστατούσαν και συνεχίζουν να πρωτοστατούν, όσοι γενικότερα αποτελούν το βοηθητικό προσωπικό, μόνιμο ή «προσωρινό» των «ευγενών» αυτών δραστηριοτήτων, όχι μόνο είναι γνωστοί στους επίσημους κατασταλτικούς μηχανισμούς, αλλά χαίρουν όπως έχει αποδειχθεί της άκρας προστασίας τους. Σε μια τέτοια κατάσταση που σήμερα στάσεων που εν συντομία περιγράψαμε. Καταστάσεις που έθρεψε η άσκηση πολιτικής βίας, καταστάσεις αναπόσπαστες με την πρόθεση του κινήματος να αποκτήθουν πόροι με κάθε τίμημα, να διεκδικήσει εξουσία, να διαπραγματευτεί την πολιτική του δύναμη. Ακριβώς αυτή η διαδικασία έφερε αυτή τη στιγμή τμήματα της αριστεράς στην κυβέρνηση και το κυρίως κομμάτι, που αναμφισβήτητα ελέγχει τις ευρύτερες κινηματικές διαδικασίες στην θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Το άμεσο διάστημα που θα επακολουθήσει είναι βέβαιο ότι θα είναι γεμάτο «εκπλήξεις» για τους ανυποψίαστους και τους αδαείς. Η επανενεργοποίηση μετά από πολλές δεκαετίες της αριστεράς σε μια θέση με άμεσες κυβερνητικές αρμοδιότητες δεν θα μπορούσε παρά να εξελίσσεται με την συσπείρωση και κατ' επέκταση την ενίσχυση των «διάσπαρτων», αλλά υπαρκτών κοινωνικών δυνάμεων που θα υπερασπιστούν τα συμφέροντα τους κάτω από την ιδεολογική σκέπη της «σκληρής εθνικιστικής δεξιάς» (βλ. Χρυσή Αυγή, Εθνικιστικό Μέτωπο κα.). Οι συγκρούσεις που ήδη έχουν ξεσπάσει έξω από τα υπό διαμόρφωση ή υπό λειτουργία στρατόπεδα κράτησης αλλοδαπών οι οποίες και θα πληθύνουν είναι ενδεικτικές. Η εθνικιστική δεξιά όχι μόνο εμφανίζεται γιγαντωμένη εκλογικά, και ως ο πρωταγωνιστής των δυναμικών «πεζοδρομιακών» κοινωνικών διεκδικήσεων, αλλά και από ότι φαίνεται ριζοσπαστικότερη της αριστεράς σε γενικότερες πρακτικές αυτοοργάνωσης (μοίρασμα τροφίμων μόνο σε έλληνες, κοινωνικά παντοπωλεία κα).

Είναι κάτι παραπάνω από φανερό

[illegible] **συνδρομή** την ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Η συνδρομή για το **εσωτερικό** είναι: **20 ευρώ για 10 φύλλα.**

Η συνδρομή για την **Ευρώπη** είναι: **30 ευρώ για 10 φύλλα.**

Καθένας/καθεμία μπορεί να ορίσει τον αριθμό των φύλλων για τα οποία θέλει να γίνεται συνδρομητής/τρια και να μας το γνωστοποιήσει με e-mail ή ταχυδρομικά και με κατάθεση του αντίστοιχου ποσού στον **τραπεζικό λογαριασμό** που έχουμε σε άλλη στήλη ή στέλνοντας **ταχυδρομική επιταγή αντικαταβολής** στο όνομα:

Γιώργος Βλασσόπουλος
Τ.Θ. 30658, Τ.Κ. 10033,
ΑΘΗΝΑ

Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η αναγραφή του αριθμού ή η επισύναψη αντίγραφου του παραστατικού της κατάθεσης στο λογαριασμό της ΕΤΕ, καθώς και τα ακριβή στοιχεία:
Όνομα, επώνυμο, διεύθυνση, ταχυδρομικός κώδικας και ένα τηλέφωνο για επικοινωνία.

Υπενθυμίζουμε ότι Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ δεν διεκδικεί κανενός είδους ...copyright. Τα κείμενα και οι ειδήσεις που δημοσιεύονται δεν αποτελούν πνευματική ή άλλου είδους ιδιοκτησία του Κύκλου Σύνταξης και μπορούν να χρησιμοποιούνται, απ' όσους το επιθυμούν, στην κατεύθυνση της ελεύθερης αναρχικής πληροφόρησης και διακίνησης των απόψεων.

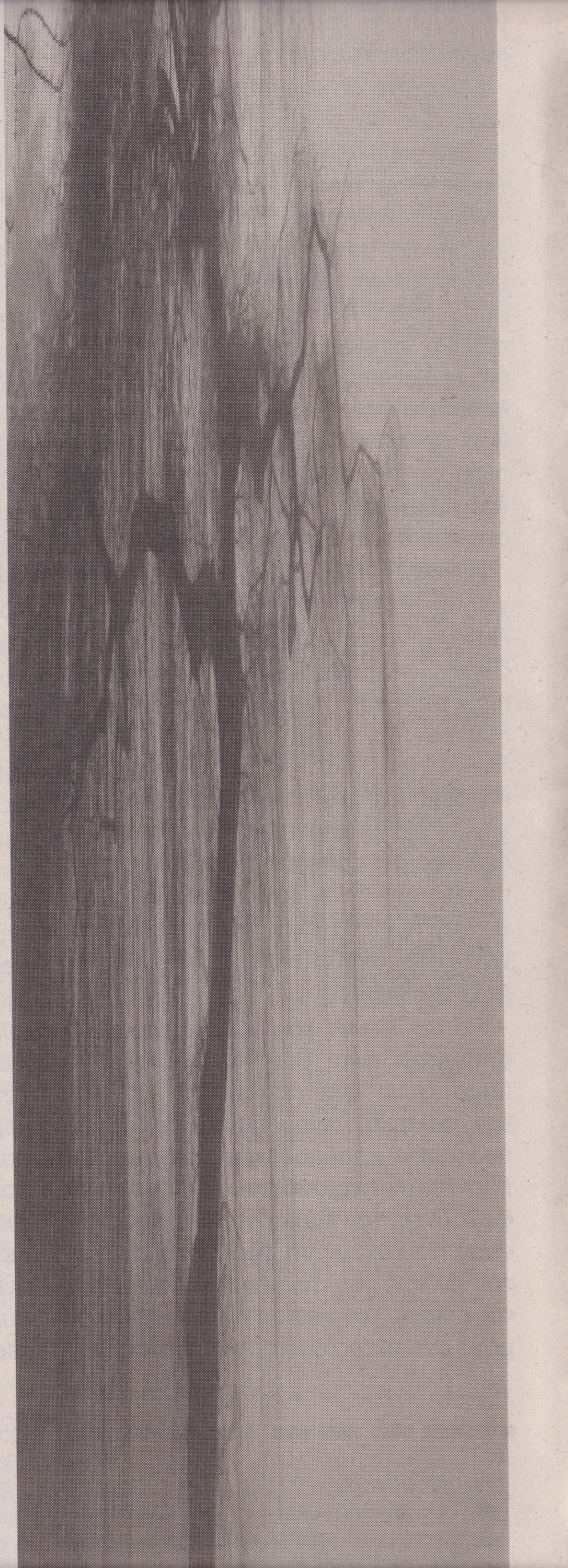
μα, οι κομματικές λογικές του με στόχο την ενίσχυση κάθε προσπάθειας της αριστεράς σε μεγαλύτερη πρόσβαση σε κάθε είδους εξουσία.

Σ' αυτήν ακριβώς την κατεύθυνση κινούνταν και συνεχίζουν να κινούνται οι λογικές διεκδίκησης «ζωτικών χώρων» και της αναγνώρισης από το κράτος και τους μηχανισμούς του, όσων συγκρούονται με κάθε μέσο για την ιστορικότητα «εδαφών», όπως π.χ. ο ευρύτερος χώρος των Εξαρχείων.

Όλοι γνωρίζουν ότι η διακίνηση ναρκωτικών, όπλων, η «προστασία», που πουλιέται και αγοράζεται, αλλά και η πορνεία σε «ιστορικές» περιοχές, όπως τα Εξάρχεια ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από τους κατασταλτικούς μηχανισμούς του κράτους. Όσοι λοιπόν πρωτοστατούσαν και συνεχίζουν να πρωτοστατούν, όσοι γενικότερα αποτελούν το βοηθητικό προσωπικό, μόνιμο ή «προσωρινό» των «ευγενών» αυτών δραστηριοτήτων, όχι μόνο είναι γνωστοί στους επίσημους κατασταλτικούς μηχανισμούς, αλλά χαίρουν όπως έχει αποδειχθεί της άκρας προστασίας τους. Σε μια τέτοια κατάσταση που σήμερα φυσικά κανείς δεν διανοείται να αμφισβητήσει, η περιοχή και κατ' επέκταση η αναφορά σε αναρχικούς ή αντιεξουσιαστές αποτελούν μια ιδανική **καβάτζα**, που όμως δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει χωρίς όπως είπαμε την απαραίτητη **ιδεολογική κάλυψη**. Η φανταστική απεικόνιση ενός επαναστατικού χώρου που προστατεύεται από τους κάθε είδους «καλοθελητές», που σταθερά «δοξάζονται» εκδιώκοντας εξαρτημένους ή το πολύ πολύ βαποράκια προβάλλεται συστηματικά. Την ίδια στιγμή κάθε είδους συμμορίες «παλιές» και νέες λυμαίνονται τον περιβόητο «ιστορικό» χώρο, μοιράζοντας μια περιοχή που η συγκρουσιακότητα έχει καταντήσει πλέον να μοιάζει με μια φολκλορική

που θα επακολουθήσει είναι βέβαιο ότι θα είναι γεμάτο «εκπλήξεις» για τους ανυποψίαστους και τους αδαείς. Η επανενεργοποίηση μετά από πολλές δεκαετίες της αριστεράς σε μια θέση με άμεσες κυβερνητικές αρμοδιότητες δεν θα μπορούσε παρά να εξελίσσεται με την συσπείρωση και κατ' επέκταση την ενίσχυση των «διάσπαρτων», αλλά υπαρκτών κοινωνικών δυνάμεων που θα υπερασπιστούν τα συμφέροντα τους κάτω από την ιδεολογική σκέπη της «σκληρής εθνικιστικής δεξιάς» (βλ. Χρυσή Αυγή, Εθνικιστικό Μέτωπο κα.). Οι συγκρούσεις που ήδη έχουν ξεσπάσει έξω από τα υπό διαμόρφωση ή υπό λειτουργία στρατόπεδα κράτησης αλλοδαπών οι οποίες και θα πληθύνουν είναι ενδεικτικές. Η εθνικιστική δεξιά όχι μόνο εμφανίζεται γιγαντωμένη εκλογικά, και ως ο πρωταγωνιστής των δυναμικών «πεζοδρομιακών» κοινωνικών διεκδικήσεων, αλλά και από ότι φαίνεται ριζοσπαστικότερη της αριστεράς σε γενικότερες πρακτικές αυτοοργάνωσης (μοίρασμα τροφίμων μόνο σε έλληνες, κοινωνικά παντοπωλεία κα).

Είναι κάτι παραπάνω από φανερό πλέον ότι η «κρίση» ελέγχεται πλήρως από τις διάφορες ενώσεις των κυρίαρχων (ΕΕ, ΕΚΤ, ΔΝΤ). Τα λουριά θα σφίξουν στο βαθμό που έχουν αποφασίσει οι εμπνευστές των κυριαρχικών σχεδίων, με την ένταση και την μεθοδολογία που έχουν επιλέξει. Εκείνο που αδυνατούν όπως πάντα να ελέγξουν είναι οι αντιδράσεις που θα ξεφύγουν από τις εκτονωτικές εκείνες καταστάσεις που θα αφεθούν να «σκάσουν» ή να εξελιχθούν με τον πλέον προβλέψιμα συγκρουσιακό τρόπο. Ο φόβος παραμένει ένα αναντικατάστατο όπλο στην φαρέτρα τους. Θα το χρησιμοποιήσουν και πάλι κατά κόρον. Η προηγούμενη κατάσταση απομακρύνεται πίσω μας με ιλιγγιώδεις ρυθμούς γιατί αυτό εκτός

ρολής στο όνομα:

Γιώργος Βλασσόπουλος
Τ.Θ. 30658, Τ.Κ. 10033,
ΑΘΗΝΑ

Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η αναγραφή του αριθμού ή η επισύναψη αντίγραφου του παραστατικού της κατάθεσης στο λογαριασμό της ΕΤΕ, καθώς και τα ακριβή στοιχεία:
Όνομα, επώνυμο, διεύθυνση, ταχυδρομικός κώδικας και ένα τηλέφωνο για επικοινωνία.

Υπενθυμίζουμε ότι Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ δεν διεκδικεί κανενός είδους ...copyright. Τα κείμενα και οι ειδήσεις που δημοσιεύονται δεν αποτελούν πνευματική ή άλλου είδους ιδιοκτησία του Κύκλου Σύνταξης και μπορούν να χρησιμοποιούνται, απ' όσους το επιθυμούν, στην κατεύθυνση της ελεύθερης αναρχικής πληροφόρησης και διακίνησης των απόψεων.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΧΡΟΝΟΣ 11ος, Φύλλο 119
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2012

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Μ.Κ.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 106 82
τηλέφωνο: 69 73 79 92 07

Υπεύθυνος Έκδοσης
Παναγιώτης Διόλιος

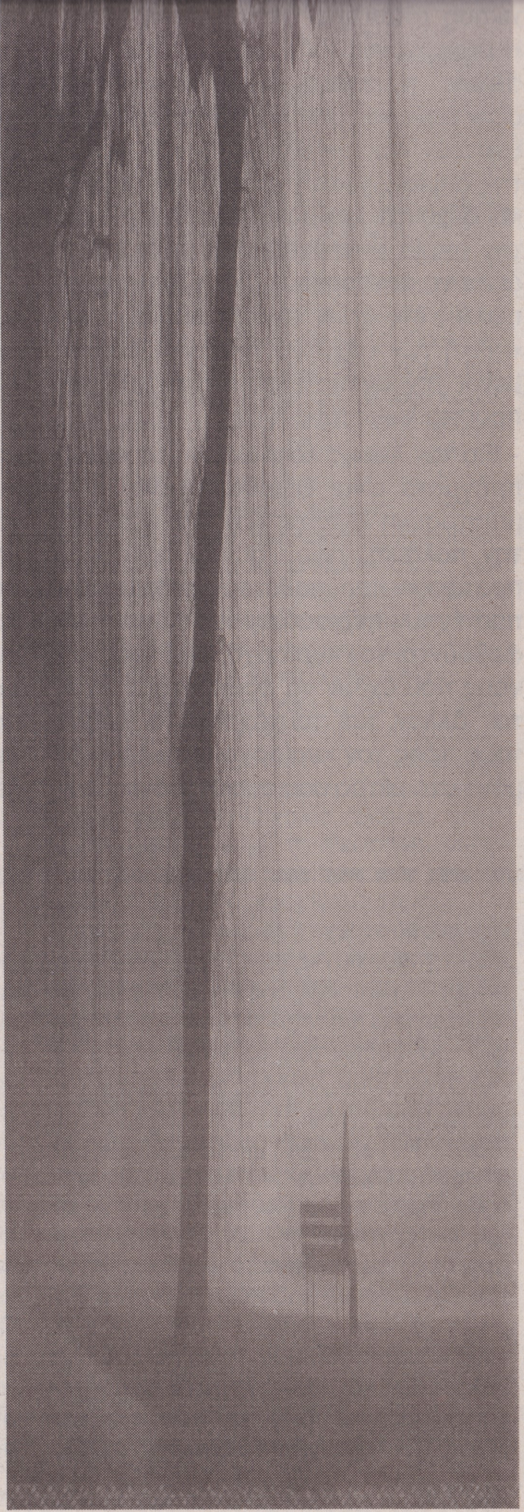
κούς μηχανισμούς του κράτους. Όσοι λοιπόν πρωτοστατούσαν και συνεχίζουν να πρωτοστατούν, όσοι γενικότερα αποτελούν το βοηθητικό προσωπικό, μόνιμο ή «προσωρινό» των «ευγενών» αυτών δραστηριοτήτων, όχι μόνο είναι γνωστοί στους επίσημους κατασταλτικούς μηχανισμούς, αλλά χαίρουν όπως έχει αποδειχθεί της άκρας προστασίας τους. Σε μια τέτοια κατάσταση που σήμερα φυσικά κανείς δεν διανοείται να αμφισβητήσει, η περιοχή και κατ' επέκταση η αναφορά σε αναρχικούς ή αντιεξουσιαστές αποτελούν μια ιδανική **καβάτζα**, που όμως δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει χωρίς όπως είπαμε την απαραίτητη **ιδεολογική κάλυψη**. Η φανταστική απεικόνιση ενός επαναστατικού χώρου που προστατεύεται από τους κάθε είδους «καλοθελητές», που σταθερά «δοξάζονται» εκδιώκοντας εξαρτημένους ή το πολύ πολύ βαποράκια προβάλλεται συστηματικά. Την ίδια στιγμή κάθε είδους συμμορίες «παλιές» και νέες λυμαίνονται τον περιβόητο «ιστορικό» χώρο, μοιράζοντας μια περιοχή που η συγκρουσιακότητα έχει καταντήσει πλέον να μοιάζει με μια φολκλορική εκδήλωση για τουρίστες ή για το πλήθος των νεαρών με δυναμικές διαθέσεις που συνεχίζει κατά καιρούς να επισκέπτεται την περιοχή και φαντασιώνεται ότι θα γνωρίσει την αναρχική σκέψη στα κάθε λογής καφενεία...

Θα τονίσουμε και μάλιστα χωρίς καμία επιφύλαξη ότι δεν είναι οι αναρχικές ιδέες και πρακτικές ξεπεσμένες, ούτε βέβαια ξεπερασμένες. Δεν βρίσκεται ο αγώνας για την αναρχία σε «κρίση» ή «παρακμή», κάθε άλλο μάλιστα, δεν σβήνονται οι αγώνες των αναρχικών λόγω των κατα-

νουν είναι ενδεικτικές. Η εθνικιστική δεξιά όχι μόνο εμφανίζεται γιγαντωμένη εκλογικά, και ως ο πρωταγωνιστής των δυναμικών «πεζοδρομιακών» κοινωνικών διεκδικήσεων, αλλά και από ότι φαίνεται ριζοσπαστικότερη της αριστεράς σε γενικότερες πρακτικές αυτοοργάνωσης (μοίρασμα τροφίμων μόνο σε έλληνες, κοινωνικά παντοπωλεία κα).

Είναι κάτι παραπάνω από φανερό πλέον ότι η «κρίση» ελέγχεται πλήρως από τις διάφορες ενώσεις των κυρίαρχων (ΕΕ, ΕΚΤ, ΔΝΤ). Τα λουριά θα σφίξουν στο βαθμό που έχουν αποφασίσει οι εμπνευστές των κυριαρχικών σχεδίων, με την ένταση και την μεθοδολογία που έχουν επιλέξει. Εκείνο που αδυνατούν όπως πάντα να ελέγξουν είναι οι αντιδράσεις που θα ξεφύγουν από τις εκτονωτικές εκείνες καταστάσεις που θα αφεθούν να «σκάσουν» ή να εξελιχθούν με τον πλέον προβλέψιμα συγκρουσιακό τρόπο. Ο φόβος παραμένει ένα αναντικατάστατο όπλο στην φαρέτρα τους. Θα το χρησιμοποιήσουν και πάλι κατά κόρον. Η προηγούμενη κατάσταση απομακρύνεται πίσω μας με ιλιγγιώδεις ρυθμούς γιατί αυτό εκτός των άλλων επιτάσσουν οι κυριαρχικοί σχεδιασμοί. Η ευρύτερη λεγόμενη Μέση Ανατολή ενσωματώνεται εκ νέου στην ενοποιητική διαδικασία της κυριαρχίας φλεγόμενη. Ο ελλαδικός χώρος ιστορικά ήταν και παραμένει αναπόσπαστο τμήμα της. Οι εκρήξεις που συνεχίζουν να συνταράσσουν το συριακό έδαφος είναι πολύ κοντά μας και μόνο κουφοί δεν τις αφουγκράζονται, και άλλο τόσο τυφλοί δεν βλέπουν τους καπνούς που ολοένα και πλησιάζουν.

Συσπείρωση Αναρχικών

Συνελεύσεις, κοινωνία και Δημοκρατία (Μέρος Β΄)

Πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις;

Αν και ο τρόπος με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις είναι λίγο πολύ γνωστός, εν τούτοις περνά απαρατήρητος ως προς τον αντίκτυπο που έχει στον κοινωνικό χώρο.

Από τους υποστηριχτές των συνελεύσεων γίνεται λόγος για την ψηφοφορία, με τέτοιο τρόπο ώστε να εμφανίζεται σαν μια ανώδυνη και ωφέλιμη διαδικασία. Εντάσσεται μάλιστα σε έναν από τους τρόπους άσκησης της άμεσης δημοκρατίας, η οποία εμφανίζεται σαν συστατικό της αναρχίας (sic erat scriptum!). Έχουμε αναφερθεί σε άλλα κείμενά μας στο θέμα της άμεσης δημοκρατίας και δεν χρειάζεται να επανέλθουμε. Απλά και ξεκάθαρα θυμίζουμε, πως **η άμεση δημοκρατία δεν έχει σχέση με την αναρχία** και τις διεργασίες που κατατείνουν στην ολική απελευθέρωση.

Θεωρείται, λοιπόν, η ψηφοφορία που γίνεται στις συνελεύσεις ως η πεμπτουσία του τρόπου με τον οποίο «οι πολίτες συμμετέχουν στα κοινά». Οι ψηφοφορίες, μολονότι καταλήγουν στο ίδιο αποτέλεσμα μπορούν να γίνονται με διαφορετικό τρόπο. όπως: δια βοής, δι' ανατάσεως των χειρών, δηλαδή με υψωμένο το χέρι και με την κάλπη.

Σε όλες τις περιπτώσεις η πλειοψηφία είναι αυτή που επιβάλλει την γνώμη της και η απόφαση αφορά αυτήν και όχι την μειοψηφία. Εδώ –όπως και σε κάθε είδους αποφάσεις που λαμβάνονται με αυτό τον τρόπο– ισχύει το ερώτημα: ***Από πού κι ως που η γνώμη της πλειοψηφίας είναι σωστή;*** Η ορθότητα ή το δί-

τον όρο «διαδικασία» επιχειρείται να συγκαλυφθεί και να γίνει αποδεκτό το εξουσιαστικό περιεχόμενο.

Οι εξουσιαστικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων των συνελεύσεων είναι κυρίαρχες. Οι περιπτώσεις όπου δεν λαμβάνονται με αυτό τον τρόπο, αλλά υπάρχει κοινή απόφαση, σπανίζουν. Αυτό οφείλεται συνήθως σε δύο παράγοντες: είτε έχουν προηγηθεί διαβουλεύσεις, είτε πρόκειται για ζητήματα ήσσονος σημασίας. Η εξαίρεση αυτή, βέβαια, δεν αναιρεί το ρόλο και την ουσία της συνέλευσης.

Σε ό,τι αφορά τις διαβουλεύσεις, χρησιμοποιείται από πολλούς αριστερόφρονες ο όρος «ζυμώσεις», που συνδέεται με ένα είδος «ψηστηριού». Για να γίνουν αυτές χρειάζεται να υπάρχει δεδηλωμένη η

ποιούνται διάφορες ύστερες σκέψεις και αυτοπεριορισμοί προκειμένου να μην διαλυθεί ο σχηματισμός, με δεδομένο, βέβαια, πως από την διατήρησή του εξαρτάται η εξυπηρέτηση συγκεκριμένων σκοπιμοτήτων.

Θα χρειαστεί να επισημάνουμε, πως σε κάθε περίπτωση εκείνο που απαιτείται για να μπορέσει να γίνει χρήσιμη για τους σκοπούς που κλήθηκε να συγκροτηθεί μια συνέλευση είναι η ταχύτητα λήψης των αποφάσεων. Αυτό άλλωστε είναι που κατοχυρώνει με συγκεκριμένο τρόπο τις εξουσιαστικές αποφάσεις που φέρνουν αποτελέσματα. Η «αποτελεσματικότητα» είναι ακόμα μία φενάκη που ενισχύει την χρήση και διατήρηση εξουσιαστικών θεσμών και διαδικασιών.

Ποια η σημασία της συνέλευσης σε σχέση με το εξουσιαστικό-εκμεταλλευτικό status quo;

Αναφέρθηκε ήδη, πως μια συνέλευση είναι ένα πολιτικό εργαλείο, δηλαδή ένα μέσο για την επίτευξη συγκεκριμένων πολιτικών στόχων. Αυτό, βεβαίως, σημαίνει πως έρχεται να καλύψει ή να συμπληρώσει τμήμα κάποιου συνολικού σχεδιασμού, που βρίσκεται πολύ μακριά από τις δυνατότητες που έχει η ίδια σαν συνάθροιση. Επομένως, είναι παράλληλα κι ένα εξαρτημένο μέσο, κάνοντας τις όποιες ψευδαισθήσεις υπάρχουν σε σχέση με την υποτιθέμενη δυναμική του να καταρρέουν από τα πράγματα και επαναφέροντας στην αληθινή της διάσταση την όποια φα-

Αν και ο τρόπος με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις είναι λίγο πολύ γνωστός, εν τούτοις περνά απαρατήρητος ως προς τον αντίκτυπο που έχει στον κοινωνικό χώρο.

Από τους υποστηριχτές των συνελεύσεων γίνεται λόγος για την ψηφοφορία, με τέτοιο τρόπο ώστε να εμφανίζεται σαν μια ανώδυνη και ωφέλιμη διαδικασία. Εντάσσεται μάλιστα σε έναν από τους τρόπους άσκησης της άμεσης δημοκρατίας, η οποία εμφανίζεται σαν συστατικό της αναρχίας (sic erat scriptum!). Έχουμε αναφερθεί σε άλλα κείμενά μας στο θέμα της άμεσης δημοκρατίας και δεν χρειάζεται να επανέλθουμε. Απλά και ξεκάθαρα θυμίζουμε, πως **η άμεση δημοκρατία δεν έχει σχέση με την αναρχία** και τις διεργασίες που κατατείνουν στην ολική απελευθέρωση.

Θεωρείται, λοιπόν, η ψηφοφορία που γίνεται στις συνελεύσεις ως η πεμπτουσία του τρόπου με τον οποίο «οι πολίτες συμμετέχουν στα κοινά». Οι ψηφοφορίες, μολονότι καταλήγουν στο ίδιο αποτέλεσμα μπορούν να γίνονται με διαφορετικό τρόπο. όπως: δια βοής, δι' ανατάσεως των χειρών, δηλαδή με υψωμένο το χέρι και με την κάλπη.

Σε όλες τις περιπτώσεις η πλειοψηφία είναι αυτή που επιβάλλει την γνώμη της και η απόφαση αφορά αυτήν και όχι την μειοψηφία. Εδώ –όπως και σε κάθε είδους αποφάσεις που λαμβάνονται με αυτό τον τρόπο– ισχύει το ερώτημα: ***Από πού κι ως που η γνώμη της πλειοψηφίας είναι σωστή;*** Η ορθότητα ή το δίκαιο μιας γνώμης ή άποψης δεν καθορίζεται σε καμία περίπτωση από τον αριθμό αυτών που την υποστηρίζουν. Απλά αυτοί είναι πιο πολλοί και συνεπώς η γνώμη τους περιβάλλεται από την ισχύ που έχουν ή μπορούν να αποκτήσουν, τόσο λόγω του αριθμού τους όσο και από εξωτερικούς (σε άλλες περιπτώσεις) παράγοντες, που τους ενισχύουν.

Πρόκειται, λοιπόν, για αποφάσεις ισχύος των πολλών που επιβάλλουν την θέλησή τους στους υπόλοιπους («σιωπηρά» ή μη), οι οποίοι εάν δεν συμμορφωθούν θα υποστούν τις συνέπειες. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου αυτό υλοποιείται κατά τις συνελεύσεις και ψηφοφορίες (π.χ. κλαδικών σωματείων), παραπέμποντας στις πρωτογενείς διαδικασίες συμμόρφωσης της μειοψηφίας στην πλειοψηφία. Οπότε, όλα τα κουραφέξαλα περί «σεβασμού» της απόφασης που πάρθηκε με ψηφοφορία είναι για τους αφε-

τον όρο «διαδικασία» επιχειρείται να συγκαλυφθεί και να γίνει αποδεκτό το εξουσιαστικό περιεχόμενο.

Οι εξουσιαστικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων των συνελεύσεων είναι κυρίαρχες. Οι περιπτώσεις όπου δεν λαμβάνονται με αυτό τον τρόπο, αλλά υπάρχει κοινή απόφαση, σπανίζουν. Αυτό οφείλεται συνήθως σε δύο παράγοντες: είτε έχουν προηγηθεί διαβουλεύσεις, είτε πρόκειται για ζητήματα ήσσονος σημασίας. Η εξαίρεση αυτή, βέβαια, δεν αναιρεί το ρόλο και την ουσία της συνέλευσης.

Σε ό,τι αφορά τις διαβουλεύσεις, χρησιμοποιείται από πολλούς αριστερόφρονες ο όρος «ζυμώσεις», που συνδέεται με ένα είδος «ψηστηριού». Για να γίνουν αυτές χρειάζεται να υπάρχει δεδηλωμένη η προσήλωση στη συνέχιση της ύπαρξης του οργάνου. Συνεπώς, έπονται οι προσθαφαιρέσεις απόψεων για να διατηρηθεί η «ενότητα» στην οποία οι διάφοροι πολιτικοί παράγοντες αποβλέπουν. **Οι «ζυμώσεις» αποσκοπούν στην εμπέδωση μιας πολιτικής πρότασης απογυμνωμένης από τα συνολικά της χαρακτηριστικά.**

Εννοείται πως αυτές οι διαβουλεύσεις απαιτούν κάποιο χρονικό διάστημα και ενδεχομένως να προκύψουν και σ' αυτήν την περίπτωση διαδικασίες ψηφοφορίας. Αυτό, όμως, αναιρεί τον χαρακτήρα της συνέλευσης που έχει συγκροτηθεί για να εκπληρώσει επείγουσες ανάγκες και που στηρίζεται σε μίνιμουμ συμφωνίες και την μετατρέπει σε ένα τύπο οργάνωσης που έχει τον χαρακτήρα ενός είδους μετώπου.

Αντιστοιχίες είναι εύκολο να αναζητηθούν και να βοηθούν, σε διάφορες περιόδους. Μια λαϊκή συνέ-

και αυτοπεριορισμοί προκειμένου να μην διαλυθεί ο σχηματισμός, με δεδομένο, βέβαια, πως από την διατήρησή του εξαρτάται η εξυπηρέτηση συγκεκριμένων σκοπιμοτήτων.

Θα χρειαστεί να επισημάνουμε, πως σε κάθε περίπτωση εκείνο που απαιτείται για να μπορέσει να γίνει χρήσιμη για τους σκοπούς που κλήθηκε να συγκροτηθεί μια συνέλευση είναι η ταχύτητα λήψης των αποφάσεων. Αυτό άλλωστε είναι που κατοχυρώνει με συγκεκριμένο τρόπο τις εξουσιαστικές αποφάσεις που φέρνουν αποτελέσματα. Η «αποτελεσματικότητα» είναι ακόμα μία φενάκη που ενισχύει την χρήση και διατήρηση εξουσιαστικών θεσμών και διαδικασιών.

Ποια η σημασία της συνέλευσης σε σχέση με το εξουσιαστικό-εκμεταλλευτικό status quo;

Αναφέρθηκε ήδη, πως μια συνέλευση είναι ένα πολιτικό εργαλείο, δηλαδή ένα μέσο για την επίτευξη συγκεκριμένων πολιτικών στόχων. Αυτό, βεβαίως, σημαίνει πως έρχεται να καλύψει ή να συμπληρώσει τμήμα κάποιου συνολικού σχεδιασμού, που βρίσκεται πολύ μακριά από τις δυνατότητες που έχει η ίδια σαν συνάθροιση. Επομένως, είναι παράλληλα κι ένα εξαρτημένο μέσο, κάνοντας τις όποιες ψευδαισθήσεις υπάρχουν σε σχέση με την υποτιθέμενη δυναμική του να καταρρέουν από τα πράγματα και επαναφέροντας στην αληθινή της διάσταση την όποια φαντασιοπληξία έχει καλλιεργηθεί περί δήθεν αποφασιστικού και καθοριστικού ρόλου.

Μία ακόμη επαλήθευση των συνθηκών εξάρτησης κάτω από τις οποίες βρίσκεται αυτή η οργάνωση και όσοι συμμετέχουν σ' αυτήν, γίνεται και από το γεγονός ότι οι όποιες αποφάσεις θα λάβει είναι δυνατόν να μην εφαρμοστούν ποτέ!

Από τις εθνοσυνελεύσεις που καθιέρωσαν το ελλαδικό κράτος μέχρι και σήμερα, οι σχηματισμοί αυτού του είδους είτε λειτούργησαν πρόσκαιρα είτε σε μόνιμη βάση –σχηματοποιώντας, πλέον, ένα θεσμό μέσα στο πλαίσιο ενός συστήματος– εκείνο που παρέμενε ως καθοριστικό στοιχείο ήταν η δυνατότητα υλοποίησης των όποιων αποφάσεων λαμβάνονταν. Ειδ' άλλως, αυτές, παρέμεναν ένα κενό περιεχομένου γράμμα. Αυτή η υλοποίηση γινόταν μέσα από την στήριξη των «προστάτιδων» δυνάμεων, που κα-

Θεωρείται, λοιπόν, η ψηφοφορία που γίνεται στις συνελεύσεις ως η πεμπτουσία του τρόπου με τον οποίο «οι πολίτες συμμετέχουν στα κοινά». Οι ψηφοφορίες, μολονότι καταλήγουν στο ίδιο αποτέλεσμα μπορούν να γίνονται με διαφορετικό τρόπο. όπως: δια βοής, δι' ανατάσεως των χειρών, δηλαδή με υψωμένο το χέρι και με την κάλπη.

Σε όλες τις περιπτώσεις η πλειοψηφία είναι αυτή που επιβάλλει την γνώμη της και η απόφαση αφορά αυτήν και όχι την μειοψηφία. Εδώ –όπως και σε κάθε είδους αποφάσεις που λαμβάνονται με αυτό τον τρόπο– ισχύει το ερώτημα: ***Από πού κι ως που η γνώμη της πλειοψηφίας είναι σωστή;*** Η ορθότητα ή το δίκαιο μιας γνώμης ή άποψης δεν καθορίζεται σε καμία περίπτωση από τον αριθμό αυτών που την υποστηρίζουν. Απλά αυτοί είναι πιο πολλοί και συνεπώς η γνώμη τους περιβάλλεται από την ισχύ που έχουν ή μπορούν να αποκτήσουν, τόσο λόγω του αριθμού τους όσο και από εξωτερικούς (σε άλλες περιπτώσεις) παράγοντες, που τους ενισχύουν.

Πρόκειται, λοιπόν, για αποφάσεις ισχύος των πολλών που επιβάλλουν την θέλησή τους στους υπόλοιπους («σιωπηρά» ή μη), οι οποίοι εάν δεν συμμορφωθούν θα υποστούν τις συνέπειες. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου αυτό υλοποιείται κατά τις συνελεύσεις και ψηφοφορίες (π.χ. κλαδικών σωματείων), παραπέμποντας στις πρωτογενείς διαδικασίες συμμόρφωσης της μειοψηφίας στην πλειοψηφία. Οπότε, όλα τα κουραφέξαλα περί «σεβασμού» της απόφασης που πάρθηκε με ψηφοφορία είναι για τους αφελείς. Είναι αποφάσεις που επιβάλλονται με εξουσιαστικό τρόπο και κατά συνέπεια ο «σεβασμός» είναι η αποδοχή της εξουσιαστικής βίας των πολλών που επαπειλείται να εφαρμοστεί είτε από τους ίδιους είτε από αυτούς που έχουν συμφέροντα από την εκάστοτε απόφαση.

Εδώ, λοιπόν, απογυμνώνεται ο περιβόητος ισχυρισμός που προβάλλεται από όσους με επιτήδειο τρόπο προσπαθούν να πλασάρουν τις συνελεύσεις και την άμεση δημοκρατία σαν συστατικά της αναρχίας και που, όταν αποτυγχάνουν να πείσουν για το «αναρχικό» περιεχόμενο τους, καταφεύγουν στον «πλάγιο λόγο» που συμπυκνώνεται στη διατύπωση: **«η άμεση δημοκρατία είναι ένα διαδικαστικό μέσο λήψης αποφάσεων»**, (που όμως περνά μέσα από τις πλειοψηφίες των συνελεύσεων). Τόσο πονηρά. Με

και να γίνει αποδεκτό το εξουσιαστικό περιεχόμενο.

Οι εξουσιαστικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων των συνελεύσεων είναι κυρίαρχες. Οι περιπτώσεις όπου δεν λαμβάνονται με αυτό τον τρόπο, αλλά υπάρχει κοινή απόφαση, σπανίζουν. Αυτό οφείλεται συνήθως σε δύο παράγοντες: είτε έχουν προηγηθεί διαβουλεύσεις, είτε πρόκειται για ζητήματα ήσσονος σημασίας. Η εξαίρεση αυτή, βέβαια, δεν αναιρεί το ρόλο και την ουσία της συνέλευσης.

Σε ό,τι αφορά τις διαβουλεύσεις, χρησιμοποιείται από πολλούς αριστερόφρονες ο όρος «ζυμώσεις», που συνδέεται με ένα είδος «ψηστηριού». Για να γίνουν αυτές χρειάζεται να υπάρχει δεδηλωμένη η προσήλωση στη συνέχιση της ύπαρξης του οργάνου. Συνεπώς, έπονται οι προσθαφαιρέσεις απόψεων για να διατηρηθεί η «ενότητα» στην οποία οι διάφοροι πολιτικοί παράγοντες αποβλέπουν. **Οι «ζυμώσεις» αποσκοπούν στην εμπέδωση μιας πολιτικής πρότασης απογυμνωμένης από τα συνολικά της χαρακτηριστικά.**

Εννοείται πως αυτές οι διαβουλεύσεις απαιτούν κάποιο χρονικό διάστημα και ενδεχομένως να προκύψουν και σ' αυτήν την περίπτωση διαδικασίες ψηφοφορίας. Αυτό, όμως, αναιρεί τον χαρακτήρα της συνέλευσης που έχει συγκροτηθεί για να εκπληρώσει επείγουσες ανάγκες και που στηρίζεται σε μίνιμουμ συμφωνίες και την μετατρέπει σε ένα τύπο οργάνωσης που έχει τον χαρακτήρα ενός είδους μετώπου.

Αντιστοιχίες είναι εύκολο να αναζητηθούν και να βρεθούν, σε διάφορες περιόδους. Μια λαϊκή συνέλευση έχει τα χαρακτηριστικά ενός είδους λαϊκού μετώπου πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα (π.χ. την αντιμετώπιση του φασισμού). Από την άλλη, υπάρχει και η περίπτωση όπου ένα μέτωπο βάζει ευρύτερους στόχους και μπορεί να συγκροτηθεί στη βάση μιας πλατφόρμας. Στην περίπτωση, όμως, αυτή έχουμε περισσότερο **μια συμμαχία ή συνεργασία** κι όχι μια απλή συνέλευση. Αν και οι δύο αυτές περιπτώσεις μαζικής οργάνωσης στην ουσία προέρχονται από διαδικασίες που έχουν προετοιμαστεί ή αβανταριστεί «εκ των άνω», η λαϊκή συνέλευση εμφανίζεται σαν να προέρχεται περισσότερο «από τα κάτω».

Πάντως, στις ελάχιστες περιπτώσεις όπου υπάρχουν αποφάσεις χωρίς ψηφοφορία και που δεν ισχύουν οι συνθήκες συνεργασιών ή συμμαχιών που εμφανίζονται με την ονομασία **συνέλευση**, τότε ενεργο-

Ποια η σημασία της συνέλευσης σε σχέση με το εξουσιαστικό-εκμεταλλευτικό status quo;

Αναφέρθηκε ήδη, πως μια συνέλευση είναι ένα πολιτικό εργαλείο, δηλαδή ένα μέσο για την επίτευξη συγκεκριμένων πολιτικών στόχων. Αυτό, βεβαίως, σημαίνει πως έρχεται να καλύψει ή να συμπληρώσει τμήμα κάποιου συνολικού σχεδιασμού, που βρίσκεται πολύ μακριά από τις δυνατότητες που έχει η ίδια σαν συνάθροιση. Επομένως, είναι παράλληλα κι ένα εξαρτημένο μέσο, κάνοντας τις όποιες ψευδαισθήσεις υπάρχουν σε σχέση με την υποτιθέμενη δυναμική του να καταρρέουν από τα πράγματα και επαναφέροντας στην αληθινή της διάσταση την όποια φαντασιοπληξία έχει καλλιεργηθεί περί δήθεν αποφασιστικού και καθοριστικού ρόλου.

Μία ακόμη επαλήθευση των συνθηκών εξάρτησης κάτω από τις οποίες βρίσκεται αυτή η οργάνωση και όσοι συμμετέχουν σ' αυτήν, γίνεται και από το γεγονός ότι οι όποιες αποφάσεις θα λάβει είναι δυνατόν να μην εφαρμοστούν ποτέ!

Από τις εθνοσυνελεύσεις που καθιέρωσαν το ελλαδικό κράτος μέχρι και σήμερα, οι σχηματισμοί αυτού του είδους είτε λειτούργησαν πρόσκαιρα είτε σε μόνιμη βάση –σχηματοποιώντας, πλέον, ένα θεσμό μέσα στο πλαίσιο ενός συστήματος– εκείνο που παρέμενε ως καθοριστικό στοιχείο ήταν η δυνατότητα υλοποίησης των όποιων αποφάσεων λαμβάνονταν. Ειδ' άλλως, αυτές, παρέμεναν ένα κενό περιεχομένου γράμμα. Αυτή η υλοποίηση γινόταν μέσα από την στήριξη των «προστάτιδων» δυνάμεων, που καθιέρωναν τους υπαλλήλους τους (τύπου Μαυροκορδάτου ή Κωλέττη) ή με την μετέπειτα ισχύ των όπλων του στρατού, της χωροφυλακής και των κάθε είδους μηχανισμών βίας, που επέβαλαν και συνεχίζουν να επιβάλουν μέχρι τις μέρες μας τις θελήσεις του κράτους και της κυριαρχίας ευρύτερα.

Η συνέλευση αποτελεί συστατικό της δημοκρατίας, όποια μορφή ή ονομασία κι αν δώσει κάποιος σ' αυτήν. Οι δημοκρατικές μορφές διαχείρισης της ανθρώπινης δουλείας κατευθύνονται και εφαρμόζονται στον κοινωνικό χώρο όπου, δηλαδή, συναντιόνται και συγκρούονται τα συμφέροντα διαφόρων ομάδων που αποτελούν την κοινωνία. Εκεί, αναπτύσσεται ο ευρύτερος κοινωνικός ανταγωνισμός ο οποίος προέρχεται από την επιβολή συνθηκών κυριαρχίας κι εκ-

συνέχεια στη σελίδα 6

συνέχεια από τη σελίδα 5

μετάλλευσης που επέφεραν τον διαρκή διαχωρισμό και την αλλοτρίωση των ανθρώπων και των κοινοτήτων. Η κοινωνία, όντας κατασκεύασμα των συνθηκών δουλείας, χειραγωγείται και κατευθύνεται με τα διάφορα συστήματα επιβολής (δημοκρατία, δικτατορία, ολιγαρχία κ.λπ.) των θελήσεων και των συμφερόντων της εξουσίας και που διαμορφώνουν τους ευνοϊκότερους όρους για την συνεχώς ανανεωνόμενη ισχύ της κυριαρχίας.

Από τη στιγμή, λοιπόν, που οι συνελεύσεις αποτελούν συστατικό της δημοκρατίας (άμεσης ή έμμεσης), είναι φανερό πως για να τύχουν εφαρμογής θα πρέπει να υπάρχει κοινωνία.

Βέβαια, σε σχέση με την προοπτική μιας άναρχης και ανεξούσιας πραγματικότητας, παραμένουν προβληματικές πολλές από τις τοποθετήσεις που συνδέουν την κοινωνία με την αναρχία.

Χρειάζεται ακόμη να επισημανθεί, πως τις αυταπάτες που έχουν καλλιεργηθεί σχετικά με την συνέλευση, μπορούμε να τις διακρίνουμε σ' αυτές που βασίζονται στην στρεβλή αντίληψη που προέρχεται από τους δημοκρατικολάγνους υποστηρικτές της άμεσης δημοκρατίας, –οι οποίοι έχουν στήσει μια καλύβα με φανταχτερές σερπαντίνες προτρέποντας τη φαντασία αυτών προς τους οποίους απευθύνονται να την δουν σαν παλάτι– και σ' εκείνες των εξουσιαστών, που με κάθε τρόπο προβάλλουν τους θεσμούς και τους μηχανισμούς της δημοκρατίας ως ιδανικούς, επειδή έτσι διευκολύνονται στο να χειραγωγούν τους ανθρώπους.

Συνηθίζεται, μάλιστα, αυτοί οι θεσμοί (συνελεύσεις) παρ' ότι ενυπάρχουν μέσα στο σύστημα εξουσίας με μια ορισμένη μορφή και έναν ορισμένο τρόπο λειτουργίας, είτε να παίρνουν ένα διευρυμένο χαρακτήρα είτε να ενθαρρύνεται ο σχηματισμός άλλων που εμφανίζονται σαν πρωτοπόρες δυνατότητες απέναντι στο κατεστημένο. Όλες αυτές, βέβαια, οι «ενθαρρύνσεις» και ανοχές λαμβάνουν χώρα σε περιόδους κρίσιμες για την εκάστοτε εξουσιαστική δομή, για ευνόητους λόγους. Μέχρι τη στιγμή που θα σκάσει η φούσκα...

ναμφισβήτητα τον κοινωνικό χώρο. Τα ανοίγματα της εξουσίας σε περισσότερο «ελευθεριακές» μορφές διαχείρισης των εξουσιαστικών ζητημάτων και υποθέσεων που επιφορτίζονται στην κοινωνία επιχειρούν –και συνήθως το επιτυγχάνουν– να διαρρήξουν τα πλέον σαθρά σημεία του λεγόμενου ανταγωνιστικού κινήματος.

Επομένως, υπάρχει μια πραγματική βάση που εξηγεί το γιατί διάφορα άτομα που αυτοπροσδιορίζονταν σαν αντιεξουσιαστές (και ενίοτε σαν αναρχικοί) δήλωναν κατά την διάρκεια των συνελεύσεων της πλατείας συντάγματος –αλλά κι όχι μόνο σε σχέση με αυτές– «αφήνουμε την ιδιότητά μας απ' έξω». Αυτή είναι μια ξεκάθαρη και απόλυτη δήλωση υποταγής στους όρους που θέτει η αναγορευμένη λαϊκή (ή όπως αλλιώς θέλουν να την ονομάσουν) συνέλευση. Είναι η αποδοχή της ήττας. Σε τέτοιες καταστάσεις είναι διαπιστωμένο πως οι ηττημένοι εφευρίσκουν συνήθως διάφορες δικαιολογίες και τεχνάσματα για να καλύψουν την πολιτική και ιδεολογική τους πανωλεθρία. Προβάλλουν, επομένως, διάφορους ισχυρισμούς ανάμεσα στους οποίους την πρώτη θέση κατέχει αυτός σύμφωνα με τον οποίο προσποιούνται, τάχα, ότι κατεβάζουν το λόγο τους (ή μήπως και κάτι άλλο;) προκειμένου να προσεταιριστούν τον κόσμο της μάζωξης, να μπορέσουν να «συνδεθούν» με τις μάζες (ή την κοινωνία) και στη συνέχεια (την κατάλληλη στιγμή!) θα γυρίσουν το «φύλλο» και θα προχωρήσουν σε ριζοσπαστικές ή επαναστατικές πρωτοβουλίες, με τις πλάτες του κόσμου. Δεν χρειάζεται να επεκταθεί κάποιος σε επιχειρηματολογίες απέναντι στους ανωτέρω καταγέλαστους ισχυρισμούς τους. Όποιος δεν ομολογεί την ήττα του ή το ότι έχει προσχωρήσει (συνήθως με ιδιοτελείς επιδιώξεις) σε απόψεις και πρακτικές αντα-

(και οι άλλοι κάνουν πως δεν καταλαβαίνουν την προσποίηση) πως έχουν σχέση με τις αναρχικές απόψεις και θεωρήσεις, αλλά στην πραγματικότητα εκείνο που τους προσελκύει στο λεγόμενο χώρο είναι το ότι θεωρούν την αναρχία σαν μόδα, είτε αποσκοπούν στο να απομυζήσουν ο,τιδήποτε θα τους φανεί χρήσιμο για την μετέπειτα σταδιοδρομία τους ως «πρώην» και «δήθεν». Εννοείται πως κάποιες παρουσίες σε διαδηλώσεις, η ανάπτυξη σχέσεων και οι παρεοποιήσεις θα εξασφαλίσουν την απαραίτητη «πισινή», για τα μετέπειτα.

Οι χειρότερες, όμως, καταστάσεις αφορούν εκείνα τα αποβράσματα που επικαλούμενα την υποτιθέμενη αναρχική τους ιδιότητα προσπαθούν να τύχουν αλληλεγγύης όταν συλλαμβάνονται –και μάλιστα για πολλοστή φορά– να έχουν σχέση ή πρόθεση με εμπόριο ναρκωτικών, την οποία σχέση δεν διστάζουν να ομολογήσουν σε καταθέσεις, που είδαν το φώς της δημοσιότητας και δεν διαψεύστηκαν. Και το κίνημα να «ποιεί την νήσσαν», έχοντας ήδη οργανώσει συναυλία οικονομικής ενίσχυσης για την προηγούμενη σύλληψη του ίδιου ατόμου και για παρόμοια υπόθεση ναρκωτικών. Παρ' όλ' αυτά, «διυλίζοντας τον κώνωπα και καταπίνοντας την κάμηλο», (λίγες μέρες μετά το γνωστό συμβάν που οδήγησε σε προφυλακίσεις και εν συνεχεία στην έκδοση στις κυπριακές αρχές των δύο ατόμων που συσχετίζονται με την υπόθεση της Αγίας Νάπα) οι συνελεύσεις κωφεύουν και

λουν συστατικό της δημοκρατίας (άμεσης ή έμμεσης), είναι φανερό πως για να τύχουν εφαρμογής θα πρέπει να υπάρχει κοινωνία.

Βέβαια, σε σχέση με την προοπτική μιας άναρχης και ανεξούσιας πραγματικότητας, παραμένουν προβληματικές πολλές από τις τοποθετήσεις που συνδέουν την κοινωνία με την αναρχία.

Χρειάζεται ακόμη να επισημανθεί, πως τις αυταπάτες που έχουν καλλιεργηθεί σχετικά με την συνέλευση, μπορούμε να τις διακρίνουμε σ' αυτές που βασίζονται στην στρεβλή αντίληψη που προέρχεται από τους δημοκρατικολάγνους υποστηρικτές της άμεσης δημοκρατίας, –οι οποίοι έχουν στήσει μια καλύβα με φανταχτερές σερπαντίνες προτρέποντας τη φαντασία αυτών προς τους οποίους απευθύνονται να την δουν σαν παλάτι– και σ' εκείνες των εξουσιαστών, που με κάθε τρόπο προβάλλουν τους θεσμούς και τους μηχανισμούς της δημοκρατίας ως ιδανικούς, επειδή έτσι διευκολύνονται στο να χειραγωγούν τους ανθρώπους.

Συνηθίζεται, μάλιστα, αυτοί οι θεσμοί (συνελεύσεις) παρ' ότι ενυπάρχουν μέσα στο σύστημα εξουσίας με μια ορισμένη μορφή και έναν ορισμένο τρόπο λειτουργίας, είτε να παίρνουν ένα διευρυμένο χαρακτήρα είτε να ενθαρρύνεται ο σχηματισμός άλλων που εμφανίζονται σαν πρωτοπόρες δυνατότητες απέναντι στο κατεστημένο. Όλες αυτές, βέβαια, οι «ενθαρρύνσεις» και ανοχές λαμβάνουν χώρα σε περιόδους κρίσιμες για την εκάστοτε εξουσιαστική δομή, για ευνόητους λόγους. Μέχρι τη στιγμή που θα σκάσει η φούσκα...

Αυτού του είδους οι καταστάσεις επηρεάζουν αυτή είναι μια ξεκάθαρη και απόλυτη δήλωση υποταγής στους όρους που θέτει η αναγορευμένη λαϊκή (ή όπως αλλιώς θέλουν να την ονομάσουν) συνέλευση. Είναι η αποδοχή της ήττας. Σε τέτοιες καταστάσεις είναι διαπιστωμένο πως οι ηττημένοι εφευρίσκουν συνήθως διάφορες δικαιολογίες και τεχνάσματα για να καλύψουν την πολιτική και ιδεολογική τους πανωλεθρία. Προβάλλουν, επομένως, διάφορους ισχυρισμούς ανάμεσα στους οποίους την πρώτη θέση κατέχει αυτός σύμφωνα με τον οποίο προσποιούνται, τάχα, ότι κατεβάζουν το λόγο τους (ή μήπως και κάτι άλλο;) προκειμένου να προσεταιριστούν τον κόσμο της μάζωξης, να μπορέσουν να «συνδεθούν» με τις μάζες (ή την κοινωνία) και στη συνέχεια (την κατάλληλη στιγμή!) θα γυρίσουν το «φύλλο» και θα προχωρήσουν σε ριζοσπαστικές ή επαναστατικές πρωτοβουλίες, με τις πλάτες του κόσμου. Δεν χρειάζεται να επεκταθεί κάποιος σε επιχειρηματολογίες απέναντι στους ανωτέρω καταγέλαστους ισχυρισμούς τους. Όποιος δεν ομολογεί την ήττα του ή το ότι έχει προσχωρήσει (συνήθως με ιδιοτελείς επιδιώξεις) σε απόψεις και πρακτικές ανταγωνιστικές προς την ολική απελευθερωτική προοπτική και παριστάνει τον αγωνιστή και τον «καπάτσο» και μάλιστα προβάλλει ταπεινά ελατήρια, **δεν είναι αντάξιος των αναρχικών ιδεών**.

Βέβαια, υπάρχουν και εκείνοι που πραγματικά δεν έχουν διδαχθεί από την εμπειρία των απελευθερωτικών αγώνων και εξακολουθούν να πιστεύουν πως ένας μαζικός σχηματισμός, όπως η συνέλευση, θα τους κάνει ικανούς να διαμορφώσουν καλύτερα ένα κίνημα, όπου θα μπορούν να χωρούν όλοι.

Το σαθρό και πολλαπλά καταβαραθρωμένο οικοδόμημα του κινήματος, που άρχισε να στήνεται για μία ακόμη φορά πριν από εννέα περίπου χρόνια στη βάση της λογικής «να είμαστε όλοι μαζί» έφερε τα ίδια προϊόντα και μάλιστα αυτή τη φορά πολύ χειρότερα από προηγούμενα. Τα αναθήματα, που υποτίθεται πως θα έρχονταν από τη δράση και τις «νίκες» του κινήματος, μετατράπηκαν σε θύματα μιας πολυδάπανης θυσίας στο βωμό ανάδειξης της αριστεράς

αναρχική τους ιδιότητα προσπαθούν να τύχουν αλληλεγγύης όταν συλλαμβάνονται –και μάλιστα για πολλοστή φορά– να έχουν σχέση ή πρόθεση με εμπόριο ναρκωτικών, την οποία σχέση δεν διστάζουν να ομολογήσουν σε καταθέσεις, που είδαν το φώς της δημοσιότητας και δεν διαψεύστηκαν. Και το κίνημα να «ποιεί την νήσσαν», έχοντας ήδη οργανώσει συναυλία οικονομικής ενίσχυσης για την προηγούμενη σύλληψη του ίδιου ατόμου και για παρόμοια υπόθεση ναρκωτικών. Παρ' όλ' αυτά, «διυλίζοντας τον κώνωπα και καταπίνοντας την κάμηλο», (λίγες μέρες μετά το γνωστό συμβάν που οδήγησε σε προφυλακίσεις και εν συνεχεία στην έκδοση στις κυπριακές αρχές των δύο ατόμων που συσχετίζονται με την υπόθεση της Αγίας Νάπα) οι συνελεύσεις κωφεύουν και σιωπούν, οι συνιστώσες του κινήματος προσποιούνται τον αδιάφορο, και ορισμένες από αυτές εμφανίζονται σαν πολέμιες εμπόρων ναρκωτικών, εξαπολύοντας συμμορίτικες επιθέσεις εναντίον εξαθλιωμένων χρηστών επί της οδού Στουρνάρα. Χαίρε επαναστατικό κίνημα, που συνηθίζεις να στηρίζεις τις κάθε είδους αθλιότητες νομιμοποιώντας τες με λαϊκές συνελεύσεις «κάθαρσης»!

Οι συνελεύσεις είτε στο επίπεδο πλατείας Συντάγματος είτε σε αυτό των γειτονιών δεν μπόρεσαν, δεν μπορούν και δεν θα μπορέσουν να δώσουν διέξοδο ώστε να κατορθώσουν οι άνθρωποι να ξεπεράσουν τις υπάρχουσες συνθήκες και δομές κυριαρχίας και εκμετάλλευσης. Ως εργαλεία εξαρτημένα, έχουν αναπόφευκτα εξαρτημένες δυνατότητες.

Όσοι, μάλιστα, προσβλέπουν στην οποιας μορφής συνέλευση ως εκείνο το μέσο που μέσα από τα μικροπροβλήματα ή και ακόμα σοβαρότερα, θα μπορέσουν να «αφυπνίσουν» κοιμισμένες συνειδήσεις

κούς, επειδή έτσι διευκολύνονται στο να χειραγωγούν τους ανθρώπους.

Συνηθίζεται, μάλιστα, αυτοί οι θεσμοί (συνελεύσεις) παρ' ότι ενυπάρχουν μέσα στο σύστημα εξουσίας με μια ορισμένη μορφή και έναν ορισμένο τρόπο λειτουργίας, είτε να παίρνουν ένα διευρυμένο χαρακτήρα είτε να ενθαρρύνεται ο σχηματισμός άλλων που εμφανίζονται σαν πρωτοπόρες δυνατότητες απέναντι στο κατεστημένο. Όλες αυτές, βέβαια, οι «ενθαρρύνσεις» και ανοχές λαμβάνουν χώρα σε περιόδους κρίσιμες για την εκάστοτε εξουσιαστική δομή, για ευνόητους λόγους. Μέχρι τη στιγμή που θα σκάσει η φούσκα...

Αυτού του είδους οι καταστάσεις επηρεάζουν α-

κόσμο της μάζωξης, να μπορέσουν να «συνδεθούν» με τις μάζες (ή την κοινωνία) και στη συνέχεια (την κατάλληλη στιγμή!) θα γυρίσουν

το «φύλλο» και θα προχωρήσουν σε ριζοσπαστικές ή επαναστατικές πρωτοβουλίες, με τις πλάτες του κόσμου. Δεν χρειάζεται να επεκταθεί κάποιος σε επιχειρηματολογίες απέναντι στους ανωτέρω καταγέλαστους ισχυρισμούς τους. Όποιος δεν ομολογεί την ήττα του ή το ότι έχει προσχωρήσει (συνήθως με ιδιοτελείς επιδιώξεις) σε απόψεις και πρακτικές ανταγωνιστικές προς την ολική απελευθερωτική προοπτική και παριστάνει τον αγωνιστή και τον «καπάτσο» και μάλιστα προβάλλει ταπεινά ελατήρια, **δεν είναι αντάξιος των αναρχικών ιδεών**.

Βέβαια, υπάρχουν και εκείνοι που πραγματικά δεν έχουν διδαχθεί από την εμπειρία των απελευθερωτικών αγώνων και εξακολουθούν να πιστεύουν πως ένας μαζικός σχηματισμός, όπως η συνέλευση, θα τους κάνει ικανούς να διαμορφώσουν καλύτερα ένα κίνημα, όπου θα μπορούν να χωρούν όλοι.

Το σαθρό και πολλαπλά καταβαραθρωμένο οικοδόμημα του κινήματος, που άρχισε να στήνεται για μία ακόμη φορά πριν από εννέα περίπου χρόνια στη βάση της λογικής «να είμαστε όλοι μαζί» έφερε τα ίδια προϊόντα και μάλιστα αυτή τη φορά πολύ χειρότερα από προηγούμενα. Τα αναθήματα, που υποτίθεται πως θα έρχονταν από τη δράση και τις «νίκες» του κινήματος, μετατράπηκαν σε θύματα μιας πολυδάπανης θυσίας στο βωμό ανάδειξης της αριστεράς ως αντιπολιτευόμενης (ΣΥΡΙΖΑ), αλλά και συγκυβερνώσας (ΔΗΜ.ΑΡ.), και να οδηγήσουν στη θριαμβευτική δήλωση του Τσίπρα: *«Στη συγκέντρωση που μίλησα, δεν ήταν συγκέντρωση, ήταν μια μεγάλη λαϊκή συνέλευση (εννοεί τη Νίκαια), διότι έκανε μέσα σε 3 μέρες ο σύριζα 70 λαϊκές συνελεύσεις σε πλατείες σε όλη την Ελλάδα σε μια διαδικασία από τα κάτω ανασυγκρότησης μιας μεγάλης δημοκρατικής παράταξης της αριστεράς, ήταν κοσμογονικές αυτές οι μέρες για τον Σύριζα»*.

Το κινηματικό-συνελευσιακό πρόταγμα δεν είναι, πάντως, άμοιρο των συνθηκών μαζοποίησης και ευτελισμού των ανθρώπινων σχέσεων που καλλιεργούνται μέσα σ' αυτές τις καταστάσεις. Σε τέτοιου είδους περιβάλλοντα πολλοί και πολλές καμώνονται νη σύλληψη του ίδιου ατόμου και για παρόμοια υπόθεση ναρκωτικών. Παρ' όλ' αυτά, «διυλίζοντας τον κώνωπα και καταπίνοντας την κάμηλο», (λίγες μέρες μετά το γνωστό συμβάν που οδήγησε σε προφυλακίσεις και εν συνεχεία στην έκδοση στις κυπριακές αρχές των δύο ατόμων που συσχετίζονται με την υπόθεση της Αγίας Νάπα) οι συνελεύσεις κωφεύουν και σιωπούν, οι συνιστώσες του κινήματος προσποιούνται τον αδιάφορο, και ορισμένες από αυτές εμφανίζονται σαν πολέμιες εμπόρων ναρκωτικών, εξαπολύοντας συμμορίτικες επιθέσεις εναντίον εξαθλιωμένων χρηστών επί της οδού Στουρνάρα. Χαίρε επαναστατικό κίνημα, που συνηθίζεις να στηρίζεις τις κάθε είδους αθλιότητες νομιμοποιώντας τες με λαϊκές συνελεύσεις «κάθαρσης»!

Οι συνελεύσεις είτε στο επίπεδο πλατείας Συντάγματος είτε σε αυτό των γειτονιών δεν μπόρεσαν, δεν μπορούν και δεν θα μπορέσουν να δώσουν διέξοδο ώστε να κατορθώσουν οι άνθρωποι να ξεπεράσουν τις υπάρχουσες συνθήκες και δομές κυριαρχίας και εκμετάλλευσης. Ως εργαλεία εξαρτημένα, έχουν αναπόφευκτα εξαρτημένες δυνατότητες.

Όσοι, μάλιστα, προσβλέπουν στην όποιας μορφής συνέλευση ως εκείνο το μέσο που μέσα από τα μικροπροβλήματα ή και ακόμα σοβαρότερα, θα μπορέσουν να «αφυπνίσουν» κοιμισμένες συνειδήσεις **βαδίζουν στα θλιβερά μονοπάτια του Λενινισμού, της εξαπάτησης και της αναπόφευκτης περιθωριοποίησής τους από την συνολικότερη απελευθερωτική διεργασία, γεγονός που θα τους δώσει ένα μόνιμο διαμέρισμα στις πολυκατοικίες του ρεφορμισμού**.

Η κάθε συνέλευση είναι μια μαζική δομή ένας μαζικός «χώρος δουλειάς», όπου οι εξουσιαστικές οργανώσεις και ιδεολογίες επιβάλλουν και διαμορφώνουν με δημοκρατικές διαδικασίες μια εξουσιαστική νοοτροπία παρόμοια με αυτή των κομμάτων. Απλά, αυτό που κάνει τη διαφορά είναι η τεχνική. Είναι, άλλωστε, αρκετά παλιά η τριβή ανάμεσα στις πτέρυγες της κομμουνιστικής αριστεράς σχετικά με το ζήτημα του τρόπου καθοδήγησης των μαζικών χώρων.

Η μεταπολιτευτική περίοδος σημαδεύτηκε από αυ-

τή την κόντρα ανάμεσα στην γραμμή της «αυτονομίας» των μαζικών χώρων και των μαζικών οργάνων και στην σκληρή άποψη της κομματικής καθοδήγησης από το λενινιστικό κόμμα νέου τύπου, μέσω παρατάξεων ή μετώπων. Εκείνο, πάντως, που μετρά, για τον εξουσιαστικό συρφετό είναι το αποτέλεσμα, ανεξάρτητα αν αυτό θα προκύψει μέσα από μια αυστηρή κομματική καθοδήγηση ή από μια «χαλαρή» και «αφανή» διαδικασία σχηματισμών, όπως είναι οι συνελεύσεις (κάθε ονομασίας και προδιαγραφών).

Παρ' όλη την επιφανειακή εικόνα, η συνέλευση επιβάλλει την καταστολή τόσο δια μέσου της μερικότητας των ζητημάτων με τα οποία ασχολείται, του τεχνικού τρόπου που τα θέτει, αλλά και με την διαδικασία που λαμβάνονται οι αποφάσεις. Καθιερώνει –και στη συνέχεια διατηρεί– μια πολιτική γραμμή πλεύσης αποσυνδέοντας τους ανθρώπους που συμμετέχουν από μια συνολική αντίληψη, θεώρηση και κατανόηση της αλληλοσύνδεσης και του αλληλοσυσχετισμού που υπάρχει ανάμεσα σε διάφορα θέματα. **Συντηρεί, ενδυναμώνει και διαχέει τις εξουσιαστικές**

σχέσεις, την ιδιοτέλεια, τον τακτικισμό, την πνευματική αλλοτρίωση μέσω της πολιτικής πρακτικής, της οποίας αποτελεί συστατικό στοιχείο.

Καθιερώνεται σαν εργαλείο «αποτελεσματικότητας» για λύσεις που θα πρέπει να δοθούν σε προβλήματα που έχουν προκύψει λόγων των συνθηκών δουλείας και αλλοτρίωσης. Μόνο που οι λύσεις μπαλώνουν ή μεταθέτουν το πρόβλημα χωροχρονικά

υποστηριχτές τους μέσα στη συνέλευση. Αλλά ακόμα κι αν αυτό ξεπεραστεί, είναι μάλλον απίθανο να επιχειρηθεί μια προσπάθεια για ευρύτερη κατανόηση του θέματος, αφού στην καλύτερη περίπτωση θα χαρακτηριστεί σαν άχρηστη ακαδημαϊκή συζήτηση, μιας και οι δυνατότητες της συνέλευσης «δεν αρκούν να καλύψουν ένα τέτοιο θέμα» που, επί πλέον, δεν οδηγεί σε κάποιες «άμεσες αποφάσεις».

Α, να μην το παραλείψουμε. Σε περιόδους «άνθησης», οι συνελεύσεις μπορούν να συστήνουν επιτροπές για διάφορα θέματα. Όμως δεν αφήνονται στην τύχη τους. Με την δέουσα «λεπτότητα» αναλαμβάνουν «μαζικό» καθοδηγητικό ρόλο σ' αυτές. Είναι χαρακτηριστικό, πάντως, πως μια συνέλευση με κάποια διάρκεια, κάνει περισσότερο εμφανείς τις, αρχικά υπολανθάνουσες, κομματικές διαδικασίες.

Εν τέλει, τι έρχονται να προσφέρουν οι συνελεύσεις;

Στα σίγουρα, την ενασχόληση με μικροπράγματα που, όμως, δεν μπορούν να συμβάλουν σε μία ευρύτητα σκέψης και δράσης και στην «καλύτερη» των περιπτώσεων κατασκευάζουν μικροπολιτικούς και περισσότερους ειδήμονες στην χειραγώγηση, αντί να αφήνουν ανοιχτούς τους δρόμους και ορατούς τους ορίζοντες για την ολική απελευθέρωση.

Ποια προοπτική;

Τα σύγχρονα εθνικά κράτη στις περισσότερες περιπτώσεις συγκροτήθηκαν με τη στήριξη των συνελεύσεων, δηλαδή αποτελούν έναν από τους σημαντικούς όρους «γέννησής» τους. Οι τελευταίες αποτελούν παράγωγο των σύγχρονων κοινωνιών, αλλά και την απαραίτητη προϋπόθεση για την συντήρηση και ενδυνάμωση του υπάρχοντος καθεστώτος καταπίεσης, εκμετάλλευσης και αλλοτρίωσης.

Συνεπώς, η αποδοχή της συνέλευσης στην οποια-

Ως αναρχικοί προτάσσουμε αυτό που η αναρχική εμπειρία αγώνων θεωρεί ανέκαθεν συστατικό τού ολικού απελευθερωτικού αγώνα: την **μη πολιτική σκέψη και δράση.** Ποδοπατούμε τις διάφορες τεχνικές, τα μαζικά όργανα και τους θεσμούς που εντείνουν την υποβάθμιση της ανθρώπινης ύπαρξης, επειδή **είμαστε οι απόλυτοι αρνητές της πολιτικής. Αναζητούμε τρόπους για την πραγμάτωση των μέγιστων πνευματικών και φυσικών δυνατοτήτων που διαθέτει κάθε οντότητα.**

Οι αναρχικοί δεν είναι δυνατόν να αποδέχονται και να συμμετέχουν σε οργανώσεις, όπως οι συνελεύσεις, επειδή αυτές αποτελούν την πλήρη άρνηση της δημιουργίας αναρχικών σχημάτων των οποίων βασικός κορμός είναι η αναρχική ομάδα.

Επομένως, η **αναρχική επανάσταση** δεν θα στηριχτεί σε συνελεύσεις, ούτε στοχεύει στην επανασύσταση της κοινωνίας. Υποχρέωση των αναρχικών απέναντι στους εαυτούς τους και τις ιδέες τους είναι να προετοιμάζουν από τώρα τον ανεξούσιο κόσμο ξεπερνώντας τις εμβόλιμες εξουσιαστικές συνταγές, που προβάλλονται σαν πανάκεια, είτε λόγω άγνοιας της πορείας των απελευθερωτικών αγώνων είτε από σκοπιμότητες.

Αυτοί που καταπίνουν αμάσητες τις διάφορες κουτοπόνηρες φλυαρίες για συλλογικές διαδικασίες και για λύσεις που προσφέρονται μέσω της αποτελεσματικότητας των ψηφοφοριών ή των «συναινέσεων», οφείλουν να προβληματιστούν, επί τέλους, αν ενδιαφέρονται να συμβάλλουν στις αναρχικές απελευθερωτικές διεργασίες ή αν προτιμούν τις «εύκολες» λύσεις που απλόχερα παρέχει η εξουσιαστική μεθοδολογία.

Ένα από τα συνηθισμένα επιχειρήματα –που χρησιμοποιούνται για να ενισχύσουν την υποτιθέμενη μεγάλη σημασία των συνελεύσεων– είναι ότι οι άνθρωποι μαθαίνουν να δρουν συλλογικά. Με αυτό προσπαθούν να «κομίσουν γλαύκας ες Αθήνας» θέλοντας να υποβαθμίσουν την πραγματικότητα. Επειδή, είναι γεγονός πως η συλλογική δράση δεν έπαψε ποτέ να υπάρχει στους ανθρώπους. Το ζητούμενο είναι **με ποιους, για ποιους σκοπούς, με τί είδους περιεχόμενο και, κυρίως, με ποιους τρόπους συντάσσονται**

χνικού τρόπου που τα θέτει, αλλά και με την διαδικασία που λαμβάνονται οι αποφάσεις. Καθιερώνει –και στη συνέχεια διατηρεί– μια πολιτική γραμμή πλεύσης αποσυνδέοντας τους ανθρώπους που συμμετέχουν από μια συνολική αντίληψη, θεώρηση και κατανόηση της αλληλοσύνδεσης και του αλληλοσυσχετισμού που υπάρχει ανάμεσα σε διάφορα θέματα. **Συντηρεί, ενδυναμώνει και διαχέει τις εξουσιαστικές σχέσεις, την ιδιοτέλεια, τον τακτικισμό, την πνευματική αλλοτρίωση μέσω της πολιτικής πρακτικής, της οποίας αποτελεί συστατικό στοιχείο.**

Καθιερώνεται σαν εργαλείο «αποτελεσματικότητας» για λύσεις που θα πρέπει να δοθούν σε προβλήματα που έχουν προκύψει λόγων των συνθηκών δουλείας και αλλοτρίωσης. Μόνο που οι λύσεις μπαλώνουν ή μεταθέτουν το πρόβλημα χωροχρονικά, διαιωνίζοντας το εξουσιαστικό, εκμεταλλευτικό και αλλοτριωτικό καθεστώς που έχει επιβληθεί στον κοινωνικό χώρο.

Ένα από τα φανταχτερά στολίδια που φορά είναι αυτό της ισηγορίας, του δικαιώματος δηλαδή που έχουν όλοι να μιλήσουν και να ακουστεί η γνώμη τους. Είναι, όμως, αυτό κάτι που έχει σημασία, όταν αναιρείται από ένα σωρό περιορισμούς (χρόνου, θέματος, «αναγκαιότητα» απόφασης, καθώς και την σαφή προσήλωση σε υλικά οφέλη); Φυσικά και δεν έχει. Επειδή το να ακούγεται μια γνώμη έχει πολύ μικρή σημασία. Εκείνο που ενδιαφέρει είναι **η αφετηρία της, το πόσο στέρεες είναι οι βάσεις της, εάν θέλει να συμβάλει στην ολική κατανόηση της προέλευσης του ζητήματος ή των ζητημάτων στα οποία αναφέρεται και με ποια προοπτική εκτίθεται.** Πάντως, μιας τέτοιας υφής γνώμες, ακόμα κι αν διατυπωθούν, ή θα κατακρεουργηθούν από τα σκουριασμένα παλιομά-

ρακτηριστικό, πάντως, πως μια συνέλευση με κάποια διάρκεια, κάνει περισσότερο εμφανείς τις, αρχικά υπολανθάνουσες, κομματικές διαδικασίες.

Εν τέλει, τι έρχονται να προσφέρουν οι συνελεύσεις;

Στα σίγουρα, την ενασχόληση με μικροπράγματα που, όμως, δεν μπορούν να συμβάλουν σε μία ευρύτητα σκέψης και δράσης και στην «καλύτερη» των περιπτώσεων κατασκευάζουν μικροπολιτικούς και περισσότερους ειδήμονες στην χειραγώγηση, αντί να αφήνουν ανοιχτούς τους δρόμους και ορατούς τους ορίζοντες για την ολική απελευθέρωση.

Ποια προοπτική;

Τα σύγχρονα εθνικά κράτη στις περισσότερες περιπτώσεις συγκροτήθηκαν με τη στήριξη των συνελεύσεων, δηλαδή αποτελούν έναν από τους σημαντικούς όρους «γέννησής» τους. Οι τελευταίες αποτελούν παράγωγο των σύγχρονων κοινωνιών, αλλά και την απαραίτητη προϋπόθεση για την συντήρηση και ενδυνάμωση του υπάρχοντος καθεστώτος καταπίεσης, εκμετάλλευσης και αλλοτρίωσης.

Συνεπώς, η αποδοχή της συνέλευσης στην οποιαδήποτε μορφή ή ονομασία στηρίζει την υπάρχουσα κατάσταση.

Αν μια επανάσταση που στηρίζεται από ένα τμήμα της κοινωνίας ή του ευρύτερου κοινωνικού χώρου επικρατήσει, τότε η κοινωνία με την μορφή που υπήρχε μέχρι τότε έχει διαλυθεί. Απομένει να δούμε αν από την αναρχική οπτική της ολικής απελευθέρωσης θα πρέπει να συγκροτηθεί και πάλι η κοινωνία. Στην ανασυγκρότηση της κοινωνίας σημαντικό ρόλο έχουν οι συνελεύσεις. Η επανάσταση στη Γαλλία το 1789 μέσω αυτών έστησε το κράτος, το ίδιο έγινε στον ελλαδικό χώρο, όπως και στη Ρωσία (με τα σοβιέτ) μετά την επανάσταση του Φεβρουαρίου του 1917, για να αναφερθούμε σε κάποια γνωστά στους περισσότερους γεγονότα.

Ό,τι φτιάχνεται πριν από μία επανάσταση, κάνει στην διάρκειά της επιβλητική την παρουσία του και καθιερώνεται μετά από αυτήν. Όταν δυναμώνεται ι-

δημιουργίας αναρχικών σχημάτων των οποίων βασικός κορμός είναι η αναρχική ομάδα.

Επομένως, η **αναρχική επανάσταση** δεν θα στηριχτεί σε συνελεύσεις, ούτε στοχεύει στην επανασύσταση της κοινωνίας. Υποχρέωση των αναρχικών απέναντι στους εαυτούς τους και τις ιδέες τους είναι να προετοιμάζουν από τώρα τον ανεξούσιο κόσμο ξεπερνώντας τις εμβόλιμες εξουσιαστικές συνταγές, που προβάλλονται σαν πανάκεια, είτε λόγω άγνοιας της πορείας των απελευθερωτικών αγώνων είτε από σκοπιμότητες.

Αυτοί που καταπίνουν αμάσητες τις διάφορες κουτοπόνηρες φλυαρίες για συλλογικές διαδικασίες και για λύσεις που προσφέρονται μέσω της αποτελεσματικότητας των ψηφοφοριών ή των «συναινέσεων», οφείλουν να προβληματιστούν, επί τέλους, αν ενδιαφέρονται να συμβάλλουν στις αναρχικές απελευθερωτικές διεργασίες ή αν προτιμούν τις «εύκολες» λύσεις που απλόχερα παρέχει η εξουσιαστική μεθοδολογία.

Ένα από τα συνηθισμένα επιχειρήματα –που χρησιμοποιούνται για να ενισχύσουν την υποτιθέμενη μεγάλη σημασία των συνελεύσεων– είναι ότι οι άνθρωποι μαθαίνουν να δρουν συλλογικά. Με αυτό προσπαθούν να «κομίσουν γλαύκας ες Αθήνας» θέλοντας να υποβαθμίσουν την πραγματικότητα. Επειδή, είναι γεγονός πως η συλλογική δράση δεν έπαψε ποτέ να υπάρχει στους ανθρώπους. Το ζητούμενο είναι **με ποιους, για ποιους σκοπούς, με τί είδους περιεχόμενο και, κυρίως, με ποιους τρόπους συντάσσονται οι διάφορες ατομικότητες,** καθώς συλλογικοποιούν τις επιθυμίες, τις σκέψεις και τις προθέσεις τους, για να τις θέσουν σε εφαρμογή.

Άλλωστε, **η διαρκής διαδικασία «ατομικοποίησης» που συνεχώς προωθεί το κράτος μέσω των εξουσιαστικών καταστάσεων, που επιβάλλει, δεν ξεπερνιέται με άλλες εξουσιαστικές διαδικασίες**.

Οι συλλογικές διαδικασίες, για να πάψουν να είναι μια πολιτική προμετωπίδα και για να αποκτήσουν ουσία, απαιτούν **σύνθεση απόψεων, εμπειριών, επανοικειοποίηση της δημιουργικής γνώσης, ανάπτυξη της συνειδητότητας και της πνευματικότητας, ανάπτυξη της κοινότητας λόγου και δράσης.**

Αυτές είναι οι λειτουργικές συνθήκες που αναδεικνύονται δια μέσου της αναρχικής ομάδας προετοιμάζοντας για την άναρχη κοινότητα. Εκεί, όπου μέσα από την απλότητα των σχέσεων και τις ελεύθερες συμβιωτικές συνθήκες που δημιουργούν και εξελίσσουν οι άνθρωποι διαμορφώνεται η κοινότητα απο-

σχέσεις, την ιδιοτέλεια, τον τακτικισμό, την πνευματική αλλοτρίωση μέσω της πολιτικής πρακτικής, της οποίας αποτελεί συστατικό στοιχείο.

Καθιερώνεται σαν εργαλείο «αποτελεσματικότητας» για λύσεις που θα πρέπει να δοθούν σε προβλήματα που έχουν προκύψει λόγων των συνθηκών δουλείας και αλλοτρίωσης. Μόνο που οι λύσεις μπαλώνουν ή μεταθέτουν το πρόβλημα χωροχρονικά, διαιωνίζοντας το εξουσιαστικό, εκμεταλλευτικό και αλλοτριωτικό καθεστώς που έχει επιβληθεί στον κοινωνικό χώρο.

Ένα από τα φανταχτερά στολίδια που φορά είναι αυτό της ισηγορίας, του δικαιώματος δηλαδή που έχουν όλοι να μιλήσουν και να ακουστεί η γνώμη τους. Είναι, όμως, αυτό κάτι που έχει σημασία, όταν αναιρείται από ένα σωρό περιορισμούς (χρόνου, θέματος, «αναγκαιότητα» απόφασης, καθώς και την σαφή προσήλωση σε υλικά οφέλη); Φυσικά και δεν έχει. Επειδή το να ακούγεται μια γνώμη έχει πολύ μικρή σημασία. Εκείνο που ενδιαφέρει είναι **η αφετηρία της, το πόσο στέρεες είναι οι βάσεις της, εάν θέλει να συμβάλει στην ολική κατανόηση της προέλευσης του ζητήματος ή των ζητημάτων στα οποία αναφέρεται και με ποια προοπτική εκτίθεται.** Πάντως, μιας τέτοιας υφής γνώμες, ακόμα κι αν διατυπωθούν, ή θα κατακρεουργηθούν από τα σκουριασμένα παλιομάχαιρα της πολιτικής ή θα μείνουν μια ηχητική ανάμνηση.

Η συνέλευση, παρά το ότι εμφανίζεται ως η πεμπτουσία της «οργάνωσης του λαού», στην ουσία είναι η απόλυτη άρνηση της οργάνωσης σε ότι αφορά ευρύτερα ζητήματα και κυρίως για εκείνα που έχουν απελευθερωτικό περιεχόμενο. Αλλά και όταν επιχειρείται μέσω αυτής να αντιμετωπιστούν ζητήματα γενικότερης σημασίας και πάλι αυτό γίνεται μέσα από την μερικότητα. Για παράδειγμα, τα μέτρα που λαμβάνονται από την τριμερή διακυβέρνηση θα ειδωθούν σαν ευθύνη κάποιων παραγόντων της ή κάποιου από τα τρία κόμματα ή και των τριών ή της Μέρκελ, αφήνοντας απ' έξω τους υπόλοιπους κομματικούς μηχανισμούς, αφού κάποιοι θα έχουν τους

Τα σύγχρονα εθνικά κράτη στις περισσότερες περιπτώσεις συγκροτήθηκαν με τη στήριξη των συνελεύσεων, δηλαδή αποτελούν έναν από τους σημαντικούς όρους «γέννησής» τους. Οι τελευταίες αποτελούν παράγωγο των σύγχρονων κοινωνιών, αλλά και την απαραίτητη προϋπόθεση για την συντήρηση και ενδυνάμωση του υπάρχοντος καθεστώτος καταπίεσης, εκμετάλλευσης και αλλοτρίωσης.

Συνεπώς, η αποδοχή της συνέλευσης στην οποιαδήποτε μορφή ή ονομασία στηρίζει την υπάρχουσα κατάσταση.

Αν μια επανάσταση που στηρίζεται από ένα τμήμα της κοινωνίας ή του ευρύτερου κοινωνικού χώρου επικρατήσει, τότε η κοινωνία με την μορφή που υπήρχε μέχρι τότε έχει διαλυθεί. Απομένει να δούμε αν από την αναρχική οπτική της ολικής απελευθέρωσης θα πρέπει να συγκροτηθεί και πάλι η κοινωνία. Στην ανασυγκρότηση της κοινωνίας σημαντικό ρόλο έχουν οι συνελεύσεις. Η επανάσταση στη Γαλλία το 1789 μέσω αυτών έστησε το κράτος, το ίδιο έγινε στον ελλαδικό χώρο, όπως και στη Ρωσία (με τα σοβιέτ) μετά την επανάσταση του Φεβρουαρίου του 1917, για να αναφερθούμε σε κάποια γνωστά στους περισσότερους γεγονότα.

Ό,τι φτιάχνεται πριν από μία επανάσταση, κάνει στην διάρκειά της επιβλητική την παρουσία του και καθιερώνεται μετά από αυτήν. Όταν δυναμώνεται ιδεολογικά, πολιτικά και κοινωνικά η δημοκρατία με την αντιπροσωπευτική (έμμεση), την άμεση ή οποιαδήποτε παραλλαγμένη μορφή της, όταν η συνέλευση ορίζεται ως ο κατ' εξοχήν σχηματισμός που θα παίξει ρόλο στην ανατροπή (κι όχι στην ριζική εξάλειψη) του υπάρχοντος συστήματος εξουσίας, όταν ο στόχος όσων προσβλέπουν σε μια κοινωνική επανάσταση είναι η συγκρότηση μιας «άλλης» κοινωνίας, τότε **είναι προφανές πως προτείνουν ένα διαφορετικό σύστημα καταπίεσης κι εκμετάλλευσης, ένα διαφορετικό τύπο εξουσίας, ένα διαφορετικό κράτος.**

Είναι χαρακτηριστικό, πως η οποιαδήποτε τοποθέτηση από τους θιασώτες των συνελεύσεων περιστρέφεται γύρω από την πολιτική, **την ύψιστη**, δηλαδή, εξουσιαστική τεχνική χειραγώγησης και εξαπάτησης.

μεθοδολογία.

Ένα από τα συνηθισμένα επιχειρήματα –που χρησιμοποιούνται για να ενισχύσουν την υποτιθέμενη μεγάλη σημασία των συνελεύσεων– είναι ότι οι άνθρωποι μαθαίνουν να δρουν συλλογικά. Με αυτό προσπαθούν να «κομίσουν γλαύκας ες Αθήνας» θέλοντας να υποβαθμίσουν την πραγματικότητα. Επειδή, είναι γεγονός πως η συλλογική δράση δεν έπαψε ποτέ να υπάρχει στους ανθρώπους. Το ζητούμενο είναι **με ποιους, για ποιους σκοπούς, με τί είδους περιεχόμενο και, κυρίως, με ποιους τρόπους συντάσσονται οι διάφορες ατομικότητες,** καθώς συλλογικοποιούν τις επιθυμίες, τις σκέψεις και τις προθέσεις τους, για να τις θέσουν σε εφαρμογή.

Άλλωστε, **η διαρκής διαδικασία «ατομικοποίησης» που συνεχώς προωθεί το κράτος μέσω των εξουσιαστικών καταστάσεων, που επιβάλλει, δεν ξεπερνιέται με άλλες εξουσιαστικές διαδικασίες**.

Οι συλλογικές διαδικασίες, για να πάψουν να είναι μια πολιτική προμετωπίδα και για να αποκτήσουν ουσία, απαιτούν **σύνθεση απόψεων, εμπειριών, επαναοικειοποίηση της δημιουργικής γνώσης, ανάπτυξη τής συνειδητότητας και της πνευματικότητας, ανάπτυξη της κοινότητας λόγου και δράσης.**

Αυτές είναι οι λειτουργικές συνθήκες που αναδεικνύονται δια μέσου της αναρχικής ομάδας προετοιμάζοντας για την άναρχη κοινότητα. Εκεί, όπου μέσα από την απλότητα των σχέσεων και τις ελεύθερες συμβιωτικές συνθήκες που δημιουργούν και εξελίσσουν οι άνθρωποι διαμορφώνεται η κοινότητα άποψης, γνώμης, πρόθεσης, απόφασης χωρίς να αποκλείεται η συναίνεση εφ' όσον η εμπειρία και ο λόγος δεν μπορούν να συντεθούν. Ο κοινός τόπος δεν απαιτεί κανενός είδους προσέλευση, αρκεί η διάθεση για από κοινού αναζήτηση λύσεων σε ζητήματα που προκύπτουν με αλληλοκατανόηση, η ειλικρίνεια και δίχως υστεροβουλία και ιδιοτελή συμφέροντα.

Μόνο προχωρώντας και ξεκαθαρίζοντας τις αναρχικές απόψεις από τους μύκητες του κρατισμού, με τη δημιουργία απλών και ανεξούσιων μορφών οργάνωσης είναι δυνατόν να ξεπεραστεί η στασιμότητα που έχει κατασκευάσει η κυριαρχία με τις πολυσύνθετες εξουσιαζόμενες και συνάμα εξουσιαστικές κοινωνίες.

Συσπείρωση Αναρχικών

Η Μηχανή στα κεφάλια μας

Μέρος Α΄

Ο στοχαστής Glenn Parton με κείμενο του, που δημοσιεύθηκε στο Green Anarchist το καλοκαίρι του 1997, αναλύει ορισμένες από τις αιτίες και τις επιδράσεις ψυχολογικών, βιολογικών και πολιτιστικών παραγόντων στην συμπεριφορά του ανθρώπου απέναντι στη φύση.

Εισαγωγή

«Η περιβαλλοντική κρίση που αποτελείται από την υποβάθμιση και την ασύδοτη καταστροφή μικρο/μακρο οικοσυστημάτων ανά τον κόσμο, συνεπάγεται την εξάλειψη αμέτρητων άγριων πλάσματων σε αέρα, γη και θάλασσα, με πολλά είδη να βρίσκονται στο χείλος της εξαφάνισης ή και σε εξαφάνιση ήδη. Οι άνθρωποι που παθητικά επιτρέπουν να συμβεί αυτό, για να μην αναφέρουμε εκείνους που ενεργά το προωθούν για οικονομικούς ή άλλους λόγους, βρίσκονται ήδη σε κοντινή απόσταση από το δρόμο της παραφροσύνης. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν βλέπουν, δεν καταλαβαίνουν ή δεν ενδιαφέρονται πάρα πολύ για την καταστροφή του πλανήτη, επειδή είναι υπερβολικά απασχολημένοι με σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα. Η περιβαλλοντική κρίση έχει τις ρίζες της στην ψυχολογική κρίση του σύγχρονου ανθρώπου. Αυτό καθιστά κρίσιμη την αναζήτηση για μια οικο-ψυχολογία, και γι' αυτό πρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα, τι φοβερό πράγμα συμβαίνει στο σύγχρονο ανθρώπινο νου, γιατί συμβαίνει, και τί μπορούμε να κάνουμε γι' αυτό».

Βαθιά σκέψη

Η λύση στην παγκόσμια περιβαλλοντική κρίση που αντιμετωπίζουμε σήμερα δεν εξαρτάται τόσο από τη διάδοση νέων πληροφοριών όσο στην επανεμφάνιση και στη συνείδηση των παλαιών ιδεών. Αρχέγονες ιδέες ή ιδέες που προέρχο-

θρώπων δεν μπορούν να δουν τις βασικές αλήθειες των αρχαίων προγόνων μας, που επιβάλλεται να γνωρίσουμε ξανά, ζώντας ισορροπημένα με τη φύση. Είμαστε χαμένοι μέσα σε ατέλειωτες πολιτικές συζητήσεις, επιστημονικές έρευνες και συμβιβασμούς γιατί αυτό που είναι αυτονόητο στο πρωτόγονο μυαλό έχει ξεχαστεί. Για εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια, μέχρι τις αρχές του πολιτισμού περίπου 10.000 χρόνια πριν, οι άνθρωποι ζούσαν σε κοινωνίες φυλών, οι οποίες παρήγαν ένα σύνολο εφαρμόσιμων ιδεών ή κατευθυντήριες αρχές σχετικά με την επιτυχή συμβίωση σε ένα πολυποίκιλο και υγιή πλανήτη. Η, μια μετά την άλλη, εισβολή του πολιτισμού στις κοινότητες φυλών, σε όλο τον κόσμο, ήταν τόσο ταχεία και θανατηφόρα που μπορούμε να μιλήσουμε για **το τραύμα του πολιτισμού**. Επειδή οι φυλές ήταν απροετοίμαστες και ανίκανες να αντιμετωπίσουν την επέλαση του πολιτισμού, η συνείδηση

βιώνει άγχος, το οποίο αποτελεί σήμα κινδύνου. **Δεν είναι οι ίδιες οι ιδέες και οι προτροπές που το παιδί φοβάται, αλλά μάλλον την αντίδραση σε αυτές από την πλευρά των υπευθύνων.** Δεδομένου ότι το παιδί δεν μπορεί να αποδράσει από εκείνους που ελέγχουν τη ζωή του, απομακρύνει επικίνδυνες σκέψεις και συναισθήματα. Με άλλα λόγια, το παιδί εγκαθιστά την καταστολή του πρωτόγονου εαυτού του. Οι αρχέγονες ιδέες είναι τώρα απομονωμένες, αποκομμένες από ευαισθησία, και ανίκανες να επηρεάσουν σωστά μελλοντικές καταστάσεις. Το τραύμα ή η αναπόφευκτη τρομοκρατία του πολιτισμού ευθύνεται για τη διαταραχή του λόγου. Διότι **ο εσωτερικός διάλογος στο ανθρώπινο μυαλό, που είναι το σήμα κατατεθέν της αυτοσυνείδησης, έπαψε**, επειδή η σε βάθος διάσταση της στοχαστικής σκέψης, η οποία είναι το πρωτόγονο μυαλό, έχει σωπάσει.

λογένεια δηλαδή, την ανάπτυξη του ατο-

Οι σύγχρονοι άνθρωποι δεν ακούν πια

κεφάλια μας

Μέρος Α΄

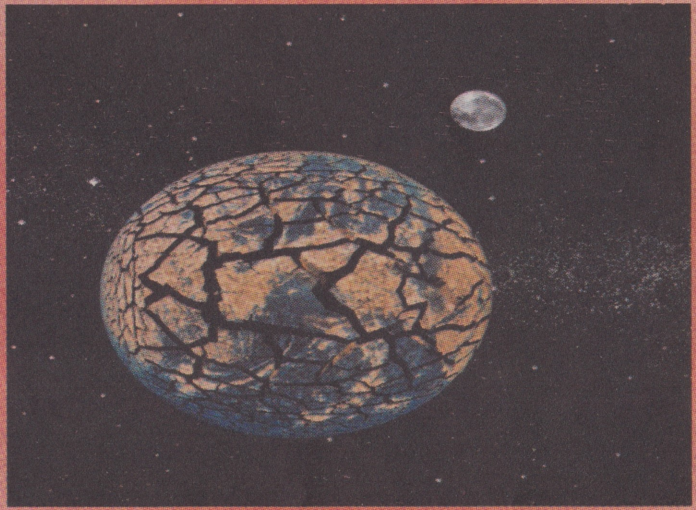
τραύμα ή η αναπόφευκτη τρομοκρατία του πολιτισμού ευθύνεται για τη διαταραχή του λόγου. Διότι **ο εσωτερικός διάλογος στο ανθρώπινο μυαλό, που είναι το σήμα κατατεθέν της αυτοσυνείδησης, έπαψε**, επειδή η σε βάθος διάσταση της στοχαστικής σκέψης, η οποία είναι το πρωτόγονο μυαλό, έχει σωπάσει.

των ανά τον κόσμο, συνεπάγεται την εξάλειψη αμέτρητων άγριων πλασμάτων σε αέρα, γη και θάλασσα, με πολλά είδη να βρίσκονται στο χείλος της εξαφάνισης ή και σε εξαφάνιση ήδη. Οι άνθρωποι που παθητικά επιτρέπουν να συμβεί αυτό, για να μην αναφέρουμε εκείνους που ενεργά το προωθούν για οικονομικούς ή άλλους λόγους, βρίσκονται ήδη σε κοντινή απόσταση από το δρόμο της παραφροσύνης. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν βλέπουν, δεν καταλαβαίνουν ή δεν ενδιαφέρονται πάρα πολύ για την καταστροφή του πλανήτη, επειδή είναι υπερβολικά απασχολημένοι με σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα. Η περιβαλλοντική κρίση έχει τις ρίζες της στην ψυχολογική κρίση του σύγχρονου ανθρώπου. Αυτό καθιστά κρίσιμη την αναζήτηση για μια οικο-ψυχολογία, και γι' αυτό πρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα, τι φοβερό πράγμα συμβαίνει στο σύγχρονο ανθρώπινο νου, γιατί συμβαίνει, και τί μπορούμε να κάνουμε γι' αυτό».

Βαθιά σκέψη

Η λύση στην παγκόσμια περιβαλλοντική κρίση που αντιμετωπίζουμε σήμερα δεν εξαρτάται τόσο από τη διάδοση νέων πληροφοριών όσο στην επανεμφάνιση και στη συνείδηση των παλαιών ιδεών. Αρχέγονες ιδέες ή ιδέες που προέρχονται από συγγενικά κοινωνικά σχήματα φυλών, η αλληλεγγύη, η κοινότητα, η άμεση δημοκρατία, η πολυμορφία, η αρμονία με τη φύση παρέχουν το πλαίσιο ή το θεμέλιο οποιασδήποτε ορθολογικής ή υγιούς κοινωνίας. Σήμερα, αυτές οι ιδέες, τα δώρα της προγονικής μας κληρονομιάς, είναι αποκλεισμένες και δεν εισέρχονται στη συνείδησή μας. Η συντριπτική πλειοψηφία των σύγχρονων ανθρώπων δεν μπορούν να δουν τις βασικές αλήθειες των αρχαίων προγόνων μας, που επιβάλλεται να γνωρίσουμε ξανά, ζώντας ισορροπημένα με τη φύση. Είμαστε χαμένοι μέσα σε ατέλειωτες πολιτικές συζητήσεις, επιστημονικές έρευνες και συμβιβασμούς γιατί αυτό που είναι αυτονόητο στο πρωτόγονο μυαλό έχει ξεχαστεί. Για εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια, μέχρι τις αρχές του πολιτισμού περίπου 10.000 χρόνια πριν, οι άνθρωποι ζούσαν σε κοινωνίες φυλών, οι οποίες παρήγαν ένα σύνολο εφαρμόσιμων ιδεών ή κατευθυντήριες αρχές σχετικά με την επιτυχή συμβίωση σε ένα πολυποίκιλο και υγιή πλανήτη. Η, μια μετά την άλλη, εισβολή του πολιτισμού στις κοινότητες φυλών, σε όλο τον κόσμο, ήταν τόσο ταχεία και θανατηφόρα που μπορούμε να μιλήσουμε για **το τραύμα του πολιτισμού**. Επειδή οι φυλές ήταν απροετοίμαστες και ανίκανες να αντιμετωπίσουν την επέλαση του πολιτισμού, η συνείδηση τους υπόγεια, μετατράπηκε σε κάτι απαγορευμένο και επικίνδυνο. Οι κατακτημένοι άνθρωποι άρχισαν να φοβούνται να σκέφτονται και να ενεργούν σύμφωνα με τους παλιούς τρόπους, υπό την απειλή του θανάτου. Υπάρχει πολύς φόβος που έγκειται στην προέλευση του πολιτισμού.

Η **οντογένεση** ανακεφαλαιώνει την **φιλογένεια** δηλαδή, την ανάπτυξη του ατομικού ως μια συντομογραφική επανάληψη ανάπτυξης των ειδών. Στην παιδικότητα, ο σύγχρονος άνθρωπος διασχίζει μια τεράστια απόσταση μεταξύ της λίθινης εποχής και του πρωτόγονου πλάσματος ως τον αξιόπιστο σύγχρονο πολίτη. Όταν έρχεται αντιμέτωπος με την τρομακτική δύναμη του πολιτισμού, του οποίου πρώτοι εκπρόσωποι είναι οι γονείς, οι δάσκαλοι, οι ιερείς (και, αργότερα, οι αστυνομικοί, οι νομοθέτες και τα αφεντικά) τα πρόσωπα των παιδιών, ψυχολογικά, εμφανίζουν την ίδια κατάσταση με τους προγόνους των φυλών, που ως επιλογή είχαν ή να συμμορφωθούν με τις επιταγές του πολιτισμού ή να πεθάνουν. Η ανημπόρια της παιδικής ηλικίας κάνει την απειλή της σωματικής βλάβης ή την απώλεια της αγάπης, η οποία χρησιμοποιείται από τους γονείς και τους άλλους για να επιβάλουν πολιτισμένη η-

Οι σύγχρονοι άνθρωποι δεν ακούν πια τη δική τους αρχέγονη φωνή, που χωρίς την αλληλεπίδραση νέων και παλαιών ιδεών, δεν διαθέτουν βάθος σκέψης. Αλλά, αντίθετα, όταν ο λόγος αποκόπτεται από τις ρίζες, γίνεται ρηχός, ανίκανος να προσδιορίσει την πραγματική αξία στη ζωή. Το πέρασμα των αρχέγονων ιδεών από τα παλαιότερα και βαθύτερα τμήματα του νου στην επιμέρους συνειδητότητα είναι μέρος της φυσικής, κανονικής λειτουργίας του ανθρώπινου νου. Η βαθειά σκέψη δεν είναι αποτέλεσμα εκπαίδευσης, είναι έμφυτη, το αναφαίρετο δικαίωμα μας ως Homo sapiens. Γιατί ο πολιτισμός έχει καταφέρει να διαταράξει την ελεύθερη ροή ιδεών του ανθρώπινου μυαλού, απενεργοποιώντας το πρωτόγονο μυαλό μέσω της τραυματικής κοινωνικοποίησης. Σε μια τέτοια κατάσταση, οι χρονικά δοκιμασμένες και αποδεδειγμένες ιδέες της προϊστορίας, αποκόπτο-

χολογία, και γι' αυτό πρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα, τι φοβερό πράγμα συμβαίνει στο σύγχρονο ανθρώπινο νου, γιατί συμβαίνει, και τί μπορούμε να κάνουμε γι' αυτό».

Βαθιά σκέψη

Η λύση στην παγκόσμια περιβαλλοντική κρίση που αντιμετωπίζουμε σήμερα δεν εξαρτάται τόσο από τη διάδοση νέων πληροφοριών όσο στην επανεμφάνιση και στη συνείδηση των παλαιών ιδεών. Αρχέγονες ιδέες ή ιδέες που προέρχονται από συγγενικά κοινωνικά σχήματα φυλών, η αλληλεγγύη, η κοινότητα, η άμεση δημοκρατία, η πολυμορφία, η αρμονία με τη φύση παρέχουν το πλαίσιο ή το θεμέλιο οποιασδήποτε ορθολογικής ή υγιούς κοινωνίας. Σήμερα, αυτές οι ιδέες, τα δώρα της προγονικής μας κληρονομιάς, είναι αποκλεισμένες και δεν εισέρχονται στη συνείδησή μας. Η συντριπτική πλειοψηφία των σύγχρονων ανπερίπου 10.000 χρόνια πριν, οι άνθρωποι ζούσαν σε κοινωνίες φυλών, οι οποίες παρήγαν ένα σύνολο εφαρμόσιμων ιδεών ή κατευθυντήριες αρχές σχετικά με την επιτυχή συμβίωση σε ένα πολυποίκιλο και υγιή πλανήτη. Η, μια μετά την άλλη, εισβολή του πολιτισμού στις κοινότητες φυλών, σε όλο τον κόσμο, ήταν τόσο ταχεία και θανατηφόρα που μπορούμε να μιλήσουμε για **το τραύμα του πολιτισμού**. Επειδή οι φυλές ήταν απροετοίμαστες και ανίκανες να αντιμετωπίσουν την επέλαση του πολιτισμού, η συνείδηση τους υπόγεια, μετατράπηκε σε κάτι απαγορευμένο και επικίνδυνο. Οι κατακτημένοι άνθρωποι άρχισαν να φοβούνται να σκέφτονται και να ενεργούν σύμφωνα με τους παλιούς τρόπους, υπό την απειλή του θανάτου. Υπάρχει πολύς φόβος που έγκειται στην προέλευση του πολιτισμού.

Η **οντογένεση** ανακεφαλαιώνει την **φιλογένεια** δηλαδή, την ανάπτυξη του ατομικού ως μια συντομογραφική επανάληψη ανάπτυξης των ειδών. Στην παιδικότητα, ο σύγχρονος άνθρωπος διασχίζει μια τεράστια απόσταση μεταξύ της λίθινης εποχής και του πρωτόγονου πλάσματος ως τον αξιόπιστο σύγχρονο πολίτη. Όταν έρχεται αντιμέτωπος με την τρομακτική δύναμη του πολιτισμού, του οποίου πρώτοι εκπρόσωποι είναι οι γονείς, οι δάσκαλοι, οι ιερείς (και, αργότερα, οι αστυνομικοί, οι νομοθέτες και τα αφεντικά) τα πρόσωπα των παιδιών, ψυχολογικά, εμφανίζουν την ίδια κατάσταση με τους προγόνους των φυλών, που ως επιλογή είχαν ή να συμμορφωθούν με τις επιταγές του πολιτισμού ή να πεθάνουν. Η ανημπόρια της παιδικής ηλικίας κάνει την απειλή της σωματικής βλάβης ή την απώλεια της αγάπης, η οποία χρησιμοποιείται από τους γονείς και τους άλλους για να επιβάλουν πολιτισμένη ηθική και πολιτισμένη εκπαίδευση, μια τραυματική εμπειρία. Η ανάπτυξη της προσωπικότητας του μικρού γίνεται φόβος να εκφράσει τη δική του αρχέγονη φύση. Υπάρχει πολύς φόβος στη προσπάθεια να εισέλθει στο κόσμο των πολιτισμένων ενηλίκων. Όταν το παιδί αντιληφθεί ιδέες και παρορμήσεις, που αντιτίθενται στις προσταγές του πολιτισμού,

Οι σύγχρονοι άνθρωποι δεν ακούν πια τη δική τους αρχέγονη φωνή, που χωρίς την αλληλεπίδραση νέων και παλαιών ιδεών, δεν διαθέτουν βάθος σκέψης. Αλλά, αντίθετα, όταν ο λόγος αποκόπτεται από τις ρίζες, γίνεται ρηχός, ανίκανος να προσδιορίσει την πραγματική αξία στη ζωή. Το πέρασμα των αρχέγονων ιδεών από τα παλαιότερα και βαθύτερα τμήματα του νου στην επιμέρους συνειδητότητα είναι μέρος της φυσικής, κανονικής λειτουργίας του ανθρώπινου νου. Η βαθειά σκέψη δεν είναι αποτέλεσμα εκπαίδευσης, είναι έμφυτη, το αναφαίρετο δικαίωμα μας ως Homo sapiens. Γιατί ο πολιτισμός έχει καταφέρει να διαταράξει την ελεύθερη ροή ιδεών του ανθρώπινου μυαλού, απενεργοποιώντας το πρωτόγονο μυαλό μέσω της τραυματικής κοινωνικοποίησης. Σε μια τέτοια κατάσταση, οι χρονικά δοκιμασμένες και αποδεδειγμένες ιδέες της προϊστορίας, αποκόπτονται και ο λόγος γίνεται μονοδιάστατος και δεν είναι σε θέση να λύσει τα προβλήματα της σύγχρονης ζωής. Κανένα «πακέτο» νέων πληροφοριών δεν μπορεί να αντικαταστήσει την αρχέγονη σοφία, η οποία παρέχει το θεμέλιο για κάθε καλή και αξιοπρεπή ζωή.

Τίποτα από όσα ειπώθηκαν εδώ δεν

αρνείται την έννοια της προόδου, αλλά αυτό σημαίνει ότι **η ουσιαστική πρόοδος είναι το αποτέλεσμα ενός σε βάθος εσωτερικού διαλόγου, στον οποίο οι νέες ιδέες είναι αποδεκτές ή απορριπτέες, αναφερόμενες σε μια μεγάλη συνθετότητα των παλαιών ιδεών που έχουν τελειοποιηθεί και πέρασαν/μεταβιβάστηκαν από τη μία γενιά στην επόμενη για πολλές χιλιετίες**. Με άλλα λόγια, η πραγματική πρόοδος βασίζεται στην **βασική αλήθεια**. Αυτή δεν είναι η εξιδανίκευση της πρωτόγονης κουλτούρας, αλλά η συνειδητή αναγνώριση των στέρεων και ευφυών επιτευγμάτων της. Επειδή ο πολιτισμός αποκηρύσσει το πρωτόγονο, τη βασική αλήθεια, δεν έχουμε κανένα πλαίσιο αναφοράς για μια καλή και αξιοπρεπή ζωή. Αυτό που εμείς αποκαλούμε πρόοδο στο σύγχρονο κόσμο είναι **η άσκοπη και αλόγιστη μανία χαμένων προσωπικοτήτων**. Όταν κάποιος έχει χαθεί, είναι απαραίτητο να επιστρέψει στον τόπο των πρώτων

σης. Το σύγχρονο πρόβλημα δεν είναι απλά ότι δεν ακούμε τις πρωταρχικές ιδέες, αλλά μάλλον ότι **οι αρχέγονες ιδέες δεν είναι σε θέση να έρθουν στη συνείδηση όλων, λόγω των εσωτερικών αντίρροπων δυνάμεων**, ή μιας ξένης εγώ-ταυτοποίησης, **που έρχονται σε αντίθεση και τις εξουδετερώνουν.**

Αυτή η ξένη εγώ-ταυτοποίηση κατασκευάστηκε στο άτομο με τη πάροδο του χρόνου, ώστε να εξασφαλίζει συνοχή και να σχηματίζει μια διακριτή, δέσμια προσωπικότητα, ή τον ψευδή εαυτό, που αντιπροσωπεύει και εφαρμόζει τους κανόνες και τις κανονικότητες του πολιτισμού. Αυτός ο ψευδής-εαυτός παρατηρείται εύκολα στις παγωμένες εκφράσεις του προσώπου, τις στερεοτυπικές κινήσεις και τα πρότυπα συμπεριφοράς του ευρέως κοινού. Αυτός ο ψευδο-εαυτός καθορίζει ένα μεγάλο μέρος της καθημερινής μας ζωής, έτσι ώστε να σπανίζει ο εντοπισμός της προέλευσης των ε-

ταυτότητα του προσώπου. Η αρχική είναι παλαιότερη απ' οτιδήποτε άλλο και από την ξένη προσωπικότητα που έχει επιβληθεί σε αυτήν. Το πρωτότυπο ή αρχέγονο εγώ είναι το πρόσωπο που υπήρξε ο καθένας στην παιδική του ηλικία, πριν ο νους θρυμματιστεί από το τραύμα του πολιτισμού και το άτομο βρισκόταν ακόμη στον πυρήνα της προσωπικής του ταυτότητας. Το αρχικό είναι στενά συνδεδεμένο με το παλαιότερο επίπεδο της ψυχής. Αυτό είναι ένα ξεχωριστό διαφοροποιημένο τμήμα του μυαλού, η προσωπική οργάνωση του αρχέγονου νου. Ως εκ τούτου, έχει άμεση πρόσβαση στην αρχέγονη σοφία, σε μια απευθείας εσωτερική οξυδέρκεια που επιτρέπει την έναρξη της συνειδητότητας, καθώς και το πέρασμα στην δράση, των πρωτόγονων ιδεών.

Στο πολιτισμό, το πρωτότυπο βρίσκεται στη μέση μιας μάχης μεταξύ του ψευδούς status quo και της εξέγερσης του

που βρίσκεται πάντα σε λειτουργία, τουλάχιστον όσον αφορά τα καταπιεσμένα μέρη των αρχέγονων ιδεών. Οι πρωταρχικές ιδέες απειλούν τον πολιτισμό, έτσι αυτές δεν μπορούν να περάσουν μέσω της λογοκρισίας του ψευδούς, το οποίο λειτουργεί ειδικά για να αποκρούει όλες τις σοβαρές προκλήσεις για τον πολιτισμό.

Επιπλέον, ο ψευδής εαυτός τείνει να γίνει περισσότερο αυτόνομος και εκτενής, εξ αιτίας των βελτιωμένων μορφών κοινωνικού ελέγχου και χειραγώγησης της συνείδησης, στον σύγχρονο κόσμο της διαφήμισης, για παράδειγμα. Όταν ο νους σπάει, ο ψευδής εαυτός, υποστηριζόμενος από την αδυσώπητη δύναμη του πολιτισμού, αναλαμβάνει τη ζωή μας. Ο πραγματικός ή πρωταρχικός εαυτός γίνεται αυτιστικός ή αποσύρεται σημαντικά από την ενεργό συμμετοχή με την κοινωνική πραγματικότητα. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει κάποια συνειδητοποί-

αναγνώριση των στέρεων και ευφυών επιτευγμάτων της. Επειδή ο πολιτισμός αποκηρύσσει το πρωτόγονο, τη βασική αλήθεια, δεν έχουμε κανένα πλαίσιο αναφοράς για μια καλή και αξιοπρεπή ζωή. Αυτό που εμείς αποκαλούμε πρόοδο στο σύγχρονο κόσμο είναι **η άσκοπη και αλόγιστη μανία χαμένων προσωπικοτήτων.** Όταν κάποιος έχει χαθεί, είναι απαραίτητο να επιστρέψει στον τόπο των πρώτων του αναφορών, και **να αρχίσει εκ νέου από εκεί.**

Ο λάθος εαυτός

Έχουμε εσωτερικεύσει τους αφέντες μας, κάτι το οποίο αποτελεί μια ευρέως γνωστή ψυχολογική απάντηση στο ψυχικό τραύμα. Όταν βρισκόμαστε αντιμέτωποι με τον αφόρητο τρόμο, ο ανθρώπινος νους σπάει σε μέρη παρόμοιας μοντελοποίησης με εκείνα του καταπιεστή. Αυτή είναι μια πράξη κατευνασμού: «Κοίτα», λέει το μυαλό στην επίδραση, «εγώ είμαι σαν εσένα, έτσι δεν μπορείς να με βλάψεις». Ως αποτέλεσμα της εκπολιτιστικής διαδικασίας μαζί με τον ψυχολογικό αμυντικό μηχανισμό, γνωστό ως «ταύτιση με τον επιτιθέμενο», ακούμε τώρα ξένες φωνές διαφόρων εκπροσώπων του

ντιπροσωπεύει και εφαρμόζει τους κανόνες και τις κανονικότητες του πολιτισμού. Αυτός ο ψευδής-εαυτός παρατηρείται εύκολα στις παγωμένες εκφράσεις του προσώπου, τις στερεοτυπικές κινήσεις και τα πρότυπα συμπεριφοράς του ευρέως κοινού. Αυτός ο ψευδο-εαυτός καθορίζει ένα μεγάλο μέρος της καθημερινής μας ζωής, έτσι ώστε να σπανίζει ο εντοπισμός της προέλευσης των ενεργειών μας. Εμείς παραγράφουμε τον ψευδο-εαυτό με το πρώτο σήμα κινδύνου, είτε υπό πίεση, είτε επειδή απλά αυτό είναι το μονοπάτι της μικρότερης αντίστασης. Σε αυτήν την απερίσκεπτη λειτουργία του κοινωνικού ρόλου, εσωτερικά αναπαράγουμε τη δική μας καταπίεση. Το τραύμα είναι ένα απαραίτητο τμήμα του εκπολιτισμού κάποιου, και αυτό γιατί μια φυσική, ώριμη ατομικότητα δεν γίνεται αποδεκτή από τα ιδεώδη του πολιτισμού. Αυτά τα ιδεώδη –όπως ιεραρχία, ιδιοκτησία, Κράτος, για παράδειγμα– είναι τόσο αντίθετα με τη φύση των φυλών μας που πρέπει να δεχθούν βίαιη ώθηση στο ανθρώπινο νου. Αυτό αναγκάζει το νου να έρθει σε ρήξη, να διαιρέσει το χώρο του και να παραδώσει ένα μέρος του εαυτού του στην εισβολή του ε-

σωπική οργάνωση του αρχέγονου νου. Ως εκ τούτου, έχει άμεση πρόσβαση στην αρχέγονη σοφία, σε μια απευθείας εσωτερική οξυδέρκεια που επιτρέπει την έναρξη της συνειδητότητας, καθώς και το πέρασμα στην δράση, των πρωτόγονων ιδεών.

Στο πολιτισμό, το πρωτότυπο βρίσκεται στη μέση μιας μάχης μεταξύ του ψευδούς status quo και της εξέγερσης του αρχέγονου. Ακόμα και όταν όμως ένα άτομο κατορθώνει να κρατήσει την προσωπική του ταυτότητα, αρνούμενος να κυλήσει στο ψευδές, η αρχέγονη φωνή μπορεί να παραμένει πνιγμένη και αδρανής από το ψευδές. Ως μια διακριτή, και περιοριστικά οριοθετημένη προσωπικότητα, το ψευδές πραγματοποιεί μια αντιβούληση, σε ένα μυαλό αρρωστημένο της συνείδησης, στον σύγχρονο κόσμο της διαφήμισης, για παράδειγμα. Όταν ο νους σπάει, ο ψευδής εαυτός, υποστηριζόμενος από την αδυσώπητη δύναμη του πολιτισμού, αναλαμβάνει τη ζωή μας. Ο πραγματικός ή πρωταρχικός εαυτός γίνεται αυτιστικός ή αποσύρεται σημαντικά από την ενεργό συμμετοχή με την κοινωνική πραγματικότητα. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει κάποια συνειδητοποίηση, τουλάχιστον μερικές φορές, της πρωτογενούς μας ταυτότητας κάτω από τον ψευδο-εαυτό και έτσι υπάρχει ελπίδα για άρση των καταπιέσεων που καθορίζονται αποτελεσματικότερα κατά την παιδική ηλικία στην πρωταρχική διανοητική διαδικασία.

Μετάφραση-Απόδοση:
Αναρχικός Πυρήνας Χαλκίδας

το να επιστρέψει στον τόπο των πρώτων του αναφορών, και **να αρχίσει εκ νέου από εκεί.**

Ο λάθος εαυτός

Έχουμε εσωτερικεύσει τους αφέντες μας, κάτι το οποίο αποτελεί μια ευρέως γνωστή ψυχολογική απάντηση στο ψυχικό τραύμα. Όταν βρισκόμαστε αντιμέτωποι με τον αφόρητο τρόμο, ο ανθρώπινος νους σπάει σε μέρη παρόμοιας μοντελοποίησης με εκείνα του καταπιεστή. Αυτή είναι μια πράξη κατευνασμού: «Κοίτα», λέει το μυαλό στην επίδραση, «εγώ είμαι σαν εσένα, έτσι δεν μπορείς να με βλάψεις». Ως αποτέλεσμα της εκπολιτιστικής διαδικασίας μαζί με τον ψυχολογικό αμυντικό μηχανισμό, γνωστό ως «ταύτιση με τον επιτιθέμενο», ακούμε τώρα ξένες φωνές διαφόρων εκπροσώπων του πολιτισμού στα κεφάλια μας. Λόγω αυτών των ξένων εγώ-ταυτοποιήσεων δεν ακούμε τις δικές μας αρχέγονες/πρωταρχικές φωνές. Προκειμένου η βαθιά σκέψη να αρχίσει και πάλι να λειτουργεί στο ανθρώπινο μυαλό, είναι απαραίτητο να καταρρεύσουν αυτές οι εσωτερικευμένες εξουσίες, να ξεπεράσουν τις αντιστάσεις, που παρεμποδίζουν τις αρχέγονες ιδέες από τον ερχομό της συνειδητοποίησης, ζει ο εντοπισμός της προέλευσης των ενεργειών μας. Εμείς παραγράφουμε τον ψευδο-εαυτό με το πρώτο σήμα κινδύνου, είτε υπό πίεση, είτε επειδή απλά αυτό είναι το μονοπάτι της μικρότερης αντίστασης. Σε αυτήν την απερίσκεπτη λειτουργία του κοινωνικού ρόλου, εσωτερικά αναπαράγουμε τη δική μας καταπίεση. Το τραύμα είναι ένα απαραίτητο τμήμα του εκπολιτισμού κάποιου, και αυτό γιατί μια φυσική, ώριμη ατομικότητα δεν γίνεται αποδεκτή από τα ιδεώδη του πολιτισμού. Αυτά τα ιδεώδη –όπως ιεραρχία, ιδιοκτησία, Κράτος, για παράδειγμα– είναι τόσο αντίθετα με τη φύση των φυλών μας που πρέπει να δεχθούν βίαιη ώθηση στο ανθρώπινο νου. Αυτό αναγκάζει το νου να έρθει σε ρήξη, να διαιρέσει το χώρο του και να παραδώσει ένα μέρος του εαυτού του στην εισβολή του εχθρού. Για το λόγο αυτό, ο ψευδής-εαυτός δεν είναι ποτέ πραγματικά ενσωματωμένος στον ανθρώπινο νου, αλλά αντ' αυτού καταλαμβάνει το μυαλό, ως ξένο σώμα, στέκεται πέρα και πάνω από την κανονική/υγιή ψυχική ζωή.

Ο πραγματικός εαυτός

Όμως και κάτω από τον ψευδή-εαυτό, υπάρχει ακόμα ζωντανή η πραγματική δούς status quo και της εξέγερσης του αρχέγονου. Ακόμα και όταν όμως ένα άτομο κατορθώνει να κρατήσει την προσωπική του ταυτότητα, αρνούμενος να κυλήσει στο ψευδές, η αρχέγονη φωνή μπορεί να παραμένει πνιγμένη και αδρανής από το ψευδές. Ως μια διακριτή, και περιοριστικά οριοθετημένη προσωπικότητα, το ψευδές πραγματοποιεί μια αντιβούληση, σε ένα μυαλό αρρωστημένο λουθεί να υπάρχει κάποια συνειδητοποίηση, τουλάχιστον μερικές φορές, της πρωτογενούς μας ταυτότητας κάτω από τον ψευδο-εαυτό και έτσι υπάρχει ελπίδα για άρση των καταπιέσεων που καθορίζονται αποτελεσματικότερα κατά την παιδική ηλικία στην πρωταρχική διανοητική διαδικασία.

Μετάφραση-Απόδοση:
Αναρχικός Πυρήνας Χαλκίδας

Η μαγεία κοινωνίες ο ορθολογισμός κρατικής

Μέρος Α΄

«Οι Γίγαντες που δημιούργησαν αυτό τον κόσμο στην αισθητή του διάσταση και τώρα φαίνεται πως ζουν μέσα του αλυσοδεμένοι, είναι στ' αλήθεια οι αιτίες της ζωής του και οι πηγές κάθε δραστηριότητας, αλλά οι αλυσίδες είναι ο δόλος του αδύναμου και δαμασμένου νου, που έχει τη δύναμη ν' αντισταθεί στην ενέργεια: όπως λέει και η παροιμία, ο άτολμος, τολμηρός είναι στο δόλο»
William Blake

Οι εκπρόσωποι του Διαφωτισμού και οι Ουμανιστές, καθώς και οι διάδοχοί τους, έθεσαν στο κέντρο τη λογική και τον άνθρωπο, που με το πνεύμα του ισχυριζόταν ότι επικράτησε στα φοβερά στοιχεία της φύσης, έδιωξε τις δεισιδαιμονίες και τις προκαταλήψεις και απομάκρυνε –όπως έλεγε– το φόβο του αγνώστου, κατευνάζοντας τις μεταφυσικές ανησυχίες. Οπότε ο αιώνας της λογικής έμοιαζε να γιάτρεψε τις κακοτοπιές του παρελθόντος, όπου οι μάγοι καίγονταν στην πυρά των «σκοτεινών χρόνων» του Μεσαίωνα. Έμοιαζε σα να κατάφερε να απομακρύνει πολιτισμένα τη μαγεία που τόσο βίαια κυνήγησε ο Μεσαίωνας, αλλά συγχρόνως και τη θρησκευτική δεισιδαιμονία, φέρνοντας την τεχνολογική πρόοδο. Ως χαρακτηριστική τομή στην πορεία της σκέψης θεωρήθηκε η καρτεσιανή λογική, που εδραίωσε την αξία του πειράματος και της απόδειξης, επαναφέροντας εν μέρει την αρχαία σκέψη σε νέα μέτρα. Ο «νέος» τρόπος σκέψης με όπλα τη λογική και την εμπειρία, υποσχόταν να «απελευθερωθεί» το πνεύμα από το σκοταδισμό και να ακολουθήσει τα μονοπάτια της προόδου, που είχε ανακόψει ο σαρκοβόρος και λογοβόρος Μεσαίωνας.

Αν όμως η επιστήμη και η λογική μας απάλλαξαν από το φόβο, τότε γιατί οι περισσότεροι άνθρωποι σήμερα φοβούνται περισσότερο ίσως τη φύση και τα φυσικά φαινόμενα; Μπορεί, για παράδειγμα, να έχουν ερμηνευτεί οι σεισμοί επιστημονικά, με τη βοήθεια της γεωλογίας, ωστόσο όλοι φοβούνται τις φυσικές καταστροφές που προκαλούν. Ελάχιστοι άνθρωποι σήμερα θα περνούσαν ένα άφοβο βράδυ σε απόλυτα φυσικό περιβάλλον κι ας είναι σε θέση να ερμηνεύσουν τα φυσικά φαινόμενα; όχι μόνο από το φόβο, αλλά και από τη ρουτίνα και τη βαρεμάρα, την σχολαστική επανάληψη και στεγνή κατηγοριοποίηση της επιστήμης. Η λογική τελικά δεν νίκησε το φόβο, αλλά, μέσα από την ορθότητα που επέβαλε, μας αναισθητοποίησε, μας έκανε να σκεφτόμαστε και να αντιδρούμε μηχανιστικά, να κλείνουμε τους συναισθηματικούς μας διακόπτες, για να μη φοβηθούμε, να μην πληγωθούμε, να μη νιώθουμε την απώλεια. Ο φόβος είναι χαρακτηριστικό όλων των ζώων. Και ξέρουμε ότι μπορεί να λειτουργεί αποτελεσματικά για κάθε εξουσία στον έλεγχο και την καταστολή, σε εποχές που η επιστήμη και η τεχνολογική πρόοδος είναι τα ύψιστα αγαθά. Άρα, η λογική όχι μόνο δεν τον εξάλειψε, αλλά τον τροφοδοτεί, όταν χρειάζεται, ως όπλο επιβολής. Η κυριαρχία είναι πολύ λογική όταν σπείρει τον φόβο. Επί πλέον, μπορεί μία σειρά από λογικούς συλλογισμούς να τον τροφοδοτήσουν και μάλιστα ο νόμος με το προσωπείο της λογικής να τον επιβάλλει. Όσο για τον ανθρωπισμό, δηλαδή το να τοποθετήσουμε στο κέντρο τον άνθρωπο, δε φαίνεται να μας οδήγησε σε κάποια αρμονία. Μάλλον μας έκανε τα εγωκεντρικά παιδιά του σύμπαντος, που θέλουμε να το κάνουμε όλο δικό μας.

Η φαντασία, η ανάγκη να δίνεται νόημα σε ό,τι περιβάλλει το ανθρώπινο σύμπαν, η ωρίμανση μέσα στον άνθρωπο της ιδέας ότι είναι δημιουργός, ποιητής, οι απορίες τις οποίες ο καθένας απαντά ή προσπαθεί να απαντήσει, τροφοδότησαν τις πρώτες λατρείες, που σχετίζονταν με τον φυσικό κόσμο. Όταν οι θρησκείες θεσμοθετήθηκαν από το κράτος, απέκτησαν λογικά χαρακτηριστικά και έγιναν αποτελεσματικό όπλο στα χέρια των εξουσιαστών. Επέβαλαν μία κυριαρχική ηθική με τιμωρίες και πολέμους απέναντι σε άλλες θρησκείες. Όπως ο χριστιανισμός, που όχι μόνο καταπάτησε τις προηγούμενες θρησκείες και μαγείες, αλλά κατήργησε και το ίδιο το αρχικό του νόημα, που ήταν πιο αυθόρμητο και ελεύθερο. Έτσι, ο δαίμονας, που αρχικά σήμαινε πνεύμα, θεότητα (και πολλές φορές της αλήθειας, δε θεωρούνταν ο σημαντικότερος. Ας μην ξεχνάμε ότι ο λόγος ήταν διάλογος στις πρώιμες φάσεις της γνώσης και ανακάλυψης του κόσμου.

Όλα αυτά μας κάνουν να αναρωτηθούμε μήπως ο Ησίοδος, όταν μιλούσε για το «χρυσούν γένος», εννοούσε την εποχή που οι άνθρωποι ζούσαν σε αρμονία με τη φύση, γεμάτοι από έναν κόσμο άγριο όσο και αθώο, οικείο όσο και ξένο, μία διαρκή αλλαγή, όπου ακόμη δεν έχει επέλθει η μόλυνση του πολιτισμού. Μια εποχή που οι άνθρωποι ζούσαν οργανωμένοι σε φυλές και όχι σε πόλεις και κράτη, που ο «χρυσός» της φύσης δεν είχε νοθευτεί. Η θεώρηση του Ησίοδου, σε περιόδους που δε συγκρίνονται σε μόλυνση και αλλοτρίωση με τη σημερινή, μοιάζει να ενέχει μία σοφία, που ο σύγχρονος άνθρωπος από αλαζονεία αρνείται να δει. Έχει επικρατήσει η αντίληψη ότι η ευφυΐα του ανθρώπου με το πέρασμα του χρόνου μεγαλώνει, εξετάζοντας τους αρχαίους ανθρώπους σαν παιδιά ή κατώτερης νοημοσύνης. Και όσοι κράτησαν ή προσπάθησαν να κρατήσουν τα κοινοτικά στοιχεία οργάνωσης, κοντά στη φύση, είθισται να θεωρούνται στάσιμοι.

Η μαγεία κοινωνίες ο ορθολογισμός κρατικής

Οι εκπρόσωποι του Διαφωτισμού και οι Ουμανιστές, καθώς και οι διάδοχοί τους, έθεσαν στο κέντρο τη λογική και τον άνθρωπο, που με το πνεύμα του ισχυριζόταν ότι επικράτησε στα φοβερά στοιχεία της φύσης, έδιωξε τις δεισιδαιμονίες και τις προκαταλήψεις και απομάκρυνε –όπως έλεγε– το φόβο του αγνώστου, κατευνάζοντας τις μεταφυσικές ανησυχίες. Οπότε ο αιώνας της λογικής έμοιαζε να γιάτρεψε τις κακοτοπιές του παρελθόντος, όπου οι μάγοι καίγονταν στην πυρά των «σκοτεινών χρόνων» του Μεσαίωνα. Έμοιαζε σα να κατάφερε να απομακρύνει πολιτισμένα τη μαγεία που τόσο βίαια κυνήγησε ο Μεσαίωνας, αλλά συγχρόνως και τη θρησκευτική δεισιδαιμονία, φέρνοντας την τεχνολογική πρόοδο. Ως χαρακτηριστική τομή στην πορεία της σκέψης θεωρήθηκε η καρτεσιανή λογική, που εδραίωσε την αξία του πειράματος και της απόδειξης, επαναφέροντας εν μέρει την αρχαία σκέψη σε νέα μέτρα. Ο «νέος» τρόπος σκέψης με όπλα τη λογική και την εμπειρία, υποσχόταν να «απελευθερωθεί» το πνεύμα από το σκοταδισμό και να ακολουθήσει τα μονοπάτια της προόδου, που είχε ανακόψει ο σαρκοβόρος και λογοβόρος Μεσαίωνας.

Αν όμως η επιστήμη και η λογική μας απάλλαξαν από το φόβο, τότε γιατί οι περισσότεροι άνθρωποι σήμερα φοβούνται περισσότερο ίσως τη φύση και τα φυσικά φαινόμενα; Μπορεί, για παράδειγμα, να έχουν ερμηνευτεί οι σεισμοί επιστημονικά, με τη βοήθεια της γεωλογίας, ωστόσο όλοι φοβούνται τις φυσικές καταστροφές που προκαλούν. Ελάχιστοι άνθρωποι σήμερα θα περνούσαν ένα άφοβο βράδυ σε απόλυτα φυσικό περιβάλλον κι ας είναι σε θέση να ερμηνεύσουν τα φυσικά φαινόμενα και να καταγράψουν τα ζωικά και φυτικά είδη συστηματικά. Ίσως, λοιπόν, οι πρώτες θρησκείες να ΜΗΝ προέκυψαν από το φόβο της φύσης: οι πρώτοι άνθρωποι γνώριζαν πολύ καλύτερα τον φυσικό κόσμο από ό,τι εμείς, που τον κομματιάσαμε σε επιστημονικούς κλάδους, κατακερματίσαμε την ίδια την έννοια του ανθρώπου και τα μετατρέψαμε όλα σε αντικείμενο παρατήρησης. Άλλωστε, όσο πιο βαθιά πηγαίνουμε στην ανθρώπινη ιστορία, τόσο πιο συνδεδεμένο βρίσκουμε τον άνθρωπο με τη φύση. Η φύση ήταν το σπίτι του ανθρώπου. Οπότε, θα ήταν σα να λέμε ότι και εμείς σήμερα φοβόμαστε το σπίτι που ζούμε, γιατί δεν είμαστε αυτοί που το έχτισαν ή το σχεδίασαν.

Οι πρώτες ανιμιστικές λατρείες υποκινήθηκαν μάλλον από περιέργεια και όχι από φόβο για το άγνωστο, αφήνοντας ανοιχτό και το δρόμο της φαντασίας, η οποία πράγματι απελευθερώνει

φε, αλλά τον τροφοδοτεί, όταν χρειάζεται, ως όπλο επιβολής. Η κυριαρχία είναι πολύ λογική όταν σπείρει τον φόβο. Επί πλέον, μπορεί μία σειρά από λογικούς συλλογισμούς να τον τροφοδοτήσουν και μάλιστα ο νόμος με το προσωπείο της λογικής να τον επιβάλλει. Όσο για τον ανθρωπισμό, δηλαδή το να τοποθετήσουμε στο κέντρο τον άνθρωπο, δε φαίνεται να μας οδήγησε σε κάποια αρμονία. Μάλλον μας έκανε τα εγωκεντρικά παιδιά του σύμπαντος, που θέλουμε να το κάνουμε όλο δικό μας.

Η φαντασία, η ανάγκη να δίνεται νόημα σε ό,τι περιβάλλει το ανθρώπινο σύμπαν, η ωρίμανση μέσα στον άνθρωπο της ιδέας ότι είναι δημιουργός, ποιητής, οι απορίες τις οποίες ο καθένας απαντά ή προσπαθεί να απαντήσει, τροφοδότησαν τις πρώτες λατρείες, που σχετίζονταν με τον φυσικό κόσμο. Όταν οι θρησκείες θεσμοθετήθηκαν από το κράτος, απέκτησαν λογικά χαρακτηριστικά και έγιναν αποτελεσματικό όπλο στα χέρια των εξουσιαστών. Επέβαλαν μία κυριαρχική ηθική με τιμωρίες και πολέμους απέναντι σε άλλες θρησκείες. Όπως ο χριστιανισμός, που όχι μόνο καταπάτησε τις προηγούμενες θρησκείες και μαγείες, αλλά κατήργησε και το ίδιο το αρχικό του νόημα, που ήταν πιο αυθόρμητο και ελεύθερο. Έτσι, ο δαίμονας, που αρχικά σήμαινε πνεύμα, θεότητα (και πολλές φορές βρισκόταν μέσα στη φύση και τον άνθρωπο), έγινε η προσωποποίηση του κακού και συνώνυμος του σατανά στο επίσημο χριστιανικό δόγμα. Η ανάγκη όμως του ανθρώπου να βιώσει το άρρητο (το μη λογικό) δεν είναι συνδεδεμένη απαραίτητα με τη γέννηση των θρησκειών. Τα όρια σε έναν ενιαίο κόσμο είναι πολύ πιο ρευστά και ίσως αόρατα. Το κράτος εκμεταλλεύτηκε αυτή τη βασική ανθρώπινη ανάγκη ήδη από τα πρώτα του βήματα, για να κάνει ακόμη πιο φρικτά τα δεσμά των σκλαβωμένων κοινωνιών.

Οι Διαφωτιστές, όπως και οι υλιστές, αντιμετώπισαν τον άνθρωπο τόσο μονόπλευρα όσο και ο χριστιανισμός. Αποκήρυξαν το απολίτιστο στοιχείο και ανέδειξαν το πολιτισμένο, κράτησαν ό,τι θεώρησαν καλό, θέλοντας να φέρουν τον ιδανικό άνθρωπο στον κόσμο, σύμφωνα με τα δικά τους πρότυπα. Ο πολιτισμένος άνθρωπος στήριξε τον τρόπο ζωής του στους νόμους, στη θεσμισμένη από το κράτος παιδεία, στους κανόνες συμπεριφοράς. Η νέα θρησκεία της επιστήμης έφερε την επανάσταση. Και αυτή η επανάσταση δεν υπέταξε

σημερινή, μοιάζει να ενέχει μια σοφία, που ο σύγχρονος άνθρωπος από αλαζονεία αρνείται να δει. Έχει επικρατήσει η αντίληψη ότι η ευφυΐα του ανθρώπου με το πέρασμα του χρόνου μεγαλώνει, εξετάζοντας τους αρχαίους ανθρώπους σαν παιδιά ή κατώτερης νοημοσύνης. Και όσοι κράτησαν ή προσπάθησαν να κρατήσουν τα κοινοτικά στοιχεία οργάνωσης, κοντά στη φύση, είθισται να θεωρούνται στάσιμοι.

Σουσάμι... μην ανοίγεις

Η τεχνοκρατική επιστήμη και η συστημική σκέψη αντιμετωπίζουν τον άνθρωπο σαν άτομο, που όμως υπόκειται σε ένα πολυσύνθετο πλέγμα αλληλο-εξαρτήσεων με τα άλλα άτομα, τα περιβάλλοντα και τον ίδιο τον εαυτό του. Κάθε σχέση παρουσιάζεται ως μια σύνθετη, αλληλοτροφοδοτούμενη διαδικασία, που μόνο η επιστήμη μπορεί να εξετάσει. Θέλησαν έτσι να «στριμώξουν» στη λογική όσα η ανθρωπότητα για αιώνες εμπιστευόταν στη φύση και τη μεταφυσική. Η ανθρωπότητα όμως δεν ξεπέρασε το κυνηγετικό στάδιο, απλά τώρα κυνηγάμε ο ένας τον άλλον... Κάποια στιγμή μοιάζει να δόθηκε μια τεράστια μάχη: από τη μια η τεχνολογία και οι επιστήμονες, που εκφράζουν τη λογική και από την άλλη οι δρυΐδες, οι μάγοι κλπ., εκφραστές του άρρητου, αυτό που ήταν πέρα από τα ανθρώπινα όρια.

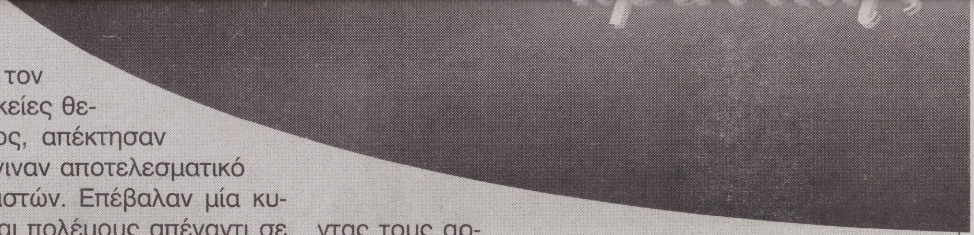
Πράγματι, οι αρχαίες επίσημες θρησκείες, που ήταν συνδεδεμένες –όπως πάντοτε άλλωστε– με την κρατική διοίκηση, καταπολέμησαν τη μαγεία από πολύ νω-

γική και την εμπειρία, υποσχόταν να «απελευθερώσει» το πνεύμα από το σκοταδισμό και να ακολουθήσει τα μονοπάτια της προόδου, που είχε ανακόψει ο σαρκοβόρος και λογοβόρος Μεσαίωνας.

Αν όμως η επιστήμη και η λογική μας απάλλαξαν από το φόβο, τότε γιατί οι περισσότεροι άνθρωποι σήμερα φοβούνται περισσότερο ίσως τη φύση και τα φυσικά φαινόμενα; Μπορεί, για παράδειγμα, να έχουν ερμηνευτεί οι σεισμοί επιστημονικά, με τη βοήθεια της γεωλογίας, ωστόσο όλοι φοβούνται τις φυσικές καταστροφές που προκαλούν. Ελάχιστοι άνθρωποι σήμερα θα περνούσαν ένα άφοβο βράδυ σε απόλυτα φυσικό περιβάλλον κι ας είναι σε θέση να ερμηνεύσουν τα φυσικά φαινόμενα και να καταγράψουν τα ζωικά και φυτικά είδη συστηματικά. Ίσως, λοιπόν, οι πρώτες θρησκείες να ΜΗΝ προέκυψαν από το φόβο της φύσης: οι πρώτοι άνθρωποι γνώριζαν πολύ καλύτερα τον φυσικό κόσμο από ό,τι εμείς, που τον κομματιάσαμε σε επιστημονικούς κλάδους, κατακερματίσαμε την ίδια την έννοια του ανθρώπου και τα μετατρέψαμε όλα σε αντικείμενο παρατήρησης. Άλλωστε, όσο πιο βαθιά πηγαίνουμε στην ανθρώπινη ιστορία, τόσο πιο συνδεδεμένο βρίσκουμε τον άνθρωπο με τη φύση. Η φύση ήταν το σπίτι του ανθρώπου. Οπότε, θα ήταν σα να λέμε ότι και εμείς σήμερα φοβόμαστε το σπίτι που ζούμε, γιατί δεν είμαστε αυτοί που το έχτισαν ή το σχεδίασαν.

Οι πρώτες ανιμιστικές λατρείες υποκινήθηκαν μάλλον από περιέργεια και όχι από φόβο για το άγνωστο, αφήνοντας ανοιχτό και το δρόμο της φαντασίας, η οποία πράγματι απελευθερώνει

σπαθεί να απαντήσει, τροφοδότησαν τις πρώτες λατρείες, που σχετίζονταν με τον φυσικό κόσμο. Όταν οι θρησκείες θεσμοθετήθηκαν από το κράτος, απέκτησαν λογικά χαρακτηριστικά και έγιναν αποτελεσματικό όπλο στα χέρια των εξουσιαστών. Επέβαλαν μία κυριαρχική ηθική με τιμωρίες και πολέμους απέναντι σε άλλες θρησκείες. Όπως ο χριστιανισμός, που όχι μόνο καταπάτησε τις προηγούμενες θρησκείες και μαγείες, αλλά κατήργησε και το ίδιο το αρχικό του νόημα, που ήταν πιο αυθόρμητο και ελεύθερο. Έτσι, ο δαίμονας, που αρχικά σήμαινε πνεύμα, θεότητα (και πολλές φορές βρισκόταν μέσα στη φύση και τον άνθρωπο), έγινε η προσωποποίηση του κακού και συνώνυμος του σατανά στο επίσημο χριστιανικό δόγμα. Η ανάγκη όμως του ανθρώπου να βιώσει το άρρητο (το μη λογικό) δεν είναι συνδεδεμένη απαραίτητα με τη γέννηση των θρησκειών. Τα όρια σε έναν ενιαίο κόσμο είναι πολύ πιο ρευστά και ίσως αόρατα. Το κράτος εκμεταλλεύτηκε αυτή τη βασική ανθρώπινη ανάγκη ήδη από τα πρώτα του βήματα, για να κάνει ακόμη πιο φρικτά τα δεσμά των σκλαβωμένων κοινωνιών.

Οι Διαφωτιστές, όπως και οι υλιστές, αντιμετώπισαν τον άνθρωπο τόσο μονόπλευρα όσο και ο χριστιανισμός. Αποκήρυξαν το απολίτιστο στοιχείο και ανέδειξαν το πολιτισμένο, κράτησαν ό,τι θεώρησαν καλό, θέλοντας να φέρουν τον ιδανικό άνθρωπο στον κόσμο, σύμφωνα με τα δικά τους πρότυπα. Ο πολιτισμένος άνθρωπος στήριξε τον τρόπο ζωής του στους νόμους, στη θεσπισμένη από το κράτος παιδεία, στους κανόνες συμπεριφοράς. Η νέα θρησκεία της επιστήμης έφερε την επανάσταση. Και αυτή η επανάσταση δεν υπέταξε τον φόβο, αλλά τον άνθρωπο. Ο ανθρωποκεντρισμός του Διαφωτισμού δημιούργησε έναν άνθρωπο υπεράνω του κόσμου, που στέκεται από πάνω και τον μελετά σαν επιστήμονας, που αξίζει όσο κανένα άλλο πλάσμα στη γη και τον γαλαξία. Η λογική του τον ξεχώρισε από τα άλλα πλάσματα (γιατί άραγε να χρειαζόταν κάτι τέτοιο;).[1] Κατέστρεψε κάθε ελπίδα για εναρμόνιση με τη φύση, όταν προέκυψε η ευκαιρία με τη λεγόμενη βιομηχανική επανάσταση. Έτσι ο άνθρωπος, προσπαθώντας να σκοτώσει το θεό, θεοποίησε τον εαυτό του. Όσο για την αξία του πειράματος και της απόδειξης, θα μπορούσε κάποιος να την αναγνωρίσει αλλά χωρίς να τη θεωρεί πανάκεια. Πειράματα γίνονταν από πολύ παλιά, αλλά δεν ήταν αυτός ο μόνος τρόπος απόδειξης

ντας τους αρχαίους ανθρώπους σαν παιδιά ή κατώτερης νοημοσύνης. Και όσοι κράτησαν ή προσπάθησαν να κρατήσουν τα κοινοτικά στοιχεία οργάνωσης, κοντά στη φύση, είθισται να θεωρούνται στάσιμοι.

Σουσάμι... μην ανοίγεις

Η τεχνοκρατική επιστήμη και η συστημική σκέψη αντιμετωπίζουν τον άνθρωπο σαν άτομο, που όμως υπόκειται σε ένα πολυσύνθετο πλέγμα αλληλο-εξαρτήσεων με τα άλλα άτομα, τα περιβάλλοντα και τον ίδιο τον εαυτό του. Κάθε σχέση παρουσιάζεται ως μια σύνθετη, αλληλοτροφοδοτούμενη διαδικασία, που μόνο η επιστήμη μπορεί να εξετάσει. Θέλησαν έτσι να «στριμώξουν» στη λογική όσα η ανθρωπότητα για αιώνες πιστευόταν στη φύση και τη μεταφυσική. Η ανθρωπότητα όμως δεν ξεπέρασε το κυνηγετικό στάδιο, απλά τώρα κυνηγάμε ο ένας τον άλλον... Κάποια στιγμή μοιάζει να δόθηκε μια τεράστια μάχη: από τη μια η τεχνολογία και οι επιστήμονες, που εκφράζουν τη λογική και από την άλλη οι δρυΐδες, οι μάγοι κλπ., εκφραστές του άρρητου, αυτό που ήταν πέρα από τα ανθρώπινα όρια.

Πράγματι, οι αρχαίες επίσημες θρησκείες, που ήταν συνδεδεμένες –όπως πάντοτε άλλωστε– με την κρατική διοίκηση, καταπολέμησαν τη μαγεία από πολύ νωρίς. Η επίσημη θρησκεία με τις τελετουργίες και την επισημότητα ερχόταν να επιβάλει την τάξη πάνω στη χαοτική μαγεία. Και στην αιγυπτιακή και στην ελληνική αρχαιότητα εμφανίζεται μία θεότητα «πότνια θηρών», δηλαδή κυρίαρχος των θηρίων (που συνήθως απεικονίζονται ως δράκοι ή φίδια – άλλωστε αυτά τα δύο ταυτίζονται στην αρχαιότητα). Έτσι, συμβολίζεται η τάξη της εξουσίας που κυριαρχεί στο χάος του σύμπαντος. Αξίζει να τονίσουμε ότι οι πρώιμες θεότητες ήταν κατά το ήμισυ ανθρωπόμορφες και κατά το ήμισυ ζωόμορφες. Μάλιστα στον αιγυπτιακό πολιτισμό ζωόμορφο είναι το κεφάλι, ενώ στον ελληνικό μορφές όπως η σφίγγα, ο κένταυρος και ο Πάνας έχουν το επάνω μέρος ανθρώπινο (υπάρχει όμως και ο Μινώταυρος και η Γοργώ). Αυτή η υβριδική κατάσταση δείχνει το πέρασμα από το πιο ζωώδες και άρρητο στο λογικό και την τάξη

που δημιουργεί. Αυτή η ανάγκη για τάξη και ευταξία της κάθε κυριαρχίας όχι απλά ορίζει τον κόσμο, αλλά τον δημιουργεί από την αρχή και τον φέρνει στα δικά της μέτρα.

Η μαγεία και τα μάγια ήταν πάντοτε όροι φορτισμένοι με πολλή ασάφεια και ήταν δύσκολο να ξεχωρίσουν οι μαγικές από τις θρησκευτικές τελετουργίες. Όμως αυτό που διαφοροποιούσε τη μαγεία αισθητά ήταν ο περιθωριακός χαρακτήρας της, με την έννοια ότι δεν αποδεχόταν τους καθιερωμένους από την επίσημη θρησκεία λατρευτικούς τύπους. Ήδη από την αρχαιότητα οι μάγοι είναι μορφές περιθωριακές, απόβλητοι της κοινωνίας, ξένοι. Μια τέτοια μορφή για παράδειγμα είναι και η Κίρκη, η οποία είναι μία μοναχική γυναίκα, που κατασκευάζει μαγικά φίλτρα και κατοικεί στην άκρη του κόσμου, κοντά στις πύλες του Άδη. Ένα άλλο χαρακτηριστικό των μάγων είναι ότι μεσολαβούσαν μεταξύ νεκρών και ζωντανών, καθώς θεωρούνταν ότι έχουν την ικανότητα να εξευμενίζουν, αν χρειαζόταν, ή να καθοδηγήσουν τους νεκρούς (μία σχετική θεότητα ήταν η Εκάτη), υπέρ ή κατά κάποιων ζωντανών.[2] Αυτό τους έκανε πιο ισχυρούς και α-

στις ανθρώπινες και ως εργαλείο καταστολής

σίας, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι πολλές φορές τα αγάλματα δικάζονταν και καταδικάζονταν, καθώς θεωρούνταν ότι είχαν διαπράξει κάποιο έγκλημα. Μία άλλη πτυχή αυτής της αντίληψης ήταν και η αγαλματοφιλία (έρωτα με/για αγάλματα), που συνδέεται και με την επίτευξη του ρεαλισμού (σε αυτόν συνέβαλε πέρα από τη βελτιωμένη τεχνική και η επάλειψη της επιφάνειας με κερί, που έδινε την ψευδαίσθηση του ανθρώπινου δέρματος). Ο Πραξιτέλης, για παράδειγμα, θεωρούνταν ότι είχε αυτή τη μαγική ικανότητα να εμψυχώνει τα αγάλματά του και ο Σκόπας ότι διέθετε μαγικά εργαλεία. Αυτές οι αντιλήψεις κυριαρχούσαν μέχρι και τα χρόνια που έχει επικρατήσει να ονομάζονται ελληνιστικά και ρωμαϊκά.[4]

Μια αντίστοιχη αντίληψη υπήρχε και για τις χριστιανικές εικόνες, που ως γνωστόν, θεωρούνταν ότι έχουν ευεργετικές ιδιότητες, δηλαδή μαγικές θα μπορούσε κάποιος να πει. Ενώ στην αρχαιότητα η μαγεία ήταν συνδεδεμένη και με την ιατρική (γι' αυτό ονομαζόταν και φαρμακεία), στην μεσαιωνική παράδοση δαιμονοποιήθηκε. Η χριστιανική ηθική άλλαξε την έννοια της λέξης «δαίμονας» (στα αρχαία χρόνια σήμαινε απλά θεός ή πνεύμα), αφού κάθε αρχαία θεότητα ταυτιζόταν με το σατανά. Ωστόσο, η μαγεία για αιώνες αφότου επιβλήθηκε η χριστιανική θρησκεία, ήταν τόσο δημοφιλής, που την ασκούσαν ακόμη και χριστιανοί ιερείς στα κρυφά και ήταν η πρώτη που συμβουλεύονταν οι άνθρωποι (χωρίς να εξαιρούνται οι αυτοκράτορες και οι αξιωματούχοι) για προσωπικά και καθημερινά τους θέματα (υγεία, έρωτας κλπ.).[5] Τα όρια μεταξύ ιατρικής και μαγείας δεν ήταν ούτε στα βυζαντινά χρόνια ακριβή και υπήρχε επαγγελματικός ανταγωνισμός μεταξύ τους.

Το ό,τι η εκκλησία πολέμησε εξίσου τους γιατρούς και τους μάγους δε σημαίνει βέβαια ότι η μαγεία ταυτίζεται με την ιατρική ή το αντίθετο, ακόμη κι αν πολύ συχνά οι γιατροί θεωρούνται μάγοι και οι μάγοι αντιμετωπίζονταν ως γιατροί. Επίσης, δε σημαίνει ότι η ιατρι-

νομη τάξη και την οποιαδήποτε σχέση με δηλητηριώδεις ουσίες, γιατί αποδίδονταν σε υπερφυσικές δυνάμεις. Αυτή είναι η αιτία που σύντομα η λέξη «φαρμακός» έγινε συνώνυμη του «μάγος». Η επικοινωνία με υπερφυσικές δυνάμεις και η επίκλησή τους, εφόσον δεν επρόκειτο για τις επίσημες θεότητες, δεν είχε τη «νομιμοποίηση» της θρησκείας και όσοι επιδίδονταν σε τέτοιες πράξεις παραβίαζαν τα όρια που ήταν ανεκτά από το κράτος.

Το εργαλείο του νόμου ήταν πολύ σπουδαίο και για τον χριστιανισμό. Ένα σωρό απαγορεύσεις και αρνήσεις, έκαναν το ξεσκαρτάρισμα και επέβαλαν το «σωστό». Οι εκκλησιαστικές σύνοδοι, που ονομάστηκαν ιερές (γεγονός που καθιστούσε τις αποφάσεις τους αδιαμφισβήτητες) «ξεκαθάρισαν το τοπίο». Αυτό δεν ήταν εύκολο, καθώς η χριστιανική θρησκεία απευθυνόταν σε ένα μεγάλο μέρος από ετερόκλητους πληθυσμούς και χωρίς ξεκάθαρο δόγμα αρχικά, κάποιες αποδεκτές αντιλήψεις στην πορεία κρίνονταν αμαρτωλές και το αντίθετο.[8] Κάθε περιοχή είχε τις δικές της παραδόσεις και παραλλαγές, ανάλογα με την ιδιοσυγκρασία της. Άλλωστε, οι απαγορεύσεις, οι κανόνες και οι νόμοι δεν κατάφεραν στην πράξη να επιβληθούν της ανθρώπινης περιέργειας και κλίσης προς το μυστήριο, που ικανοποιούσε η μαγεία. Στην αρχαιότητα αυτό δεν αποτελούσε πρόβλημα για τις αυτοκρατορίες, γιατί υπήρχαν χιλιάδες θεότητες. Άλλωστε, κάθε οικογένεια είχε τους δικούς της θεούς.[9]

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι η μαγεία θεραπευόταν από τους εκκλησιαστικούς αγίους, που ήταν οι μόνοι αρμόδιοι στο να ξορκίζουν το δαίμονα. Έτσι, όσο συνέχιζε να ασκείται, η εκκλησία παρουσιάζεται ως η καλή δύναμη, που έρχεται να σώσει από αυτήν.[10] Τότε η πολιτεία διαχώρισε τη λευκή από τη μαύρη μαγεία, που πριν δεν ήταν διαχωρισμένες.[11] Η εκκλησία όμως την καταδίκαζε συνολικά. Και μόνο που κάποιος ισχυριζόταν ότι ασκεί καλή μαγεία, για την εκκλησία ήταν καταδικασμένος. Και αυτό αναγκάστηκε εν μέρει να το κάνει, καθώς στην εποχή που καθιερωνόταν η εκκλησιαστική εξουσία, η μαγεία ήταν τόσο δημοφιλής, ώστε ακόμη και αυτοκράτορες, αξιωματούχοι και ιερείς κατέφευγαν σε αυτήν, όπως προαναφέρθηκε. Τελικά, καταλήγουν και οι ίδιοι οι αυτοκράτορες να επικαλούνται θεολογικά κριτήρια (Λέων ο σοφός, 9ος αιώνας) και να απαγορεύουν τη μαγεία συνολικά, ως εγκληματική πράξη, αφού υποκινείται από το διάβολο, καταδικάζοντας τους μάγους σε θάνατο. Το ί-

μα είναι και η Κίρκη, η οποία είναι μία μοναχική γυναίκα, που κατασκευάζει μαγικά φίλτρα και κατοικεί στην άκρη του κόσμου, κοντά στις πύλες του Άδη. Ένα άλλο χαρακτηριστικό των μάγων είναι ότι μεσολαβούσαν μεταξύ νεκρών και ζωντανών, καθώς θεωρούνταν ότι έχουν την ικανότητα να εξευμενίζουν, αν χρειαζόταν, ή να καθοδηγήσουν τους νεκρούς (μία σχετική θεότητα ήταν η Εκάτη), υπέρ ή κατά κάποιων ζωντανών.[2] Αυτό τους έκανε πιο ισχυρούς και από βασιλιάδες, κάποιες φορές και πιο επικίνδυνους και από επαναστάτες, όπως λεγόταν. Άρα, πέρα από τις καλές οικονομικές απολαβές που είχαν οι μάγοι για τις υπηρεσίες τους, ήταν σα να μην ανήκαν στη δικαιοδοσία του επίσημου κράτους.

στις ανθρώπινες και ως εργαλείο καταστολής

Ο μάγος συχνά ήταν περιπλανώμενος και δουλειά του ήταν να ψυχαγωγεί, να οδηγεί τις ψυχές, μια διαδικασία που συνδεόταν με τα μυστήρια (διονυσιακά, ελευσίνια κλπ.). Ένας γνωστός τέτοιος γόης ήταν και ο Ορφέας, που θεωρούνταν φερμένος από τη Θράκη, μια περιοχή αρκετά εξωτική για τα τότε ελληνικά δεδομένα. Γενικά οι γόητες θεωρούνταν ότι συνδέονταν με ξένες φυλές ανθρώπων, κάτι που ενδεχομένως δείχνει ότι ούτε οι έλληνες ούτε οι αιγύπτιοι ένιωθαν άνετα με τους μάγους, άσχετα αν χρησιμοποιούσαν τις υπηρεσίες τους. Οι μάγοι διαχειρίζονταν κόσμους άγνωστους, πέρα από την τάξη του κράτους και της επίσημης θρησκείας, γεγονός που τους τοποθετούσε έξω από τα όρια της «φυσιολογικής» κοινωνίας.

ελληνιστικά και ρωμαϊκά.[4]

Μια αντίστοιχη αντίληψη υπήρχε και για τις χριστιανικές εικόνες, που ως γνωστόν, θεωρούνταν ότι έχουν ευεργετικές ιδιότητες, δηλαδή μαγικές θα μπορούσε κάποιος να πει. Ενώ στην αρχαιότητα η μαγεία ήταν συνδεδεμένη και με την ιατρική (γι' αυτό ονομαζόταν και φαρμακεία), στην μεσαιωνική παράδοση δαιμονοποιήθηκε. Η χριστιανική ηθική άλλαξε την έννοια της λέξης «δαίμονας» (στα αρχαία χρόνια σήμαινε απλά θεός ή πνεύμα), αφού κάθε αρχαία θεότητα ταυτιζόταν με το σατανά. Ωστόσο, η μαγεία για αιώνες αφότου επιβλήθηκε η χριστιανική θρησκεία, ήταν τόσο δημοφιλής, που την ασκούσαν ακόμη και χριστιανοί ιερείς στα κρυφά και ήταν η πρώτη που συμβουλεύονταν οι άνθρωποι (χωρίς να εξαιρούνται οι αυτοκράτορες και οι αξιωματούχοι) για προσωπικά και καθημερινά τους θέματα (υγεία, έρωτας κλπ.).[5] Τα όρια μεταξύ ιατρικής και μαγείας δεν ήταν ούτε στα βυζαντινά χρόνια ακριβή και υπήρχε επαγγελματικός ανταγωνισμός μεταξύ τους.

Το ό,τι η εκκλησία πολέμησε εξίσου τους γιατρούς και τους μάγους δε σημαίνει βέβαια ότι η μαγεία ταυτίζεται με την ιατρική ή το αντίθετο, ακόμη κι αν πολύ συχνά οι γιατροί θεωρούνται μάγοι και οι μάγοι αντιμετωπίζονταν ως γιατροί. Επίσης, δε σημαίνει ότι η ιατρική απέκτησε αντικρατικά, απελευθερωτικά χαρακτηριστικά, όταν επικαλέστηκε τη λογική. Απλώς εξυπηρέτησε διαφορετικά συμφέροντα της κυριαρχίας σε σχέση με τις θρησκείες. Όπως δεν σημαίνει ότι η ίδια η πολέμιος της μαγείας, η εκκλησία, δεν ακολούθησε τη μαγεία, προκειμένου να πείσει για τις δικές της υπερφυσικές δυνάμεις. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο που η εκκλησία χρησιμοποίησε τα θαύματα, για να καθιερωθεί, αφού μόλις ο χριστιανισμός έκανε τα πρώτα του βήματα, οι μάγοι ήταν πιο δημοφιλείς από τους ιερείς και ισοδυναμούσαν με γιατρούς. Έτσι και η εκκλησία χρειαζόταν και βρήκε κάτι εξίσου εντυπωσιακό και δραστικό, τους αγίους-θαυματοποιούς. Μάλιστα, τα φυλακτά που χρησιμοποιούσαν οι μάγοι για να φυλάνε από το κακό και να φέρνουν υγεία και τύχη τα διατήρησε και η χριστιανική θρησκεία. Σταδιακά, τα μοτίβα των παλιών φυλακτών αντικαταστάθηκαν από τον Χριστό και το σταυρό.[6] Άλλωστε, ο Χριστός ήταν ο ίδιος ένας μάγος, αφού έκανε τα ίδια με αυτούς θαύματα. Στα πρώτα του

ρές (γεγονός που καθιστούσε τις αποφάσεις τους αδιαμφισβήτητες) «ξεκαθάρισαν το τοπίο». Αυτό δεν ήταν εύκολο, καθώς η χριστιανική θρησκεία απευθυνόταν σε ένα μεγάλο μέρος από ετερόκλητους πληθυσμούς και χωρίς ξεκάθαρο δόγμα αρχικά, κάποιες αποδεκτές αντιλήψεις στην πορεία κρίνονταν αμαρτωλές και το αντίθετο.[8] Κάθε περιοχή είχε τις δικές της παραδόσεις και παραλλαγές, ανάλογα με την ιδιοσυγκρασία της. Άλλωστε, οι απαγορεύσεις, οι κανόνες και οι νόμοι δεν κατάφεραν στην πράξη να επιβληθούν της ανθρώπινης περιέργειας και κλίσης προς το μυστήριο, που ικανοποιούσε η μαγεία. Στην αρχαιότητα αυτό δεν αποτελούσε πρόβλημα για τις αυτοκρατορίες, γιατί υπήρχαν χιλιάδες θεότητες. Άλλωστε, κάθε οικογένεια είχε τους δικούς της θεούς.[9]

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι η μαγεία θεραπευόταν από τους εκκλησιαστικούς αγίους, που ήταν οι μόνοι αρμόδιοι στο να ξορκίζουν το δαίμονα. Έτσι, όσο συνέχιζε να ασκείται, η εκκλησία παρουσιάζεται ως η καλή δύναμη, που έρχεται να σώσει από αυτήν.[10] Τότε η πολιτεία διαχώρισε τη λευκή από τη μαύρη μαγεία, που πριν δεν ήταν διαχωρισμένες.[11] Η εκκλησία όμως την καταδίκαζε συνολικά. Και μόνο που κάποιος ισχυριζόταν ότι ασκεί καλή μαγεία, για την εκκλησία ήταν καταδικασμένος. Και αυτό αναγκάστηκε εν μέρει να το κάνει, καθώς στην εποχή που καθιερωνόταν η εκκλησιαστική εξουσία, η μαγεία ήταν τόσο δημοφιλής, ώστε ακόμη και αυτοκράτορες, αξιωματούχοι και ιερείς κατέφευγαν σε αυτήν, όπως προαναφέρθηκε. Τελικά, καταλήγουν και οι ίδιοι οι αυτοκράτορες να επικαλούνται θεολογικά κριτήρια (Λέων ο σοφός, 9ος αιώνας) και να απαγορεύουν τη μαγεία συνολικά, ως εγκληματική πράξη, αφού υποκινείται από το διάβολο, καταδικάζοντας τους μάγους σε θάνατο. Το ίδιο κάνει κάθε μορφή κυριαρχίας, που προβάλλει ως μαγεία κάθε ανεξέλεγκτο κοινωνικό αγώνα επιτυγχάνοντας τους επιθυμητούς αποκλεισμούς του και ερχόμενη ως αυτόκλητος σωτήρας. Μόνο που σήμερα δεν χρειάζεται αγίους, διαθέτει τους επιστήμονες, που κάνουν θαύματα.

Ο χριστιανισμός όμως πίστευε σε ένα νέο μοναδικό θεό και αυτός έπρεπε να έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, ώστε να μπορεί να είναι αναγνωρίσιμος παντού. Ήταν ζήτημα διοίκησης της αυτοκρατορίας, για αυτό και ζωτικής σημασίας. Έτσι, λοιπόν, κάθε απόκλιση από το επίσημο δόγμα ήταν αίρεση.[12] Ο θεός έπρεπε να είναι αιώνιος και παντοδύναμος και να έχει στείλει ένα θεάνθρωπο για να σώσει –θέλοντας και μη– την ανθρωπότητα από το κακό κλπ. Χρειάζονταν μερικοί καλοί συγγραφείς, που έφτιαξαν μερικές παραλλαγές της ιστορίας του Χριστού. Ο εκδότης, δηλαδή η εκκλη-

συνέχεια στη σελίδα 12

καταστολής

λαβούσαν μεταξύ νεκρών και ζωντανών, καθώς θεωρούνταν ότι έχουν την ικανότητα να εξευμενίζουν, αν χρειαζόταν, ή να καθοδηγήσουν τους νεκρούς (μία σχετική θεότητα ήταν η Εκάτη), υπέρ ή κατά κάποιων ζωντανών.[2] Αυτό τους έκανε πιο ισχυρούς και από βασιλιάδες, κάποιες φορές και πιο επικίνδυνους και από επαναστάτες, όπως λεγόταν. Άρα, πέρα από τις καλές οικονομικές απολαβές που είχαν οι μάγοι για τις υπηρεσίες τους, ήταν σα να μην ανήκαν στη δικαιοδοσία του επίσημου κράτους.

Ο μάγος συχνά ήταν περιπλανώμενος και δουλειά του ήταν να ψυχαγωγεί, να οδηγεί τις ψυχές, μια διαδικασία που συνδεόταν με τα μυστήρια (διονυσιακά, ελευσίνια κλπ.). Ένας γνωστός τέτοιος γόης ήταν και ο Ορφέας, που θεωρούνταν φερμένος από τη Θράκη, μια περιοχή αρκετά εξωτική για τα τότε ελληνικά δεδομένα. Γενικά οι γόητες θεωρούνταν ότι συνδέονταν με ξένες φυλές ανθρώπων, κάτι που ενδεχομένως δείχνει ότι ούτε οι έλληνες ούτε οι αιγύπτιοι ένιωθαν άνετα με τους μάγους, άσχετα αν χρησιμοποιούσαν τις υπηρεσίες τους. Οι μάγοι διαχειρίζονταν κόσμους άγνωστους, πέρα από την τάξη του κράτους και της επίσημης θρησκείας, γεγονός που τους τοποθετούσε έξω από τα όρια της «φυσιολογικής» κοινωνίας.

Μία άλλη διάσταση της μαγείας ήταν και η τέχνη, με την έννοια ότι στην αρχαιότητα τα αγάλματα θεωρούνταν ότι έχουν ζωή και διαθέτουν μαγικές ικανότητες. Σε όλη την περιοχή της ανατολικής Μεσογείου επικρατούσε η πολυθεϊστική και ανιμιστική αντίληψη του κόσμου από πολύ πρώιμες εποχές.[3] Έτσι, κάθε τι στη φύση είχε δική του ψυχή και αντιστοιχούσε για αυτό σε λόγο σε μια θεότητα, η οποία ήταν κλεισμένη μέσα στο υλικό από το οποίο κατασκευαζόταν ένα άγαλμα. Όταν το μάρμαρο έπαιρνε μορφή απ' τον γλύπτη, θεωρούνταν ότι αποκτούσε και τις ιδιότητες του θεού που απεικόνιζε, άρα και το ίδιο το άγαλμα ήταν μαγικό. Για αυτό πολλές φορές τα έδεναν ή τα έφτιαχναν πάνω σε στέρεες βάσεις, για να μη δραπετεύσουν, κάτι που συναντάμε στην Άπω Ανατολή, τη Φοινίκη, την Ωκεανία και τη Ρώμη. Για να κατανοήσουμε επίσης πόσο ρευστά ήταν αρχικά τα όρια μεταξύ λογικής και φαντα-κρυφά και ήταν η πρώτη που συμβουλεύονταν οι άνθρωποι (χωρίς να εξαιρούνται οι αυτοκράτορες και οι αξιωματούχοι) για προσωπικά και καθημερινά τους θέματα (υγεία, έρωτας κλπ.).[5] Τα όρια μεταξύ ιατρικής και μαγείας δεν ήταν ούτε στα βυζαντινά χρόνια ακριβή και υπήρχε επαγγελματικός ανταγωνισμός μεταξύ τους.

Το ό,τι η εκκλησία πολέμησε εξίσου τους γιατρούς και τους μάγους δε σημαίνει βέβαια ότι η μαγεία ταυτίζεται με την ιατρική ή το αντίθετο, ακόμη κι αν πολύ συχνά οι γιατροί θεωρούνταν μάγοι και οι μάγοι αντιμετωπίζονταν ως γιατροί. Επίσης, δε σημαίνει ότι η ιατρική απέκτησε αντικρατικά, απελευθερωτικά χαρακτηριστικά, όταν επικαλέστηκε τη λογική. Απλώς εξυπηρέτησε διαφορετικά συμφέροντα της κυριαρχίας σε σχέση με τις θρησκείες. Όπως δεν σημαίνει ότι η ίδια η πολέμιος της μαγείας, η εκκλησία, δεν ακολούθησε τη μαγεία, προκειμένου να πείσει για τις δικές της υπερφυσικές δυνάμεις. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο που η εκκλησία χρησιμοποίησε τα θαύματα, για να καθιερωθεί, αφού μόλις ο χριστιανισμός έκανε τα πρώτα του βήματα, οι μάγοι ήταν πιο δημοφιλείς από τους ιερείς και ισοδυναμούσαν με γιατρούς. Έτσι και η εκκλησία χρειαζόταν και βρήκε κάτι εξίσου εντυπωσιακό και δραστικό, τους αγίους-θαυματοποιούς. Μάλιστα, τα φυλακτά που χρησιμοποιούσαν οι μάγοι για να φυλάνε από το κακό και να φέρνουν υγεία και τύχη τα διατήρησε και η χριστιανική θρησκεία. Σταδιακά, τα μοτίβα των παλιών φυλακτών αντικαταστάθηκαν από τον Χριστό και το σταυρό.[6] Άλλωστε, ο Χριστός ήταν ο ίδιος ένας μάγος, αφού έκανε τα ίδια με αυτούς θαύματα. Στα πρώτα του βήματα ο χριστιανισμός πέρασε μια φάση συγκρητισμού, υιοθετούσε δηλαδή και συνένωνε διαφορετικά στοιχεία από άλλες θρησκείες και παραδόσεις. Οπότε, μέχρι την εμφάνιση της εκκλησίας, δεν υπήρχε θεωρητική διάκριση μεταξύ μαγείας και θρησκείας.[7]

Τα μέτρα εναντίον της μαγείας επισημοποιούνταν και γίνονταν αυστηρότερα, όσο ο χριστιανισμός έχτιζε στέρεα τα θεμέλιά του με τη βοήθεια του εκκλησιαστικού δόγματος. Καμία άλλη θρησκεία δεν είχε επίσημο δόγμα ως τότε. Η βυζαντινή αυτοκρατορία ήταν συνέχεια της ρωμαϊκής, η οποία έδωσε μεγάλη βαρύτητα στην κωδικοποίηση των νόμων. Ο νόμος και το δίκαιο ταυτίστηκαν. Στη Ρώμη η μαγεία θεωρούνταν έγκλημα από πολύ νωρίς, με επίκεντρο δύο κυρίως πράξεις: την άσκηση λατρείας μη ανεκτής από την έν-τήν.[10] Τότε η πολιτεία διαχώρισε τη λευκή από τη μαύρη μαγεία, που πριν δεν ήταν διαχωρισμένες.[11] Η εκκλησία όμως την καταδίκαζε συνολικά. Και μόνο που κάποιος ισχυριζόταν ότι ασκεί καλή μαγεία, για την εκκλησία ήταν καταδικασμένος. Και αυτό αναγκάστηκε εν μέρει να το κάνει, καθώς στην εποχή που καθιερωνόταν η εκκλησιαστική εξουσία, η μαγεία ήταν τόσο δημοφιλής, ώστε ακόμη και αυτοκράτορες, αξιωματούχοι και ιερείς κατέφευγαν σε αυτήν, όπως προαναφέρθηκε. Τελικά, καταλήγουν και οι ίδιοι οι αυτοκράτορες να επικαλούνται θεολογικά κριτήρια (Λέων ο σοφός, 9ος αιώνας) και να απαγορεύουν τη μαγεία συνολικά, ως εγκληματική πράξη, αφού υποκινείται από το διάβολο, καταδικάζοντας τους μάγους σε θάνατο. Το ίδιο κάνει κάθε μορφή κυριαρχίας, που προβάλλει ως μαγεία κάθε ανεξέλεγκτο κοινωνικό αγώνα επιτυγχάνοντας τους επιθυμητούς αποκλεισμούς του και ερχόμενη ως αυτόκλητος σωτήρας. Μόνο που σήμερα δεν χρειάζεται αγίους, διαθέτει τους επιστήμονες, που κάνουν θαύματα.

Ο χριστιανισμός όμως πίστευε σε ένα νέο μοναδικό θεό και αυτός έπρεπε να έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, ώστε να μπορεί να είναι αναγνωρίσιμος παντού. Ήταν ζήτημα διοίκησης της αυτοκρατορίας, για αυτό και ζωτικής σημασίας. Έτσι, λοιπόν, κάθε απόκλιση από το επίσημο δόγμα ήταν αίρεση.[12] Ο θεός έπρεπε να είναι αιώνιος και παντοδύναμος και να έχει στείλει ένα θεάνθρωπο για να σώσει –θέλοντας και μη– την ανθρωπότητα από το κακό κλπ. Χρειάζονταν μερικοί καλοί συγγραφείς, που έφτιαξαν μερικές παραλλαγές της ιστορίας του Χριστού. Ο εκδότης, δηλαδή η εκκλη-

συνέχεια στη σελίδα 12

συνέχεια από τη σελίδα 11

σία, κράτησε αυτά που θα έφερναν τις καλύτερες πωλήσεις. Έκοψε και έραψε ό,τι δεν ταίριαζε και έτσι κατέληξε σε τέσσερα ευαγγέλια. Τα συνέδεσε με την εβραϊκή παράδοση της παλαιάς διαθήκης και έφτιαξε το καλύτερο best seller όλων των εποχών.[13] Πολλές ίντριγκες, βασανιστήρια, βαναυσότητες, συκοφαντίες, δολοφονίες χρειάστηκαν, για να γίνει αυτή η ιστορία κοινώς αποδεκτή. Η μαγεία, λοιπόν, που ανήκε στο πιο ανεξέλεγκτο κομμάτι του κόσμου, που αντικρουόταν ακόμη και από τις επίσημες αρχαίες θρησκείες, πως θα μπορούσε να συνεχίσει να υπάρχει, από τη στιγμή μάλιστα που ήταν τόσο δημοφιλής; Έτσι, ξεκίνησε ο πόλεμος κατά της μαγείας. Αυτή τη φορά η συνεργασία κράτους και θρησκείας ήταν άριστη.[14] Οι αυτοκρατορικοί νόμοι που απαγόρευαν τη μαγεία γίνονταν όλο και αυστηρότεροι – η Ιερά Εξέταση εξάντλησε τη δημιουργικότητά της στο να βρει ασύλληπτα σε φρικαλεότητες βασανιστήρια, που έκαναν το θάνατο να μοιάζει η μόνη ελπίδα. Κάθε τι που αντέκρουε την εξουσία, ταυτιζόταν με τη μαγεία, όχι μόνο στο μεσαίωνα, αλλά και σε κάθε εποχή και περιοχή. Και επειδή ακριβώς τα όρια της είναι ασαφή και απροσδιόριστα, κάτω από την ομπρέλα της μαγείας μπήκε κάθε τι το διαφορετικό, που με μια απλή απόφαση –επίσημη από το κράτος– μπορούσε να εξοντωθεί.

Ο χριστιανισμός αποκαλούσε ως δεισιδαιμονία αυτό

νων δικαιωμάτων πήρε σχήμα. Οι άνθρωποι χρειάζονταν πια έναν μεσολαβητή του κράτους, που γνώριζε το νόμο, τον είχε σπουδάσει και μελετήσει, ήταν η αυθεντία του δικαίου. Οι διακρίσεις και οι αποκλεισμοί που η ίδια η εξουσία γέννησε ήρθαν να καλυφθούν από τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που εφαρμόζονται και έχουν ισχύ μόνο στα πλαίσια ενός κράτους. Η έννοια της δικαιοσύνης έγινε πολιτική. Για παράδειγμα, το «δικαίωμα» της σχολικής μόρφωσης που επέβαλε ο δυτικός τρόπος θέασης του κόσμου είναι παρωδία και επιβολή, όχι μόνο στα δυτικά κράτη από τα οποία προήλθε, αλλά και σε αφρικανικά κράτη για παράδειγμα, όπου κυρίως διδάσκεται ο «εκπολιτισμός» της αγγλικής, της γερμανικής ή της γαλλικής αποικιοκρατίας.

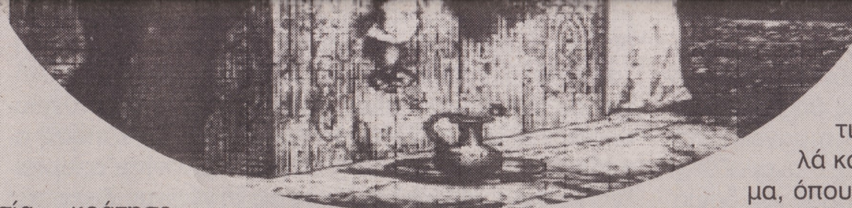
Στη νεοελληνική λαϊκή παράδοση, όπως είναι γνωστό, ποτέ δεν εξέλειψαν οι μαγικές αντιλήψεις, ακόμη και σε κάποιους ιερείς, οι οποίοι διέθεταν την απλότητα των αγράμματων ανθρώπων (η λέξη αγράμματος εδώ σημαίνει απλώς αυτόν που δεν ξέρει γραφή και ανάγνωση, δεν χρησιμοποιείται υποτιμητικά). Για τους ανθρώπους της λαϊκής παράδοσης εξάλλου δεν υπήρχε διαχωρισμός μαγείας και θρησκείας. Η φαντασία τους, απελευθερωμένη από τα ασφυκτικά λογικά όρια της επιστήμης, έφτιαχνε εκπληκτικές ιστορίες με φαντάσματα και μάγισσες, με γητείες, μαγεμένα ρούχα και αντικείμενα και αποδεχόταν την τελετουργία του ξεματιάσματος. Τέτοιες αντιλήψεις γέννησαν τα έργα του Θεόφιλου και του Παπαδιαμάντη, που σήμερα ως επί το πλείστον αντιμετωπίζονται μουσειακά και φιλολογικά, δηλαδή σα μούμιες και όχι ως ζωντανές εικόνες. Στην πλειοψηφία τους όμως αυτές οι λαϊκές παραδόσεις από όλα τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη της γης είχαν ως βασικό χαρακτηριστικό την προφορικότητα, είχαν κυρίως τη μορφή παραμυθιών και μεταδίδονταν από γενιά σε γενιά και από τόπο σε τόπο σε παραλλαγές. Όταν αυτές καταγράφηκαν, απέκτησαν επιστημονικό χαρακτήρα και χρησιμοποιήθηκαν ως κριτήρια εθνικής ταυτότητας από τα κράτη. Τότε οι ελεύθερες παραλλαγές των λαϊκών ιστοριών κατηγοριοποιή-

προσπαθεί να την βάλει σε ένα «κουτάκι», ώστε να τη χωρέσει στα μέτρα του.

Λογική και τρέλα

Οι ρωμαίοι και οι βυζαντινοί, μετά από αυτούς, πίστευαν ότι η ψυχική νόσος ή διανοητική διαταραχή μπορούσε να προκληθεί με την χρήση μαγικών μέσων, συμπεριλαμβανομένης και της χορήγησης φαρμάκων. Για αυτό και τα νομικά κείμενα τιμωρούσαν σχετικές πράξεις. Αρχικά χρησιμοποιούνταν ο όρος «μαινόμενος» στο ρωμαϊκό δίκαιο, που αντικαταστάθηκε από τον όρο «δαιμονιζόμενος». Οι «δαιμονιζόμενοι» απασχόλησαν σοβαρά τόσο το κανονικό (εκκλησιαστικοί κανόνες), όσο και το πολιτειακό δίκαιο. Στο πρώτο ανέκυψε από νωρίς το ζήτημα πώς αντιμετωπίζονται οι πιστοί, που είναι «δαιμονιζόμενοι» μέσα στην εκκλησία. Με τον αποστολικό κανόνα 79 αποκλείστηκαν από την χειροτονία και από τη συμμετοχή στην εκκλησιαστική κοινότητα, γιατί θεωρούνταν ακάθαρτοι. Αιτία των ψυχικών τους ασθενειών θεωρούνταν οι αμαρτίες τους, που εγκαθιστούσαν μέσα τους το δαίμονα. Αυτή η διαδικασία συχνά προέκυπτε με τη συνδρομή μάγων. Για αυτό και πραγματοποιούνταν οι εξορκισμοί.

Μία ελάχιστα γνωστή πτυχή της επίσημης χριστιανικής θρησκείας ήταν και οι λεγόμενοι «σαλοί», αυτοί δηλαδή που δήλωναν ότι τρελάθηκαν για χάρη του Χριστού, οι οποίοι βρίσκονταν συχνά πέρα από τα όρια του κοινωνικώς και θρησκευτικώς ανεκτού. Εκδήλωναν αντισυμβατικές συμπεριφορές: απότομες ψυχικές μεταπτώσεις μεταξύ εριστικής συμπεριφοράς και αδικαιολόγητης ευθυμίας, δεν ανέχονταν τα ενδύματα, περιφρονούσαν τους κανόνες υγιεινής και ευπρέπειας, περιπλανούνταν άσκοπα και οι σύγχρονοί τους τούς θεωρούσαν δαιμονισμένους. Ήταν κοινωνικά απόβλητοι και αυτό ήταν αρκετό, όπως οι ίδιοι πίστευαν, για να τους εξασφαλίσει την αιώνια ζωή, τους αγιοποιούσε. Επομένως, μέσα σε κάθε «σαλό» υπήρχε εν δυνάμει ένας άγιος, γεγονός που είχε τον κίνδυνο μιας ανατροπής, που κλόνιζε τις βεβαιότητες των κοινωνικών συμβάσεων, τονίζοντας την απατηλότητα των φαινομένων.[17] Η επίσημη εκκλησία και το κράτος είχαν, όπως προαναφέρθηκε, προχωρήσει σε μια σειρά διατάξεις που όχι απλώς απαγόρευαν, αλλά και θανάτωναν τους ασκούντες τη μαγεία. Ωστόσο, η τεράστια έκταση των αυτοκρατοριών καθιστούσε δύσκολο να φτάσουν αυτές σε όλα τα απομακρυσμένα μέρη. Άλλωστε, μεγάλο μέρος του πληθυσμού δεν ήταν σε θέση να τις καταλάβει. Για αυτό και έγινε μία απλοποίη-

σία, κράτησε αυτά που θα έφερναν τις καλύτερες πωλήσεις. Έκοψε και έραψε ό,τι δεν ταίριαζε και έτσι κατέληξε σε τέσσερα ευαγγέλια. Τα συνέδεσε με την εβραϊκή παράδοση της παλαιάς διαθήκης και έφτιαξε το καλύτερο best seller όλων των εποχών.[13] Πολλές ίντριγκες, βασανιστήρια, βαναυσότητες, συκοφαντίες, δολοφονίες χρειάστηκαν, για να γίνει αυτή η ιστορία κοινώς αποδεκτή. Η μαγεία, λοιπόν, που ανήκε στο πιο ανεξέλεγκτο κομμάτι του κόσμου, που αντικρούόταν ακόμη και από τις επίσημες αρχαίες θρησκείες, πως θα μπορούσε να συνεχίσει να υπάρχει, από τη στιγμή μάλιστα που ήταν τόσο δημοφιλής; Έτσι, ξεκίνησε ο πόλεμος κατά της μαγείας. Αυτή τη φορά η συνεργασία κράτους και θρησκείας ήταν άριστη.[14] Οι αυτοκρατορικοί νόμοι που απαγόρευαν τη μαγεία γίνονταν όλο και αυστηρότεροι – η Ιερά Εξέταση εξάντλησε τη δημιουργικότητά της στο να βρει ασύλληπτα σε φρικαλεότητες βασανιστήρια, που έκαναν το θάνατο να μοιάζει η μόνη ελπίδα. Κάθε τι που αντέκρουε την εξουσία, ταυτιζόταν με τη μαγεία, όχι μόνο στο μεσαίωνα, αλλά και σε κάθε εποχή και περιοχή. Και επειδή ακριβώς τα όρια της είναι ασαφή και απροσδιόριστα, κάτω από την ομπρέλα της μαγείας μπήκε κάθε τι το διαφορετικό, που με μια απλή απόφαση –επίσημη από το κράτος– μπορούσε να εξοντωθεί.

Ο χριστιανισμός αποκαλούσε ως δεισιδαιμονία αυτό που οι αρχαίες θρησκείες –οι οποίες προηγουμένως κατέστρεψαν σχεδόν κάθε προϊόν ελεύθερης σκέψης των πρώιμων ελεύθερων ανθρώπινων κοινοτήτων– αποκαλούσαν σοφία (οι αλχημιστές θεωρούνταν γνώστες των μυστικών του σύμπαντος). Το ίδιο με τη σειρά της ήρθε να κάνει η επιστήμη στον χριστιανισμό, τον μωαμεθανισμό και τον ιουδαϊσμό. Ό,τι δεν χωνεύεται από την ιστορία, γίνεται δεισιδαιμονία (πάλι ο δαίμονας) και αποβάλλεται. Σήμερα, ωστόσο, η επιστήμη έχει τα ίδια χαρακτηριστικά, που η ίδια απέδωσε στις παλιότερες πίστεις. Το «δέος του δαίμονα» μπορεί να ταιριάζει και σε έναν γιατρό, που αυτοπροβάλλεται ως παντοδύναμος θεός, χωρίς συχνά να διαθέτει τη συνολική γνώση που είχαν οι προκάτοχοί του.[15] Η γνώση του είναι κατακερματισμένη και αποσπασματική, βλέπει το σώμα ως μηχανή με γρανάζια, όπως συμβαίνει για κάθε επιστήμονα, από τον φυσικό και τον βιολόγο ως τον φιλόσοφο και τον ιστορικό. Κάθε γνώση εξειδικεύεται, αποκόβεται από τον κόσμο, που κι αυτός κατακερματίζεται, γίνεται ένα πάζλ, που κανείς δεν έχει

καίωμα» της σχολικής μόρφωσης που επέβαλε ο δυτικός τρόπος θέασης του κόσμου είναι παρωδία και επιβολή, όχι μόνο στα δυτικά κράτη από τα οποία προήλθε, αλλά και σε αφρικανικά κράτη για παράδειγμα, όπου κυρίως διδάσκεται ο «εκπολιτισμός» της αγγλικής, της γερμανικής ή της γαλλικής αποικιοκρατίας.

Στη νεοελληνική λαϊκή παράδοση, όπως είναι γνωστό, ποτέ δεν εξέλειψαν οι μαγικές αντιλήψεις, ακόμη και σε κάποιους ιερείς, οι οποίοι διέθεταν την απλότητα των αγράμματων ανθρώπων (η λέξη αγράμματος εδώ σημαίνει απλώς αυτόν που δεν ξέρει γραφή και ανάγνωση, δεν χρησιμοποιείται υποτιμητικά). Για τους ανθρώπους της λαϊκής παράδοσης εξάλλου δεν υπήρχε διαχωρισμός μαγείας και θρησκείας. Η φαντασία τους, απελευθερωμένη από τα ασφυκτικά λογικά όρια της επιστήμης, έφτιαχνε εκπληκτικές ιστορίες με φαντάσματα και μάγισσες, με γητείες, μαγεμένα ρούχα και αντικείμενα και αποδεχόταν την τελετουργία του ξεματιάσματος. Τέτοιες αντιλήψεις γέννησαν τα έργα του Θεόφιλου και του Παπαδιαμάντη, που σήμερα ως επί το πλείστον αντιμετωπίζονται μουσειακά και φιλολογικά, δηλαδή σα μούμιες και όχι ως ζωντανές εικόνες. Στην πλειοψηφία τους όμως αυτές οι λαϊκές παραδόσεις από όλα τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη της γης είχαν ως βασικό χαρακτηριστικό την προφορικότητα, είχαν κυρίως τη μορφή παραμυθιών και μεταδίδονταν από γενιά σε γενιά και από τόπο σε τόπο σε παραλλαγές. Όταν αυτές καταγράφηκαν, απέκτησαν επιστημονικό χαρακτήρα και χρησιμοποιήθηκαν ως κριτήρια εθνικής ταυτότητας από τα κράτη. Τότε οι ελεύθερες παραλλαγές των λαϊκών ιστοριών κατηγοριοποιήθηκαν, εντάχθηκαν σε έναν αποδεκτό κανόνα. Και όταν οι κρατικοί φορείς και οι λαογράφοι σταμάτησαν να καταγράφουν και άρχισαν να παρατηρούν, διαπίστωσαν ότι αυτές οι λαϊκές συνήθειες ήταν ενοποιητικά στοιχεία για τις κοινότητες. Έτσι, εφηύραν παραδόσεις και τις επισημοποίησαν σε εθνικές γιορτές, ώστε να κρατήσουν τα έθνη τους ενωμένα κάτω από έναν κοινό εθνικό μύθο.

Για την άσκηση της εξουσίας στάθηκε εξίσου χρήσιμη η εκκλησία και η επιστήμη, η κάθε μία από τη δική της θέση. Αντίθετα, οι ελεύθερες μάγισσες, που ήξεραν τα φάρμακα της φύσης και εξέφραζαν κάτι που δεν μπορεί να ελεγχθεί, σώζοντας την παλιά γνώση του κόσμου, ό,τι είχε απομείνει από την παλιά ελεύθερη κουλτούρα των μικρών κοινοτήτων, δεν είχαν θέση στο καινούριο παιγνίδι κυριαρχίας. Ο χριστιανισμός ιδιαίτερα έκανε δεισιδαιμονία κάθε παλιά γνώση και σοφία και η επιστήμη συνέχισε το θεάρεστο αυτό έργο.

Όπως δείχνουν τα πράγματα, πριν την καθιέρωση της επιστήμης ως φορέα της μόνης αλήθειας, οι άν-

κυψε από νωρίς το ζήτημα πώς αντιμετωπίζονται οι πιστοί, που είναι «δαιμονιζόμενοι» μέσα στην εκκλησία. Με τον αποστολικό κανόνα 79 αποκλείστηκαν από την χειροτονία και από τη συμμετοχή στην εκκλησιαστική κοινότητα, γιατί θεωρούνταν ακάθαρτοι. Αιτία των ψυχικών τους ασθενειών θεωρούνταν οι αμαρτίες τους, που εγκαθιστούσαν μέσα τους το δαίμονα. Αυτή η διαδικασία συχνά προέκυπτε με τη συνδρομή μάγων. Για αυτό και πραγματοποιούνταν οι εξορκισμοί.

Μία ελάχιστα γνωστή πτυχή της επίσημης χριστιανικής θρησκείας ήταν και οι λεγόμενοι «σαλοί», αυτοί δηλαδή που δήλωναν ότι τρελάθηκαν για χάρη του Χριστού, οι οποίοι βρίσκονταν συχνά πέρα από τα όρια του κοινωνικώς και θρησκευτικώς ανεκτού. Εκδήλωναν αντισυμβατικές συμπεριφορές: απότομες ψυχικές μεταπτώσεις μεταξύ εριστικής συμπεριφοράς και αδικαιολόγητης ευθυμίας, δεν ανέχονταν τα ενδύματα, περιφρονούσαν τους κανόνες υγιεινής και ευπρέπειας, περιπλανούνταν άσκοπα και οι σύγχρονοί τους τούς θεωρούσαν δαιμονισμένους. Ήταν κοινωνικά απόβλητοι και αυτό ήταν αρκετό, όπως οι ίδιοι πίστευαν, για να τους εξασφαλίσει την αιώνια ζωή, τους αγιοποιούσε. Επομένως, μέσα σε κάθε «σαλό» υπήρχε εν δυνάμει ένας άγιος, γεγονός που είχε τον κίνδυνο μιας ανατροπής, που κλόνιζε τις βεβαιότητες των κοινωνικών συμβάσεων, τονίζοντας την απατηλότητα των φαινομένων.[17] Η επίσημη εκκλησία και το κράτος είχαν, όπως προαναφέρθηκε, προχωρήσει σε μια σειρά διατάξεις που όχι απλώς απαγόρευαν, αλλά και θανάτωναν τους ασκούντες τη μαγεία. Ωστόσο, η τεράστια έκταση των αυτοκρατοριών καθιστούσε δύσκολο να φτάσουν αυτές σε όλα τα απομακρυσμένα μέρη. Άλλωστε, μεγάλο μέρος του πληθυσμού δεν ήταν σε θέση να τις καταλάβει. Για αυτό και έγινε μία απλοποίηση: όποια θαύματα έκαναν οι εκκλησιαστικοί ιερείς ήταν καλά, όποια έκαναν όλοι οι υπόλοιποι ήταν μαγεία, άρα καταδικαστέα. Οι «σαλοί» λοιπόν ήταν πολύ δύσκολο να ενταχθούν και περιέπλεκαν πάλι αυτά τα απλοϊκά όρια.

Ο πόλεμος του λόγου

Το κράτος, όταν πολεμά τις έννοιες και τις καταστάσεις χωρίς αποτέλεσμα, επιδιώκει να κρατάει τα ονόματα και τα νοηματοδοτεί διαφορετικά. Το ίδιο προσπαθεί να κάνει για την αναρχία, τους αντικρατικούς αγώνες, το ίδιο κάνει για κάθε προσπάθεια συνολικής απελευθερωτικής δράσης. Αναρχία δε σημαίνει «άνευ αρχών», αλλά άνευ αρχής, άνευ εξουσίας. Απελευθέρωση του ανθρώπου από την υποδούλωση στον κατακερματισμό και τον πολιτισμό, όπου όλα εξετάζονται και πιστοποιούνται διαρκώς, περνούν τεστ, βαθμολογούνται, αξιολογούνται και επαναξιολογούνται κάθε στιγμή από την εξουσία. Και ο πολιτισμός είναι αυτός που θα θέσει τα κριτήρια. Όμως η ζωή δεν αξιολογεί-

ξεκίνησε ο πόλεμος κατά της μαγείας. Αυτή τη φορά η συνεργασία κράτους και θρησκείας ήταν άριστη.[14] Οι αυτοκρατορικοί νόμοι που απαγόρευαν τη μαγεία γίνονταν όλο και αυστηρότεροι – η Ιερά Εξέταση εξάντλησε τη δημιουργικότητά της στο να βρει ασύλληπτα σε φρικαλεότητες βασανιστήρια, που έκαναν το θάνατο να μοιάζει η μόνη ελπίδα. Κάθε τι που αντέκρουε την εξουσία, ταυτιζόταν με τη μαγεία, όχι μόνο στο μεσαίωνα, αλλά και σε κάθε εποχή και περιοχή. Και επειδή ακριβώς τα όρια της είναι ασαφή και απροσδιόριστα, κάτω από την ομπρέλα της μαγείας μπήκε κάθε τι το διαφορετικό, που με μια απλή απόφαση –επίσημη από το κράτος– μπορούσε να εξοντωθεί.

Ο χριστιανισμός αποκαλούσε ως δεισιδαιμονία αυτό που οι αρχαίες θρησκείες –οι οποίες προηγουμένως κατέστρεψαν σχεδόν κάθε προϊόν ελεύθερης σκέψης των πρώιμων ελεύθερων ανθρώπινων κοινοτήτων– αποκαλούσαν σοφία (οι αλχημιστές θεωρούνταν γνώστες των μυστικών του σύμπαντος). Το ίδιο με τη σειρά της ήρθε να κάνει η επιστήμη στον χριστιανισμό, τον μωαμεθανισμό και τον ιουδαϊσμό. Ό,τι δεν χωνεύεται από την ιστορία, γίνεται δεισιδαιμονία (πάλι ο δαίμονας) και αποβάλλεται. Σήμερα, ωστόσο, η επιστήμη έχει τα ίδια χαρακτηριστικά, που η ίδια απέδωσε στις παλιότερες πίστεις. Το «δέος του δαίμονα» μπορεί να ταιριάζει και σε έναν γιατρό, που αυτοπροβάλλεται ως παντοδύναμος θεός, χωρίς συχνά να διαθέτει τη συνολική γνώση που είχαν οι προκάτοχοί του.[15] Η γνώση του είναι κατακερματισμένη και αποσπασματική, βλέπει το σώμα ως μηχανή με γρανάζια, όπως συμβαίνει για κάθε επιστήμονα, από τον φυσικό και τον βιολόγο ως τον φιλόσοφο και τον ιστορικό. Κάθε γνώση εξειδικεύεται, αποκόβεται από τον κόσμο, που κι αυτός κατακερματίζεται, γίνεται ένα πάζλ, που κανείς δεν έχει όλα του τα κομμάτια και δεν μπορεί να δει ολόκληρη την εικόνα που αποδίδει. Μέσα από ένα περίπλοκο σύστημα εξειδικεύσεων, κάθε αλληλεξάρτηση γίνεται με τη μηχανιστική λογική, που δημιουργεί γενικά σχήματα, για να χωρέσει σε αυτά τον κόσμο.

Με την πίστη στη μαγεία αποκτούν άλλο νόημα οι νόμοι του κράτους. Όταν κάποιος είχε πρόβλημα με ένα άλλο πρόσωπο, απευθυνόταν στους μάγους, ώστε να πάρει εκδίκηση. Αυτό συνέβαινε όχι μόνο στην αρχαιότητα και το μεσαίωνα, αλλά και στα νεότερα χρόνια.[16] Ο άνθρωπος της λογικής στη θέση του μάγου έβαλε το δικαστή ως μεσολαβητή που αποκαθιστούσε την τάξη. Η επιστήμη έδωσε την επισημότητα, έθεσε τα στενά όρια του νόμου. Μάλιστα η πίστη στη μαγεία τον πρώτο καιρό ήταν τόσο δυνατή, ώστε τα θύματα μαγείας κατέφευγαν στα δικαστήρια για να βρουν το δίκιο τους. Η έννοια της δικαιοσύνης και των ανθρωπί- και αντικείμενα και αποδεχόταν την τελετουργία του ξεματιάσματος. Τέτοιες αντιλήψεις γέννησαν τα έργα του Θεόφιλου και του Παπαδιαμάντη, που σήμερα ως επί το πλείστον αντιμετωπίζονται μουσειακά και φιλολογικά, δηλαδή σα μούμιες και όχι ως ζωντανές εικόνες. Στην πλειοψηφία τους όμως αυτές οι λαϊκές παραδόσεις από όλα τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη της γης είχαν ως βασικό χαρακτηριστικό την προφορικότητα, είχαν κυρίως τη μορφή παραμυθιών και μεταδίδονταν από γενιά σε γενιά και από τόπο σε τόπο σε παραλλαγές. Όταν αυτές καταγράφηκαν, απέκτησαν επιστημονικό χαρακτήρα και χρησιμοποιήθηκαν ως κριτήρια εθνικής ταυτότητας από τα κράτη. Τότε οι ελεύθερες παραλλαγές των λαϊκών ιστοριών κατηγοριοποιήθηκαν, εντάχθηκαν σε έναν αποδεκτό κανόνα. Και όταν οι κρατικοί φορείς και οι λαογράφοι σταμάτησαν να καταγράφουν και άρχισαν να παρατηρούν, διαπίστωσαν ότι αυτές οι λαϊκές συνήθειες ήταν ενοποιητικά στοιχεία για τις κοινότητες. Έτσι, εφηύραν παραδόσεις και τις επισημοποίησαν σε εθνικές γιορτές, ώστε να κρατήσουν τα έθνη τους ενωμένα κάτω από έναν κοινό εθνικό μύθο.

Για την άσκηση της εξουσίας στάθηκε εξίσου χρήσιμη η εκκλησία και η επιστήμη, η κάθε μία από τη δική της θέση. Αντίθετα, οι ελεύθερες μάγισσες, που ήξεραν τα φάρμακα της φύσης και εξέφραζαν κάτι που δεν μπορεί να ελεγχθεί, σώζοντας την παλιά γνώση του κόσμου, ό,τι είχε απομείνει από την παλιά ελεύθερη κουλτούρα των μικρών κοινοτήτων, δεν είχαν θέση στο καινούριο παιγνίδι κυριαρχίας. Ο χριστιανισμός ιδιαίτερα έκανε δεισιδαιμονία κάθε παλιά γνώση και σοφία και η επιστήμη συνέχισε το θεάρεστο αυτό έργο.

Όπως δείχνουν τα πράγματα, πριν την καθιέρωση της επιστήμης ως φορέα της μόνης αλήθειας, οι άνθρωποι δεν ένιωθαν την ανάγκη να διαχωρίσουν τη λογική από τη φαντασία, δεν υπερτιμούσαν τη μια εις βάρος της άλλης, δεν έμπαιναν στο δίλημμα να διαλέξουν τη μία από τις δύο και να τις εφαρμόσουν ως στεγανή, «καθαρή» επιλογή. Για παράδειγμα στην αρχαιότητα συσχέτιζαν τη μαγική με τη ρητορική ικανότητα, με την έννοια ότι πέρα από τη λογική αποτελεσματικότητα των επιχειρημάτων υπήρχαν τα συνοδευτικά στοιχεία του λόγου, όπως ο τόνος της φωνής και η ψυχολογική επιβολή, που μαγεύουν το ακροατήριο. Άλλωστε ακόμη και ο δυσκοίλιος της σκέψης Καντ θα παρατηρήσει αιώνες μετά τους πρώτους ρήτορες ότι πρώτα μεταδίδεται το συναίσθημα και μετά η διάνοια. Η τεχνολογία και η λογική οδηγεί σταδιακά σε τόσο τεχνητό περιβάλλον τον άνθρωπο, ώστε η φύση να του φέρνει αμηχανία, να τη φοβάται και να την αποφεύγει, να πόβλητοι και αυτό ήταν αρκετό, όπως οι ίδιοι πίστευαν, για να τους εξασφαλίσει την αιώνια ζωή, τους αγιοποιούσε. Επομένως, μέσα σε κάθε «σαλό» υπήρχε εν δυνάμει ένας άγιος, γεγονός που είχε τον κίνδυνο μιας ανατροπής, που κλόνιζε τις βεβαιότητες των κοινωνικών συμβάσεων, τονίζοντας την απατηλότητα των φαινομένων.[17] Η επίσημη εκκλησία και το κράτος είχαν, όπως προαναφέρθηκε, προχωρήσει σε μια σειρά διατάξεις που όχι απλώς απαγόρευαν, αλλά και θανάτωναν τους ασκούντες τη μαγεία. Ωστόσο, η τεράστια έκταση των αυτοκρατοριών καθιστούσε δύσκολο να φτάσουν αυτές σε όλα τα απομακρυσμένα μέρη. Άλλωστε, μεγάλο μέρος του πληθυσμού δεν ήταν σε θέση να τις καταλάβει. Για αυτό και έγινε μία απλοποίηση: όποια θαύματα έκαναν οι εκκλησιαστικοί ιερείς ήταν καλά, όποια έκαναν όλοι οι υπόλοιποι ήταν μαγεία, άρα καταδικαστέα. Οι «σαλοί» λοιπόν ήταν πολύ δύσκολο να ενταχθούν και περιέπλεκαν πάλι αυτά τα απλοϊκά όρια.

Ο πόλεμος του λόγου

Το κράτος, όταν πολεμά τις έννοιες και τις καταστάσεις χωρίς αποτέλεσμα, επιδιώκει να κρατάει τα ονόματα και τα νοηματοδοτεί διαφορετικά. Το ίδιο προσπαθεί να κάνει για την αναρχία, τους αντικρατικούς αγώνες, το ίδιο κάνει για κάθε προσπάθεια συνολικής απελευθερωτικής δράσης. Αναρχία δε σημαίνει «άνευ αρχών», αλλά άνευ αρχής, άνευ εξουσίας. Απελευθέρωση του ανθρώπου από την υποδούλωση στον κατακερματισμό και τον πολιτισμό, όπου όλα εξετάζονται και πιστοποιούνται διαρκώς, περνούν τεστ, βαθμολογούνται, αξιολογούνται και επαναξιολογούνται κάθε στιγμή από την εξουσία. Και ο πολιτισμός είναι αυτός που θα θέσει τα κριτήρια. Όμως η ζωή δεν αξιολογείται, είναι καθολικά ελεύθερη, αλλιώς γίνεται παρωδία ζωής. **Μέσα απ' τον πολιτισμό προέκυψε η τέχνη της πολιτικής, δηλαδή της εξαπάτησης, της συνέχισης του πολέμου με άλλα μέσα**. Η χρησιμοποίηση της γλώσσας από τους κυρίαρχους είναι ένα από τα κλειδιά για την κατασκευή υπηκόων. Το ψέμα αποδεικνύεται συχνά ισχυρότερο από το σπαθί· δίχως λέξεις πώς είναι δυνατό να γίνουν οι τελετές της εξαπάτησης; *«Τα όρια του κόσμου μου όσο το πλήθος των λέξεων που γνωρίζω»*... αλλά και «το νόημα αυτού του κόσμου πρέπει να είναι έξω από τα όριά του». Ο Wittkenstein μιλούσε για το γοητευτικό άρρητο, αυτό που ενυπάρχει σε ένα βλέμμα αγάπης, στον ήχο του ποταμού, σε ένα ακατανόητο μουρμουρητό.

Η γραφή έκανε το λόγο πιο ρητό από τις προφορικές λέξεις. Έτσι, ο λόγος απέκτησε σταθερότητα, επι-

σημότητα και κανόνες, αποδεσμεύτηκε από την άμεση επαφή, τα νοήματα, τα βλέμματα, τις εκφράσεις του προσώπου. Την πρώτη γραφή την είχε οικειοποιηθεί αποκλειστικά για τους σκοπούς της η εξουσία. Άλλωστε, οι πρώτοι αιγύπτιοι αλλά και οι κρήτες και οι Μυκηναίοι γραφείς –που κάτεχαν εικονιστικές και συλλαβικές γραφές– είχαν ιερατικό αξίωμα, ήταν αυλικοί και αποκλειστικοί γνώστες της (στο βαθμό που αποκρυπτογραφήθηκε έδειχνε ότι χρησιμοποιούνταν για διοικητικούς και εμπορικούς σκοπούς). Γι' αυτό και όταν εξέλειψαν και οι ίδιοι οι γραφείς, την πήραν μαζί τους. Ξαναεμφανίστηκε αιώνες μετά (στη λεγόμενη γεωμετρική εποχή), ακολουθώντας περισσότερο τους ήχους του προφορικού λόγου· έτσι πέρασε από το συλλαβικό στάδιο (κάθε σύμβολο μια συλλαβή) στο φωνητικό (κάθε σύμβολο ένα γράμμα, που αντιστοιχούσαν σε φωνήεντα και σύμφωνα). Αυτό της εξασφάλισε διάρκεια, γιατί απλοποιήθηκε και μπορούσε να γράφεται από περισσότερους και όχι μόνο από μία ομάδα ειδικών. Διέσωζε στη μνήμη γνώσεις, αλλά και τις τυποποίησε. Άλλωστε, πάλι δεν είχε καθημερινή αξία. Οι ιστορίες διαδίδονταν ακόμη ως προφορικές αφηγήσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι ούτε οι φιλόσοφοι έγραφαν οι ίδιοι τις σκέψεις τους. Οι σχολές τους ήταν χώροι συζήτησης. Οι δούλοι μόνο έκαναν μεγαλόφωνα αναγνώσεις, ώστε να τις ακούν οι παραβρισκόμενοι και κατόπιν κατέγραφαν τη συζήτηση. Ο πρώτος που κατέγραψε ο ίδιος συστηματικά τις γνώσεις και τις θέσεις του και διέθετε προσωπική βιβλιοθήκη ήταν ο Αριστοτέλης και λοιδορήθηκε γι' αυτή του την παράξενη συνήθεια. Δε φαίνεται να ακολούθησαν πολλοί το παράδειγμά του σε εκείνα τα χρόνια.

Η μαγεία συνδέεται κατεξοχήν με το μυστηριακό. Το βασικό χαρακτηριστικό που έχουν τα μαγικά ξόρκια κάθε είδους (τόσο στις δυτικές λαϊκές παραδόσεις, όσο και στις ανατολικές και τις αφρικάνικες, ινδιάνικες και αυτές των Αβορίγινων) είναι ότι τα λόγια τους είναι ρευστά, αλληλοσυμπληρούμενα, ασύντακτα και ακατανόητα, είναι σα μουρμουρητό, τόσο για αυτούς που τα αποστηθίζουν όσο και για αυτούς που τα λένε. Κατά την άποψη του Frazer[18], ο «πρωτόγονος» συγχέει τα ονόματα με τα πράγματα, αφού θεωρεί ότι το όνομα είναι ζωτικό στοιχείο των όντων και των ανθρώπων. Επειδή ο μάγος, λοιπόν, κατέχει τα ονόματα (των δαιμόνων, των όντων και των πραγμάτων), διαθέτει και τη δύναμη. Για τον Malinowski, οι Τροβριανδοί που μελέτησε (Coral Gardens and their magic, 1935) έκαναν διά-

Σημειώσεις

1. Ακόμη και ο φιλοκρατιστής Πλάτωνας με το μύθο του Προμηθέα θεωρεί τη λογική ως ένα εργαλείο επιβίωσης, σαν αντιστάθμισμα στην κατωτερότητα του ανθρώπου απέναντι στα άλλα ζώα.

2. Οι μάγοι λέγονταν συχνά και γόητες. Το όνομα αυτό προήλθε από το ρήμα γοώ=θρηνώ και δηλώνει αυτή την επικοινωνία με τους νεκρούς. Άλλη τους ονομασία ήταν φαρμακοί, γιατί κατασκεύαζαν φάρμακα.

3. Στην Αίγυπτο ο πρώτος που επέβαλε μονοθεϊστική θρησκεία, αλλά διατηρήθηκε για λίγο, ήταν ο Αμένοφις IV (περίπου 1353-1335 Π.χ.), που έμεινε γνωστός με το όνομα Ακενατόν. Προσπάθησε να επιβάλει τη λατρεία του Ατόν (που σημαίνει φωτεινός δίσκος και αυτό ήταν το σύμβολό του). Σε αντίθεση με τους υπόλοιπους αιγυπτιακούς θεούς, που λατρεύονταν στο σκοτάδι, ο Ατόν ήταν αφιερωμένος στον ήλιο και λατρευόταν στο φως. Αντιπροσώπευε τη μονάδα, τη μία ζωοδόχο πηγή, που συντηρεί τη δημιουργία με το φως της. Η πρώτη προσπάθεια να επιβληθεί ένας θεός απέτυχε, παρ' όλο που ο βασιλιάς ανάγκασε τους υπηκόους του να τη δεχτούν, κλείνοντας βίαια τους παλιούς ναούς και ίδρυσε μία ολόκληρη πόλη (την Ακχέτ-Ατόν, σημερινή ελ-Αμάρνα) για τη νέα λατρεία, κάνοντάς την πρωτεύουσα. Η αιτία που απέτυχε είναι σημαντική· δεν απαιτούσε τη μεσολάβηση ιερέων, οπότε καταργούσε ουσιαστικά το ρόλο του ιερατείου, το οποίο βέβαια δεν έμεινε με σταυρωμένα τα χέρια και αντέδρασε. Πέθανε χωρίς να προλάβει να καθιερώσει τη νέα λατρεία.

4. Στα ελληνιστικά χρόνια συντελέστηκε μία αλλαγή στην έννοια της μαγείας. Ως τότε είχε να κάνει πιο άμεσα με τις δυνάμεις της φύσης και για αυτό συναντάμε γυναίκες μάγισσες (Μήδεια, Κίρκη κλπ.). Από την ελληνιστική εποχή και μετά εμφανίζεται το στερεότυπο του ευρυμαθούς άνδρα μάγου. Και οι αρχαίοι έλληνες έβλεπαν μάλλον αμήχανα την μαγεία, όχι όμως τόσο εχθρικά. Διαχώριζαν τη θέση τους από αυτήν, αλλά δεν την πολεμούσαν.

5. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το εξής: ενώ διεξαγόταν έρευνα στα πλαίσια μιας δίκης ενώπιον του πατριαρχικού δικαστηρίου Κωνσταντινούπολης το Μάιο του 1370, ανακαλύφθηκαν πολλά μαγικά βιβλία. Κάποιο μάλιστα από αυτά ήταν ένα μεγάλο βιβλίο, που αποτελούσε συλλογή μαγικών επωδών και δαιμονικών επικλήσεων. Ύστερα από έρευνες διαπιστώθηκε ότι αυτό είχε συντεθεί από τον παπά Δημήτριο Χλωρό, που πρόσφατα είχε διοριστεί πρωτονοτάριος της Μεγάλης του Χριστού εκκλησίας (δηλαδή του πατριαρχείου). Στην απολογία του ισχυρίστηκε ότι το βιβλίο δεν ήταν μαγικό, καθώς τα ίδια πράγματα περιέχουν και τα ιατρικά συγγράμματα, για αυτό η ψυχή του δεν κινδυνεύει. Μάλιστα κάλεσαν γιατρούς, που επιβεβαίωσαν ότι το βιβλίο επικαλούνταν τον Ιπποκράτη και τον Γαληνό, δηλώνοντας οι ίδιοι την πίστη τους στην επίσημη εκκλησία.

6. Χαρακτηριστική αυτής της αφομοίωσης είναι η απεικόνιση του Ιερού Ιππέα που σκοτώνει το κακό, ενός συμβόλου που αποδιδόταν στα αρχαία φυλακτά και υιοθετήθηκε από τις χριστιανικές εικόνες και τα φυλακτά με τον άη Γιώργη τον καβαλάρη, που σκοτώνει το δράκο. Άλλο σύμβολο που «έκλεψε» η χριστιανική θρησκεία μεταξύ άλλων ήταν και το μάτι.

11. Ο ανθρωπολόγος Evans-Pritchard, που έκανε επιτόπια έρευνα στους Αζάντε ή Ζάντε, διαπιστώνει ότι η διάκριση μεταξύ καλής και κακής μαγείας σε αυτούς έχει αντίστοιχα κίνητρα. Όπως και τα παραδείγματα των Ντάσιους της Ινδίας, που κατηγορήθηκαν για μαγεία από τους Ινδούς και οι Λάπωνες από τους Σκανδιναβούς, επειδή αυτοί τελικά επικράτησαν ως πολιτισμοί. Δηλαδή, η διάκριση αυτή αντικατοπτρίζει την κοινωνική ταυτότητα αυτών που εμπλέκονται. Με άλλα λόγια η καλή μαγεία είναι η κοινωνικά αποδεκτή από τους ισχυρούς.

12. Οι αιρέσεις είναι ένα άλλο μεγάλο κεφάλαιο, το οποίο παρουσιάζει ομοιότητες με τη μαγεία, ως προς τον τρόπο που αντιμετωπίστηκε από την εκκλησία. Βάση της σκέψης των αιρέσεων ήταν ο λαϊκός και συχνά αντι-εκκλησιαστικός τους χαρακτήρας. Γι αυτό και συνδέθηκαν με διάφορα χριστιανικά κινήματα, αν και οι αιρέσεις ήταν πιο οργανωμένες, ενώ τα χιλιαστικά κλπ. κινήματα είχαν πιο αυθόρμητο χαρακτήρα. Υπόσχονταν έναν κόσμο ισότητας, πέρα από ιεραρχίες, μετά την καταστροφή αυτού του άδικου κόσμου, που στηριζόταν και από την εκκλησία.

13. Από την άλλη αξίζει να σημειωθεί ότι στα χριστιανικά αγιολογικά κείμενα προβάλλεται η επίδοση των Εβραίων στη μαγεία. Μία από τις βασικές ιδιότητες που απέδιδαν στο Διάβολο ήταν η νόθευση της ορθής πίστης. Γι' αυτό τον καθιστούσαν υπεύθυνο για τη γέννηση μεγάλων αιρέσεων. Για παράδειγμα, για την εικονομαχία εμφανίζεται ως υπεύθυνος το γνωστό τρίπτυχο «Διάβολος-Μάγος-Εβραίος». Αυτή η αντίληψη προερχόταν από έναν μύθο, στον οποίο ένας τεραστίων διαστάσεων εβραίος πρότεινε σε έναν άραβα χαλίφη μια συμφωνία: ο μάγος θα του εξασφάλιζε μια αδιατάρακτη βασιλεία 30 ή 40 ετών, αν ο χαλίφης απαγόρευε τις εικόνες των χριστιανών. Εκείνος δέχτηκε και εξαφάνισε τις εικόνες από το χαλιφάτο, αποτελώντας έτσι παράδειγμα για τους βυζαντινούς αυτοκράτορες. Σύμφωνα με κάποιες ερμηνείες ο χαλίφης συμβολίζει τον Κωνσταντίνο Ε', που καταγόταν από τη δυναστεία των Ισαύρων, που ήταν Σύριοι (δηλαδή Άραβες) και ο εβραίος μάγος δεν ήταν άλλος από τον ίδιο το διάβολο, που αποτέλεσε την αιτία της εικονομαχίας. Οι Ίσαυροι στράφηκαν κι αυτοί, βέβαια, εναντίον της μαγείας με νομοθετικές διατάξεις, οι οποίες αναθεωρήθηκαν από τους Μακεδόνες αυτοκράτορες.

14. Ήδη από τον 2ο αι. Ν.χ. η προσκύνηση των μάγων στη φάτνη του Χριστού ερμηνεύτηκε ως η υποταγή της μαγείας στη νέα θρησκεία

15. Οι αρχαίοι αιγύπτιοι, έλληνες και ρωμαίοι μάγοι είχαν ως σύμβολο τον ουροβόρο, το φίδι που δαγκώνει την ουρά του, σχηματίζοντας έτσι έναν κύκλο, που συμβολίζει την πληρότητα και την αιωνιότητα. Το σύμβολο αυτό χρησιμοποιήθηκε επίσης από τους ευρωπαίους αποκρυφιστές και εξορκιστές του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης. Η ιατρική από την πλευρά της, σα να ήθελε να διαχωρίσει τη θέση της από αυτή την αντίληψη, άνοιξε αυτό τον κύκλο και επέλεξε το φίδι που ελίσσεται. Ως τα βυζαντινά χρόνια η διάκριση μεταξύ μαγείας και ιατρικής ήταν δυσδιάκριτη, καθώς υπήρχε και ο επαγγελματικός ανταγωνισμός, για αυτό και οι γιατροί στην καταδίκη της μαγείας βρήκαν συμπαραστάτες από κράτος και εκκλησία.

16. Έχουν διασωθεί κάποιες μαγικές φράσεις που διασώθηκαν ακέραιες στο πέρασμα των αιώνων. Για παράδειγμα, φρά-

στάδιο (κάθε σύμβολο μία συλλαβή) στο φωνητικό (κάθε σύμβολο ένα γράμμα, που αντιστοιχούσαν σε φωνήεντα και σύμφωνα). Αυτό της εξασφάλισε διάρκεια, γιατί απλοποιήθηκε και μπορούσε να γράφεται από περισσότερους και όχι μόνο από μία ομάδα ειδικών. Διέσωζε στη μνήμη γνώσεις, αλλά και τις τυποποίησε. Άλλωστε, πάλι δεν είχε καθημερινή αξία. Οι ιστορίες διαδίδονταν ακόμη ως προφορικές αφηγήσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι ούτε οι φιλόσοφοι έγραφαν οι ίδιοι τις σκέψεις τους. Οι σχολές τους ήταν χώροι συζήτησης. Οι δούλοι μόνο έκαναν μεγαλόφωνα αναγνώσεις, ώστε να τις ακούν οι παραβρισκόμενοι και κατόπιν κατέγραφαν τη συζήτηση. Ο πρώτος που κατέγραψε ο ίδιος συστηματικά τις γνώσεις και τις θέσεις του και διέθετε προσωπική βιβλιοθήκη ήταν ο Αριστοτέλης και λοιδορήθηκε γι' αυτή του την παράξενη συνήθεια. Δε φαίνεται να ακολούθησαν πολλοί το παράδειγμά του σε εκείνα τα χρόνια.

Η μαγεία συνδέεται κατεξοχήν με το μυστηριακό. Το βασικό χαρακτηριστικό που έχουν τα μαγικά ξόρκια κάθε είδους (τόσο στις δυτικές λαϊκές παραδόσεις, όσο και στις ανατολικές και τις αφρικάνικες, ινδιάνικες και αυτές των Αβορίγινων) είναι ότι τα λόγια τους είναι ρευστά, αλληλοσυμπληρούμενα, ασύντακτα και ακατανόητα, είναι σα μουρμουρητό, τόσο για αυτούς που τα αποστηθίζουν όσο και για αυτούς που τα λένε. Κατά την άποψη του Frazer[18], ο «πρωτόγονος» συγχέει τα ονόματα με τα πράγματα, αφού θεωρεί ότι το όνομα είναι ζωτικό στοιχείο των όντων και των ανθρώπων. Επειδή ο μάγος, λοιπόν, κατέχει τα ονόματα (των δαιμόνων, των όντων και των πραγμάτων), διαθέτει και τη δύναμη. Για τον Malinowski, οι Τροβριανδοί που μελέτησε (Coral Gardens and their magic, 1935) έκαναν διάκριση ανάμεσα στην καθημερινή ομιλία και τη μαγική γλώσσα. Θεωρούσε ότι η μαγική γλώσσα είναι εγγενώς ξεχωριστή ή ειδική, ανθρώπινο δημιούργημα και κοινωνικό φαινόμενο και ταυτόχρονα αρχέγονο και ισχυρό όπλο. Είναι ακατάληπτη ή δυσνόητη, που μπορεί να αποκτήσει σημασία και για αυτό δύναμη μέσα στα πλαίσια της μαγικής πράξης. Επομένως, η μαγική γλώσσα διαθέτει ξεχωριστή σημασία.

Οι μεσαιωνικοί αντιγραφείς έκαναν ένα καλό «κοσκίνισμα» της γνώσης και κράτησαν ό,τι πιο ανώδυνο για την εξουσία που υπηρέτησαν με μοναστηριακή πίστη. Έγινε κάτι σα συνωμοσία και μυστήριο. Η μεταγραφή των λέξεων διατηρήθηκε αποσπασματικά και καταστράφηκε ή αλλοιώθηκε επιλεκτικά. Οι μεσαιωνικοί αντιγραφείς ήταν σαν τους κρήτες και αιγυπτίους γραφείς, καθώς στην εποχή τους υπήρχε μεγάλο ποσοστό αναλφαβητισμού. Ήταν αυτοί οι εκλεκτοί των λέξεων, άρα και της γνώσης. Με την εφεύρεση της τυπογραφίας η γραφή απέκτησε άλλες βάσεις, που έφερε τη μαζική και γρήγορη διάδοση του λόγου, αλλά και ένα νέο όπλο στα χέρια του κράτους, τη γραφειοκρατία, που

τον ήταν αφιερωμένος στον ήλιο και λατρευόταν στο φως. Αντιπροσώπευε τη μονάδα, τη μία ζωοδόχο πηγή, που συντηρεί τη δημιουργία με το φως της. Η πρώτη προσπάθεια να επιβληθεί ένας θεός απέτυχε, παρ' όλο που ο βασιλιάς ανάγκασε τους υπηκόους του να τη δεχτούν, κλείνοντας βίαια τους παλιούς ναούς και ίδρυσε μία ολόκληρη πόλη (την Ακχέτ-Ατόν, σημερινή ελ-Αμάρνα) για τη νέα λατρεία, κάνοντάς την πρωτεύουσα. Η αιτία που απέτυχε είναι σημαντική· δεν απαιτούσε τη μεσολάβηση ιερέων, οπότε καταργούσε ουσιαστικά το ρόλο του ιερατείου, το οποίο βέβαια δεν έμεινε με σταυρωμένα τα χέρια και αντέδρασε. Πέθανε χωρίς να προλάβει να καθιερώσει τη νέα λατρεία.

4. Στα ελληνιστικά χρόνια συντελέστηκε μία αλλαγή στην έννοια της μαγείας. Ως τότε είχε να κάνει πιο άμεσα με τις δυνάμεις της φύσης και για αυτό συναντάμε γυναίκες μάγισσες (Μήδεια, Κίρκη κλπ.). Από την ελληνιστική εποχή και μετά εμφανίζεται το στερεότυπο του ευρυμαθούς άνδρα μάγου. Και οι αρχαίοι έλληνες έβλεπαν μάλλον αμήχανα την μαγεία, όχι όμως τόσο εχθρικά. Διαχώριζαν τη θέση τους από αυτήν, αλλά δεν την πολεμούσαν.

5. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το εξής: ενώ διεξαγόταν έρευνα στα πλαίσια μιας δίκης ενώπιον του πατριαρχικού δικαστηρίου Κωνσταντινούπολης το Μάιο του 1370, ανακαλύφθηκαν πολλά μαγικά βιβλία. Κάποιο μάλιστα από αυτά ήταν ένα μεγάλο βιβλίο, που αποτελούσε συλλογή μαγικών επωδών και δαιμονικών επικλήσεων. Ύστερα από έρευνες διαπιστώθηκε ότι αυτό είχε συντεθεί από τον παπά Δημήτριο Χλωρό, που πρόσφατα είχε διοριστεί πρωτονοτάριος της Μεγάλης του Χριστού εκκλησίας (δηλαδή του πατριαρχείου). Στην απολογία του ισχυρίστηκε ότι το βιβλίο δεν ήταν μαγικό, καθώς τα ίδια πράγματα περιέχουν και τα ιατρικά συγγράμματα, για αυτό η ψυχή του δεν κινδύνευε. Μάλιστα κάλεσαν γιατρούς, που επιβεβαίωσαν ότι το βιβλίο επικαλούνταν τον Ιπποκράτη και τον Γαληνό, δηλώνοντας οι ίδιοι την πίστη τους στην επίσημη εκκλησία.

6. Χαρακτηριστική αυτής της αφομοίωσης είναι η απεικόνιση του Ιερού Ιππέα που σκοτώνει το κακό, ενός συμβόλου που αποδιδόταν στα αρχαία φυλακτά και υιοθετήθηκε από τις χριστιανικές εικόνες και τα φυλακτά με τον άη Γιώργη τον καβαλάρη, που σκοτώνει το δράκο. Άλλο σύμβολο που «έκλεψε» η χριστιανική θρησκεία μεταξύ άλλων ήταν και το μάτι.

7. Η αντιμετώπιση της μαγείας περιλήφθηκε στα θέματα που απασχόλησαν τις πρώτες τοπικές συνόδους (σύνοδος Άγκυρας-Ανατολική αυτοκρατορία, 314/σύνοδος Λαοδικείας, περ. 380 Ν.χ.). Τιμωρία ήταν ο αφορισμός για τους «ιερατικούς ή κληρικούς», που αποδεικνύονταν μάγοι, επαοιδοί, μαθηματικοί ή αστρολόγοι ή κατασκευαστές φυλακτών. Ο «Μ.» Βασίλειος κατατάσσει στις επιστολές του τη μαγεία στα βαρύτατα κανονικά αδικήματα. Στην αρχή η μαγεία ταυτίζεται με την ειδωλολατρία, χωρίς αναφορές σε δαίμονες. Η επίσημη πολιτεία απαγόρευε μόνο την τέλεση μυστηρίων και θυσιών, αλλά επέτρεπε τις φανερές λατρείες.

8. Αυτό μάλιστα δεν σταμάτησε ποτέ να συμβαίνει. Στην καθολική Ισπανία ένας εθνολόγος βρήκε έναν ιερέα, που ακολουθώντας μία παλαιά παράδοση της καθολικής εκκλησίας υποστήριζε ότι οι άνθρωποι πρέπει να προσεύχονται μόνο για τις ψυχές των νεκρών που βρίσκονται στο καθαρτήριο, ώστε να γίνουν δεκτές στον παράδεισο, μία άποψη που από τη σύγχρονη του επίσημη θεολογική άποψη θεωρούνταν απαράδεκτη και ξεπερασμένη. Κάτι αντίστοιχο έγινε και με την ανατολική εκκλησία, που ενώ αρχικά καταδίκαζε το «μάτι» (μια πίστη που είχε τις ρίζες της στις πρώιμες αρχαίες παραδόσεις όλης της ανατολικής Μεσογείου), καθώς οι απλοί άνθρωποι αγνοούσαν τις επίσημες υποδείξεις, αναγκάστηκε να το αποδεχτεί.

9. Τα κανονικά δίκαια (δηλαδή οι αποφάσεις των

κου κόσμου, που στηριζόταν και από την εκκλησία.

13. Από την άλλη αξίζει να σημειωθεί ότι στα χριστιανικά αγιολογικά κείμενα προβάλλεται η επίδοση των Εβραίων στη μαγεία. Μία από τις βασικές ιδιότητες που απέδιδαν στο Διάβολο ήταν η νόθευση της ορθής πίστης. Γι' αυτό τον καθιστούσαν υπεύθυνο για τη γέννηση μεγάλων αιρέσεων. Για παράδειγμα, για την εικονομαχία εμφανίζεται ως υπεύθυνος το γνωστό τρίπτυχο «Διάβολος-Μάγος-Εβραίος». Αυτή η αντίληψη προερχόταν από έναν μύθο, στον οποίο ένας τεραστίων διαστάσεων εβραίος πρότεινε σε έναν άραβα χαλίφη μια συμφωνία: ο μάγος θα του εξασφάλιζε μια αδιατάρακτη βασιλεία 30 ή 40 ετών, αν ο χαλίφης απαγόρευε τις εικόνες των χριστιανών. Εκείνος δέχτηκε και εξαφάνισε τις εικόνες από το χαλιφάτο, αποτελώντας έτσι παράδειγμα για τους βυζαντινούς αυτοκράτορες. Σύμφωνα με κάποιες ερμηνείες ο χαλίφης συμβολίζει τον Κωνσταντίνο Ε', που καταγόταν από τη δυναστεία των Ισαύρων, που ήταν Σύριοι (δηλαδή Άραβες) και ο εβραίος μάγος δεν ήταν άλλος από τον ίδιο το διάβολο, που αποτέλεσε την αιτία της εικονομαχίας. Οι Ίσαυροι στράφηκαν κι αυτοί, βέβαια, εναντίον της μαγείας με νομοθετικές διατάξεις, οι οποίες αναθεωρήθηκαν από τους Μακεδόνες αυτοκράτορες.

14. Ήδη από τον 2ο αι. Ν.χ. η προσκύνηση των μάγων στη φάτνη του Χριστού ερμηνεύτηκε ως η υποταγή της μαγείας στη νέα θρησκεία

15. Οι αρχαίοι αιγύπτιοι, έλληνες και ρωμαίοι μάγοι είχαν ως σύμβολο τον ουροβόρο, το φίδι που δαγκώνει την ουρά του, σχηματίζοντας έτσι έναν κύκλο, που συμβολίζει την πληρότητα και την αιωνιότητα. Το σύμβολο αυτό χρησιμοποιήθηκε επίσης από τους ευρωπαίους αποκρυφιστές και εξορκιστές του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης. Η ιατρική από την πλευρά της, σα να ήθελε να διαχωρίσει τη θέση της από αυτή την αντίληψη, άνοιξε αυτό τον κύκλο και επέλεξε το φίδι που ελίσσεται. Ως τα βυζαντινά χρόνια η διάκριση μεταξύ μαγείας και ιατρικής ήταν δυσδιάκριτη, καθώς υπήρχε και ο επαγγελματικός ανταγωνισμός, για αυτό και οι γιατροί στην καταδίκη της μαγείας βρήκαν συμπαραστάτες από κράτος και εκκλησία.

16. Έχουν διαπιστωθεί κάποιες μαγικές φράσεις που διασώθηκαν ακέραιες στο πέρασμα των αιώνων. Για παράδειγμα, φράσεις που στέλνουν το «μάτι» που προκαλεί πονοκέφαλο «στα άγρια τα βουνά, που δε λαλάν κοκόρια, ούτε γεννάται νύφη και γαμπρός» ή «σκύλος δε γαβγίζει» συναντώνται τόσο στα ξόρκια της Κίρκης όσο και σε παραδοσιακά ξόρκια και ξεματιάσματα σήμερα.

17. Ήρωες με αυτά τα χαρακτηριστικά αλλά μιας άλλης εποχής και περιοχής περιγράφονται στο βιβλίο του Mario Vargas Lliosa, «Ο πόλεμος των δύο κόσμων» με κεντρικό ήρωα ένα ιστορικό πρόσωπο, τον Αντόνιο το Συμβουλάτορα, ο οποίος, αφού διέτρεξε επί χρόνια το Σερτάο της Βραζιλίας, κηρύττοντας την συντέλεια του κόσμου και την εξέγερση εναντίον της κυβέρνησης, κλείστηκε με τους μαθητές του σε μία άθλια πόλη, το Κανούδος, και αντιστάθηκε σε τέσσερις στρατιωτικές εκστρατείες, πριν σαρωθεί στις 30 Σεπτεμβρίου του 1897.

18. Ο Frazer, κατά τα άλλα, αντιμετώπισε τη μαγεία ως εσφαλμένη επιστήμη. Ακολουθώντας το εξελικτικό σχήμα, θεώρησε ότι ο πολιτισμός περνάει τρία στάδια: αρχικά βρίσκεται στο στάδιο της μαγείας, έπειτα της θρησκείας και τέλος της επιστήμης.

σο και στις ανατολικές και τις αφρικάνικες, ινδιάνικες και αυτές των Αβορίγινων) είναι ότι τα λόγια τους είναι ρευστά, αλληλοσυμπληρούμενα, ασύντακτα και ακατανόητα, είναι σα μουρμουρητό, τόσο για αυτούς που τα αποστηθίζουν όσο και για αυτούς που τα λένε. Κατά την άποψη του Frazer[18], ο «πρωτόγονος» συγχέει τα ονόματα με τα πράγματα, αφού θεωρεί ότι το όνομα είναι ζωτικό στοιχείο των όντων και των ανθρώπων. Επειδή ο μάγος, λοιπόν, κατέχει τα ονόματα (των δαιμόνων, των όντων και των πραγμάτων), διαθέτει και τη δύναμη. Για τον Malinowski, οι Τροβριανδοί που μελέτησε (Coral Gardens and their magic, 1935) έκαναν διάκριση ανάμεσα στην καθημερινή ομιλία και τη μαγική γλώσσα. Θεωρούσε ότι η μαγική γλώσσα είναι εγγενώς ξεχωριστή ή ειδική, ανθρώπινο δημιούργημα και κοινωνικό φαινόμενο και ταυτόχρονα αρχέγονο και ισχυρό όπλο. Είναι ακατάληπτη ή δυσνόητη, που μπορεί να αποκτήσει σημασία και για αυτό δύναμη μέσα στα πλαίσια της μαγικής πράξης. Επομένως, η μαγική γλώσσα διαθέτει ξεχωριστή σημασία.

Οι μεσαιωνικοί αντιγραφείς έκαναν ένα καλό «κοσκίνισμα» της γνώσης και κράτησαν ό,τι πιο ανώδυνο για την εξουσία που υπηρέτησαν με μοναστηριακή πίστη. Έγινε κάτι σα συνωμοσία και μυστήριο. Η μεταγραφή των λέξεων διατηρήθηκε αποσπασματικά και καταστράφηκε ή αλλοιώθηκε επιλεκτικά. Οι μεσαιωνικοί αντιγραφείς ήταν σαν τους κρήτες και αιγυπτίους γραφείς, καθώς στην εποχή τους υπήρχε μεγάλο ποσοστό αναλφαβητισμού. Ήταν αυτοί οι εκλεκτοί των λέξεων, άρα και της γνώσης. Με την εφεύρεση της τυπογραφίας η γραφή απέκτησε άλλες βάσεις, που έφερε τη μαζική και γρήγορη διάδοση του λόγου, αλλά και ένα νέο όπλο στα χέρια του κράτους, τη γραφειοκρατία, που με τη σειρά της εξελίχθηκε στον καιρό της ροής της ψηφιακής διάδοσης σε απεριόριστη ροή πληροφορίας. Έτσι ήρθε και ένας άλλος τρόπος θέασης του κόσμου, που έθεσε σε ψηλό θρόνο την αποδεικτική αξία του εγγράφου. Η γνώση επικυρωνόταν πια από ειδικούς με έγγραφους τίτλους σπουδών και ακαδημαϊκή καριέρα και έθεσε ως νόμο τη βιβλιογραφική παραπομπή (που βρήκες αυτό που λες; Το έχει πει κάποιος ήδη αναγνωρισμένος από άλλους αναγνωρισμένους;). Η γνώση συσσωρεύτηκε, απέκτησε ακαδημαϊκές βούλες εγκυρότητας, έγινε συστηματική και συστημική, έγινε αναλυτική και σύνθετη. Και βέβαια ο λόγος έγινε μονόλογος.

σύντροφοι

για την Αναρχική απελευθερωτική δράση

είχε συντεθεί από τον παπά Δημήτριο Χλωρό, που πρόσφατα είχε διοριστεί πρωτονοτάριος της Μεγάλης του Χριστού εκκλησίας (δηλαδή του πατριαρχείου). Στην απολογία του ισχυρίστηκε ότι το βιβλίο δεν ήταν μαγικό, καθώς τα ίδια πράγματα περιέχουν και τα ιατρικά συγγράμματα, για αυτό η ψυχή του δεν κινδύνευε. Μάλιστα κάλεσαν γιατρούς, που επιβεβαίωσαν ότι το βιβλίο επικαλούνταν τον Ιπποκράτη και τον Γαληνό, δηλώνοντας οι ίδιοι την πίστη τους στην επίσημη εκκλησία.

6. Χαρακτηριστική αυτής της αφομοίωσης είναι η απεικόνιση του Ιερού Ιππέα που σκοτώνει το κακό, ενός συμβόλου που αποδιδόταν στα αρχαία φυλακτά και υιοθετήθηκε από τις χριστιανικές εικόνες και τα φυλακτά με τον άη Γιώργη τον καβαλάρη, που σκοτώνει το δράκο. Άλλο σύμβολο που «έκλεψε» η χριστιανική θρησκεία μεταξύ άλλων ήταν και το μάτι.

7. Η αντιμετώπιση της μαγείας περιλήφθηκε στα θέματα που απασχόλησαν τις πρώτες τοπικές συνόδους (σύνοδος Άγκυρας-Ανατολική αυτοκρατορία, 314/σύνοδος Λαοδικείας, περ. 380 Ν.χ.). Τιμωρία ήταν ο αφορισμός για τους «ιερατικούς ή κληρικούς», που αποδεικνύονταν μάγοι, επαοιδοί, μαθηματικοί ή αστρολόγοι ή κατασκευαστές φυλακτών. Ο «Μ.» Βασίλειος κατατάσσει στις επιστολές του τη μαγεία στα βαρύτατα κανονικά αδικήματα. Στην αρχή η μαγεία ταυτίζεται με την ειδωλολατρία, χωρίς αναφορές σε δαίμονες. Η επίσημη πολιτεία απαγόρευε μόνο την τέλεση μυστηρίων και θυσιών, αλλά επέτρεπε τις φανερές λατρείες.

8. Αυτό μάλιστα δεν σταμάτησε ποτέ να συμβαίνει. Στην καθολική Ισπανία ένας εθνολόγος βρήκε έναν ιερέα, που ακολουθώντας μία παλαιά παράδοση της καθολικής εκκλησίας υποστήριζε ότι οι άνθρωποι πρέπει να προσεύχονται μόνο για τις ψυχές των νεκρών που βρίσκονται στο καθαρτήριο, ώστε να γίνουν δεκτές στον παράδεισο, μία άποψη που από τη σύγχρονη του επίσημη θεολογική άποψη θεωρούνταν απαράδεκτη και ξεπερασμένη. Κάτι αντίστοιχο έγινε και με την ανατολική εκκλησία, που ενώ αρχικά καταδίκαζε το «μάτι» (μια πίστη που είχε τις ρίζες της στις πρώιμες αρχαίες παραδόσεις όλης της ανατολικής Μεσογείου), καθώς οι απλοί άνθρωποι αγνοούσαν τις επίσημες υποδείξεις, αναγκάστηκε να το αποδεχτεί.

9. Το κανονικό δίκαιο (δηλαδή οι αποφάσεις των συνόδων) συνέπλευσε σταδιακά με τη γραμμή της πολιτείας, π.χ. με τον τρίτο κανόνα του Γρηγορίου Νύσσης ορίστηκε ότι οι μάγοι ασκούσαν το έργο τους χάρη στη συμμαχία τους με τους δαίμονες. Σύμφωνα με το βυζαντινό δίκαιο, η αίρεση, οι ψυχικές νόσοι και η εγκληματικότητα εν γένει μπορούσαν να θεωρηθούν απόρροιες διαβολικών –και επομένως μαγικών– ενεργειών. Το βυζαντινό μάλιστα δίκαιο είχε κυρίως έγγραφο χαρακτήρα.

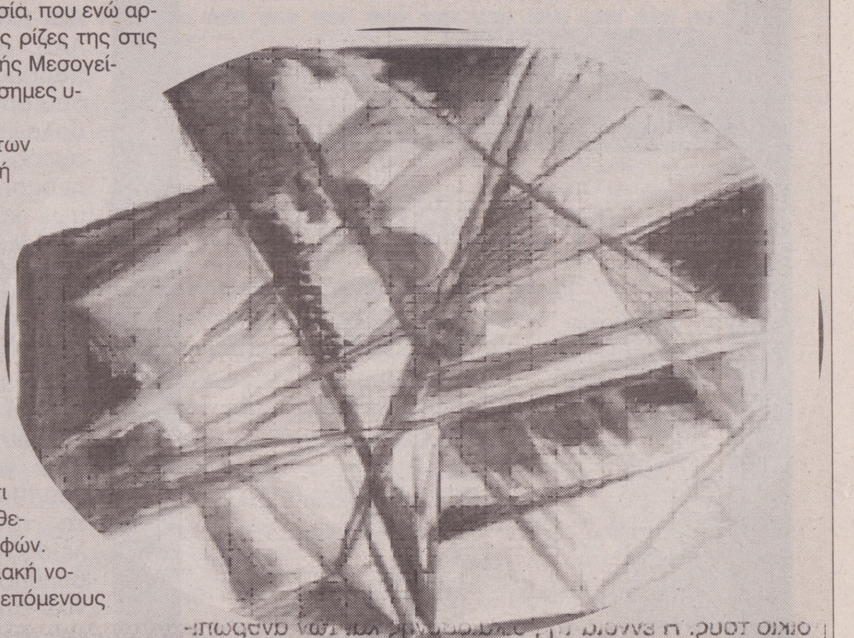
10. Με μια διάταξη του «Μ.» Κωνσταντίνου καθιερώθηκε η διάκριση της μαγείας σε καλή και κακή. Από τις νομικές πηγές είναι γνωστό ότι γινόταν χρήση μαγικών μέσων για την ίαση ασθενειών ή για την αποτροπή φυσικών καταστροφών. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια κινήθηκε και η πολιτειακή νομοθεσία για την ποινική αξιολόγηση της στους επόμενους αιώνες.

15. Οι αρχαίοι αιγύπτιοι, έλληνες και ρωμαίοι μάγοι είχαν ως σύμβολο τον ουροβόρο, το φίδι που δαγκώνει την ουρά του, σχηματίζοντας έτσι έναν κύκλο, που συμβολίζει την πληρότητα και την αιωνιότητα. Το σύμβολο αυτό χρησιμοποιήθηκε επίσης από τους ευρωπαίους αποκρυφιστές και εξορκιστές του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης. Η ιατρική από την πλευρά της, σα να ήθελε να διαχωρίσει τη θέση της από αυτή την αντίληψη, άνοιξε αυτό τον κύκλο και επέλεξε το φίδι που ελίσσεται. Ως τα βυζαντινά χρόνια η διάκριση μεταξύ μαγείας και ιατρικής ήταν δυσδιάκριτη, καθώς υπήρχε και ο επαγγελματικός ανταγωνισμός, για αυτό και οι γιατροί στην καταδίκη της μαγείας βρήκαν συμπαραστάτες από κράτος και εκκλησία.

16. Έχουν διαπιστωθεί κάποιες μαγικές φράσεις που διασώθηκαν ακέραιες στο πέρασμα των αιώνων. Για παράδειγμα, φράσεις που στέλνουν το «μάτι» που προκαλεί πονοκέφαλο «στα άγρια τα βουνά, που δε λαλάν κοκόρια, ούτε γεννάται νύφη και γαμπρός» ή «σκύλος δε γαβγίζει» συναντώνται τόσο στα ξόρκια της Κίρκης όσο και σε παραδοσιακά ξόρκια και ξεματιάσματα σήμερα.

17. Ήρωες με αυτά τα χαρακτηριστικά αλλά μιας άλλης εποχής και περιοχής περιγράφονται στο βιβλίο του Mario Vargas Lliosa, «Ο πόλεμος των δύο κόσμων» με κεντρικό ήρωα ένα ιστορικό πρόσωπο, τον Αντόνιο το Συμβουλάτορα, ο οποίος, αφού διέτρεξε επί χρόνια το Σερτάο της Βραζιλίας, κηρύττοντας τη συντέλεια του κόσμου και την εξέγερση εναντίον της κυβέρνησης, κλείστηκε με τους μαθητές του σε μια άθλια πόλη, το Κανούδος, και αντιστάθηκε σε τέσσερις στρατιωτικές εκστρατείες, πριν σαρωθεί στις 30 Σεπτεμβρίου του 1897.

18. Ο Frazer, κατά τα άλλα, αντιμετώπισε τη μαγεία ως εσφαλμένη επιστήμη. Ακολουθώντας το εξελικτικό σχήμα, θεώρησε ότι ο πολιτισμός περνάει τρία στάδια: αρχικά βρίσκεται στο στάδιο της μαγείας, έπειτα της θρησκείας και τέλος της επιστήμης.

Μια αιματηρή πορεία του Ε.Λ.Α.Σ.

Πύργος, Καλαμάτα, Μελιγαλάς...

Είναι γνωστή η πορεία της αριστεράς και ιδιαίτερα της κομμουνιστής κατά την διάρκεια της κατοχής αλλά και μετά από αυτήν. Έχουμε ήδη αναφερθεί στα «Δεκεμβριανά» σε προηγούμενο φύλλο της ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ (φύλλο 78). Είναι αναμφισβήτητο γεγονός πως κάθε πλευρά τής αριστεράς είναι εξουσιαστική. Αυτό είναι σημαντικό να μη μας διαφεύγει. Επειδή η πρισματική εικόνα πολλές φορές καλλιεργεί ψευδαισθήσεις και με δεδομένο πως αριστερά και βία αποδίδονται συνήθως με μια λέξη ΚΚΕ, καλό είναι να λαμβάνεται υπ' όψιν πως **η άσκηση της εξουσιαστικής βίας έχει κι αυτή πολλές όψεις**, από την άμεση έως και τις πλέον συγκεκαλυμμένες εκδηλώσεις της. Το αν σε πολλές περιπτώσεις η πρωτοκαθεδρία της άμεσης εξουσιαστικής βίας (κυρίως) παραχωρήθηκε στο ΚΚΕ δεν απαλλάσσει από την συνευθύνη τις υπόλοιπες πλευρές και φορείς της αριστεράς, που όχι μόνο ανέχτηκαν αλλά και ενθάρρυναν, με τον ιδιαίτερο τρόπο τους κάθε φορά, την εγκληματική του δραστηριότητα. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά συγκροτούσαν μαζί του και μέτωπα.

Δεν έχει σημασία αν κατά το αρχικό διάστημα της περιόδου στην οποία αναφερόμαστε ο αριθμός ή η κοινωνική επιρροή της αριστεράς γενικότερα ήταν περιορισμένη. Σημασία έχει η μεθοδολογία και το ιδεολογικό-πολιτικό της περιεχόμενο, που έδωσε στην τετραετία της κατοχής την δυνατότητα να εκφραστεί το εγκληματικό της πρόσωπο δια μέσου της κομμουνιστικής της εκδοχής. Άλλωστε, **στο ΕΑΜ δεν συμμετείχαν μόνο κομμουνιστές.** Θύτες και θύματα (π.χ. τροτσκιστές και διαφωνούντες με το ΚΚΕ που καταδιώχτηκαν ή δολοφονήθηκαν απ' αυτό) ανήκαν και ανήκουν στην ίδια εξουσιαστική συνομοταξία. Οι όποιες φωτεινές, πράγματι, εξαιρέσεις (Στίνας) επιβεβαιώνουν δυστυχώς τον κανόνα.

Στην απέναντι πλευρά ήταν οι εθνικόφρονες, οι κάθε είδους απόχρωσης δημοκράτες, οι απολυταρχικοί, οι δικτάτορες κ.λπ., το άλλο πρόσωπο της εξουσίας

Όσο περισσότερο προσεγγίζει κά-

Εάν θέλουμε πραγματικά να διατηρήσουμε την πηγαία και πρωτογενή ουσία της απελευθερωτικής σκέψης και του ήθους που πηγάζει από την αναρχική θεώρηση και στάση ζωής και αγώνα, οφείλουμε να προβάλλουμε την αλήθεια, σε κάθε πτυχή του ιστορικού και κοινωνικού γίγνεσθαι. Να παραμένουμε πολέμιοι κάθε εξουσίας και γι' αυτό το λόγο να μην ανήκουμε και να μην εντασσόμαστε σε κανένα στρατόπεδο και σε κανένα κίνημα.

Ας στέλνουν τα αναθήματα από τις «νίκες» τους οι κάθε είδους τύραννοι. Είναι τιμή μας, ως αναρχικών, η μη υποταγή μας στο ψέμα και τη μισαλλοδοξία. Είναι τιμή μας να μην ακολουθούμε την κάθε κινηματική σημαία, που προσκαλεί στην υποταγή και στην αποδοχή των κελευσμάτων τής κάθε είδους αριστερής ή αριστερόφρονης συμμαχίας, όπου η αφομοίωση απ' αυτήν επιτρέπει μόνο ψευδαισθήσεις διαφορετικότητας. Είναι μέσα στη θέση που επιλέξαμε ως αναρχικοί να

αλλά και απέναντι στον ΕΛΑΣ. Ένα μήνα μετά η Ιταλία οδεύει προς την συνθηκολόγηση. Η βοήθεια που προσέφεραν τα τάγματα της κυβέρνησης Ράλλη, ήταν πράγματι μεγάλη λόγω και της τοπικής γνώσης και των προσώπων. Ο ισχυρισμός των υποστηρικτών των ταγμάτων ασφαλείας είναι πως **με την συγκρότηση τους προετοιμαζόταν το έδαφος για την παράδοση της εξουσίας στη νόμιμη εθνική κυβέρνηση**, μετά την αναμενόμενη κατάρρευση του Άξονα.

Σαφώς και αυτός ο ισχυρισμός δεν είναι ψέμα, αν ληφθεί υπ' όψιν πως η κυριαρχία του ΕΛΑΣ ήταν δεδομένη, αλλά και από το ότι μετά την αποχώρηση των γερμανών από τις μεγάλες πόλεις της Πελοποννήσου (Πύργο, Καλαμάτα, κ.λπ.) τα τάγματα ασφαλείας στις περισσότερες περιπτώσεις αρνήθηκαν να παραδοθούν στον ΕΛΑΣ, αν και είχαν περικυκλωθεί, υποστηρίζοντας πως θα παραδοθούν με τον οπλισμό τους στη νόμιμη κυβέρνηση.

χες σκοτώθηκε ο διοικητής του 9ου Συντάγματος του ΕΛΑΣ Ι. Σέρβος. Της κατάληψης επακολούθησαν συλλήψεις και δολοφονίες.[2]

Οι ταγματασφαλίτες υποχώρησαν προς τους Γαργαλιάνους και προς τον Μελιγαλά, που θεωρούνταν ισχυρό σημείο στηρίγματος τους, αφού τον Απρίλιο της ίδιας χρονιάς είχαν αντιμετωπίσει με επιτυχία τις δυνάμεις του ΕΛΑΣ, που επιχείρησαν να τον εκπορθήσουν.[3]

Οι αποχωρήσαντες αποτελούνταν από ταγματασφαλίτες αλλά και άμαχο πληθυσμό της Καλαμάτας. Ο αριθμός των κατοίκων του Μελιγαλά έφθανε τις 3.000. Μετά, όμως, από την προσέλευση όσων έφυγαν από την Καλαμάτα και τις γύρω περιοχές, οι εκτιμήσεις ανεβάζουν σε τριπλάσιο τον αριθμό όσων βρίσκονταν εκεί κατά την διάρκεια της εφόδου των ΕΛΑΣιτών. Είναι ένας, πράγματι μεγάλος αριθμός, ο οποίος δικαιολογεί τις διάφορες μαρτυρίες, που δημιουργούν σύγχυση σε σχέση με τον πραγματικό αριθμό των θυμάτων της σφαγής, που επακολούθησε μετά την εισβολή του ΕΛΑΣ στον Μελιγαλά, δίνοντας την ευκαιρία στους αριθμολάγνους συνηγόρους υπεράσπισης των σφαγών να «ανακαλύπτουν» αντιφάσεις και να «παίζουν» με τους αριθμούς προσπαθώντας να επικαλύψουν την ουσία, που είναι αυτή η απερίγραπτη σφαγή.

Μετά την Καλαμάτα οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ (8ο και 9ο Σύνταγμα) στράφηκαν στον Μελιγαλά τον οποίο και περικύκλωσαν. *«Ακολούθησε τριήμερη μάχη αποτέλεσμα της οποίας ήταν να αλωθή η ισχυρότατη θέσις και να σφαγούν όλοι οι υπερασπισταί της. Αλλά και ο ΕΛΑΣ είχε πάνω από 100 νεκρούς».*[4] Άλλες αναφορές ανεβάζουν ακόμα περισσότερο τον αριθμό των νεκρών ΕΛΑΣιτών (μεταξύ 120 και 200) και των τραυματιών, από τους οποίους αρκετοί πέθαναν μετά την μάχη, κάτι που είναι βέβαιο πως έπαιξε ρόλο στη εκδικητική μανία των κομμουνιστών.

Το τί επακολούθησε στη συνέχεια έχει περιγραφεί και επιβεβαιωθεί από πολλές πλευρές (ΕΑΜίτικες και μη) και συνεπώς είναι δύσκολο να αμφισβητηθεί. Τραυματίες που βρίσκονταν στο νοσοκομείο για κα-

άμεση ως και τις πλέον συγκεκαλυμμένες εκδηλώσεις της. Το αν σε πολλές περιπτώσεις η πρωτοκαθεδρία της άμεσης εξουσιαστικής βίας (κυρίως) παραχωρήθηκε στο ΚΚΕ δεν απαλλάσσει από την συνευθύνη τις υπόλοιπες πλευρές και φορείς της αριστεράς, που όχι μόνο ανέχτηκαν αλλά και ενθάρρυναν, με τον ιδιαίτερο τρόπο τους κάθε φορά, την εγκληματική του δραστηριότητα. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά συγκροτούσαν μαζί του και μέτωπα.

Δεν έχει σημασία αν κατά το αρχικό διάστημα της περιόδου στην οποία αναφερόμαστε ο αριθμός ή η κοινωνική επιρροή της αριστεράς γενικότερα ήταν περιορισμένη. Σημασία έχει η μεθοδολογία και το ιδεολογικό-πολιτικό της περιεχόμενο, που έδωσε στην τετραετία της κατοχής την δυνατότητα να εκφραστεί το εγκληματικό της πρόσωπο δια μέσου της κομμουνιστικής της εκδοχής. Άλλωστε, **στο ΕΑΜ δεν συμμετείχαν μόνο κομμουνιστές.** Θύτες και θύματα (π.χ. τροτσκιστές και διαφωνούντες με το ΚΚΕ που καταδιώχτηκαν ή δολοφονήθηκαν απ' αυτό) ανήκαν και ανήκουν στην ίδια εξουσιαστική συνομοταξία. Οι όποιες φωτεινές, πράγματι, εξαιρέσεις (Στίνας) επιβεβαιώνουν δυστυχώς τον κανόνα.

Στην απέναντι πλευρά ήταν οι εθνικόφρονες, οι κάθε είδους απόχρωσης δημοκράτες, οι απολυταρχικοί, οι δικτάτορες κ.λπ., το άλλο πρόσωπο της εξουσίας

Όσο περισσότερο προσεγγίζει κάποιος την μία ή την άλλη πλευρά τόσο αλλοτριώνεται από τις εξουσιαστικές απόψεις, διαβρώνεται από τη μεθοδολογία τους και βουλιάζει στο τέλμα του κρατισμού και της κυριαρχίας.

Αυτές οι επισημάνσεις έχουν μεγάλη σημασία για εμάς τους αναρχικούς.

Εάν θέλουμε πραγματικά να διατηρήσουμε την πηγαία και πρωτογενή ουσία της απελευθερωτικής σκέψης και του ήθους που πηγάζει από την αναρχική θεώρηση και στάση ζωής και αγώνα, οφείλουμε να προβάλλουμε την αλήθεια, σε κάθε πτυχή του ιστορικού και κοινωνικού γίγνεσθαι. Να παραμένουμε πολέμιοι κάθε εξουσίας και γι' αυτό το λόγο να μην ανήκουμε και να μην εντασσόμαστε σε κανένα στρατόπεδο και σε κανένα κίνημα.

Ας στέλνουν τα αναθήματα από τις «νίκες» τους οι κάθε είδους τύραννοι. Είναι τιμή μας, ως αναρχικών, η μη υποταγή μας στο ψέμα και τη μισαλλοδοξία. Είναι τιμή μας να μην ακολουθούμε την κάθε κινηματική σημαία, που προσκαλεί στην υποταγή και στην αποδοχή των κελευσμάτων τής κάθε είδους αριστερής ή αριστερόφρονης συμμαχίας, όπου η αφομοίωση απ' αυτήν επιτρέπει μόνο ψευδαισθήσεις διαφορετικότητας. Είναι μέσα στη θέση που επιλέξαμε ως αναρχικοί να είμαστε πολέμιοι του κάθε εξουσιαστικού εγκλήματος. Άλλωστε, **η αναρχία δεν έχει σχέση με κανενός είδους αριστερά ή δεξιά.**

Έτσι, δεν σιωπούμε και δεν ανεχόμαστε τις εξοργιστικές, μισαλλόδοξες, εξουσιαστικές στάσεις και πρακτικές και ως εκ τούτου ανταγωνιστικές προς την ανθρώπινη υπόσταση και την προσπάθεια για ένα κόσμο ελεύθερο και ανεξούσιο. Δεν ταιριάζει στους αναρχικούς η υιοθέτηση του «θριαμβευτικού» συνθήματος ΕΑΜ-ΕΛΑΣ-ΜΕΛΙΓΑΛΑΣ, αλλά και κάθε παρόμοιας λογικής που θριαμβολογεί για δολοφονίες, βιασμούς, σφαγές ανυ-

αλλά και απέναντι στον ΕΛΑΣ. Ένα μήνα μετά η Ιταλία οδεύει προς την συνθηκολόγηση. Η βοήθεια που προσέφεραν τα τάγματα της κυβέρνησης Ράλλη, ήταν πράγματι μεγάλη λόγω και της τοπικής γνώσης και των προσώπων. Ο ισχυρισμός των υποστηρικτών των ταγμάτων ασφαλείας είναι πως **με την συγκρότηση τους προετοιμαζόταν το έδαφος για την παράδοση της εξουσίας στη νόμιμη εθνική κυβέρνηση**, μετά την αναμενόμενη κατάρρευση του Άξονα.

Σαφώς και αυτός ο ισχυρισμός δεν είναι ψέμα, αν ληφθεί υπ' όψιν πως η κυριαρχία του ΕΛΑΣ ήταν δεδομένη, αλλά και από το ότι μετά την αποχώρηση των γερμανών από τις μεγάλες πόλεις της Πελοποννήσου (Πύργο, Καλαμάτα, κ.λπ.) τα τάγματα ασφαλείας στις περισσότερες περιπτώσεις αρνήθηκαν να παραδοθούν στον ΕΛΑΣ, αν και είχαν περικυκλωθεί, υποστηρίζοντας πως θα παραδοθούν με τον οπλισμό τους στη νόμιμη κυβέρνηση.

Είναι, επίσης, γεγονός πως σε πολλές περιπτώσεις τα τάγματα ασφαλείας έδρασαν μαζί με τις δυνάμεις κατοχής εναντίον των ΕΛΑΣιτών, όπως και το ότι δεν είναι λίγες οι φορές όπου ξεπέρασαν σε ζήλο τους γερμανούς κατακτητές, ως προς την εφαρμογή αντιποίνων.

Σαν αποτέλεσμα της δράσης των Ταγμάτων Ασφαλείας *«που ήταν πολύ σοβαρή και τα τμήματα του ΕΛΑΣ πιέζονταν σκληρά από την συνδυασμένη ενέργεια γερμανών και ταγματασφαλιτών»*[1] στέλνεται στην Πελοπόννησο ο Βελουχιώτης στα τέλη Απριλίου του 1944.

Αυτή η αποστολή είχε σαν αποτέλεσμα τα πλέον αιματηρά συμβάντα του τελευταίου μήνα της γερμανικής κατοχής, στα οποία την πρώτη θέση έχουν αυτά του Μελιγαλά.

Ας δούμε πιο συγκεκριμένα πως κύλησαν τα γεγονότα.

Οι Γερμανοί εγκατέλειψαν το Μελιγαλά στις 4-9-1944 και την Καλαμάτα την ε-

έφυγαν από την Καλαμάτα και τις γύρω περιοχές, οι εκτιμήσεις ανεβάζουν σε τριπλάσιο τον αριθμό όσων βρίσκονταν εκεί κατά τη διάρκεια της εφόδου των ΕΛΑΣιτών. Είναι ένας, πράγματι μεγάλος αριθμός, ο οποίος δικαιολογεί τις διάφορες μαρτυρίες, που δημιουργούν σύγχυση σε σχέση με τον πραγματικό αριθμό των θυμάτων της σφαγής, που επακολούθησε μετά την εισβολή του ΕΛΑΣ στον Μελιγαλά, δίνοντας την ευκαιρία στους αριθμολάγνους συνηγόρους υπεράσπισης των σφαγών να «ανακαλύπτουν» αντιφάσεις και να «παίζουν» με τους αριθμούς προσπαθώντας να επικαλύψουν την ουσία, που είναι αυτή η απερίγραπτη σφαγή.

Μετά την Καλαμάτα οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ (8ο και 9ο Σύνταγμα) στράφηκαν στον Μελιγαλά τον οποίο και περικύκλωσαν. *«Ακολούθησε τριήμερη μάχη αποτέλεσμα της οποίας ήταν να αλωθή η ισχυρότατη θέσις και να σφαγούν όλοι οι υπερασπισταί της. Αλλά και ο ΕΛΑΣ είχε πάνω από 100 νεκρούς».*[4] Άλλες αναφορές ανεβάζουν ακόμα περισσότερο τον αριθμό των νεκρών ΕΛΑΣιτών (μεταξύ 120 και 200) και των τραυματιών, από τους οποίους αρκετοί πέθαναν μετά την μάχη, κάτι που είναι βέβαιο πως έπαιξε ρόλο στη εκδικητική μανία των κομμουνιστών.

Το τί επακολούθησε στη συνέχεια έχει περιγραφεί και επιβεβαιωθεί από πολλές πλευρές (ΕΑΜίτικες και μη) και συνεπώς είναι δύσκολο να αμφισβητηθεί. Τραυματίες που βρίσκονταν στο νοσοκομείο καθώς και όλο το ιατρικό προσωπικό κατακρεουργούνται. Όσοι γλυτώνουν (γυναικόπαιδα και ταγματασφαλίτες) από το πρώτο κύμα εγκληματικής μανίας φυλακίζονται σε διάφορους χώρους. Γίνονται καταστροφές και λεηλασίες. Ταγματασφαλίτες και άμαχοι διατάσσονται με χωνιά να αφήσουν τα σπίτια τους ανοικτά και να συγκεντρωθούν σε δύο σημεία, στο Μπεζεστένι (την πανηγυρίστρα του Μελιγαλά) και στο κέντρο της πόλης.

Ντόπιοι αντάρτες του ΕΛΑΣ και πολιτοφύλακες του ΕΑΜ, πήραν αιχμάλωτους κατά ομάδες και τους μετέφεραν στα γύρω χωριά: Μερόπη, Σολάκιο, Ανθούσα, Νεοχώρι, Οιχαλία, Σκάλα, αλλά και μακρύτερα μέχρι τη Μεσσήνη, όπου και δολοφονήθηκαν μπροστά στους συγκεντρωμένους χωριανούς τους.

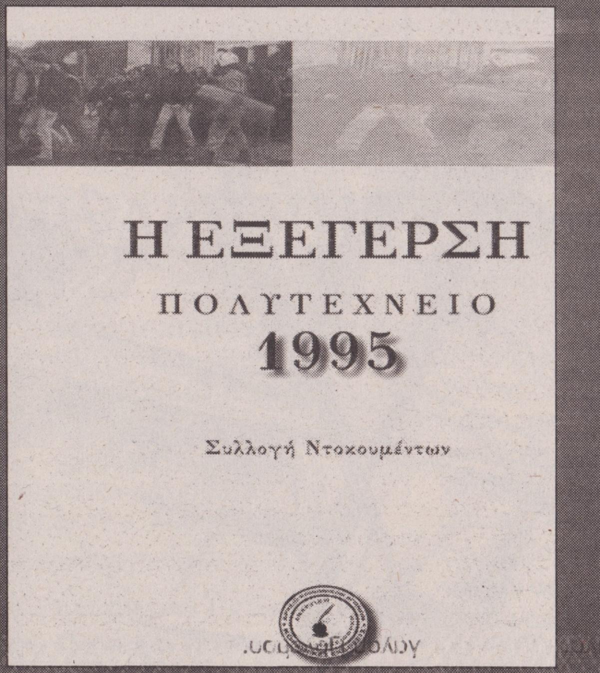
Ανάμεσα στους σκοτωμένους υπάρχουν δεκάδες πολυμελείς οικογένειες. Η οικογένεια Αλιφέρη από τα Τσουκαλέικα με 7 θύματα, Γρουσουζάκου από το Πε-

στο ΕΑΜ δεν συμμετείχαν μόνο κομμου-**νιστές.** Θύτες και θύματα (π.χ. τροτσκιστές και διαφωνούντες με το ΚΚΕ που καταδιώχτηκαν ή δολοφονήθηκαν απ' αυτό) ανήκαν και ανήκουν στην ίδια εξουσιαστική συνομοταξία. Οι όποιες φωτεινές, πράγματι, εξαιρέσεις (Στίνας) επιβεβαιώνουν δυστυχώς τον κανόνα.

Στην απέναντι πλευρά ήταν οι εθνικόφρονες, οι κάθε είδους απόχρωσης δημοκράτες, οι απολυταρχικοί, οι δικτάτορες κ.λπ., το άλλο πρόσωπο της εξουσίας

Όσο περισσότερο προσεγγίζει κάποιος την μία ή την άλλη πλευρά τόσο αλλοτριώνεται από τις εξουσιαστικές απόψεις, διαβρώνεται από τη μεθοδολογία τους και βουλιάζει στο τέλμα του κρατισμού και της κυριαρχίας.

Αυτές οι επισημάνσεις έχουν μεγάλη σημασία για εμάς τους αναρχικούς.

κανένα στρατόπεδο και σε κανένα κίνημα.

Ας στέλνουν τα αναθήματα από τις «νίκες» τους οι κάθε είδους τύραννοι. Είναι τιμή μας, ως αναρχικών, η μη υποταγή μας στο ψέμα και τη μισαλλοδοξία. Είναι τιμή μας να μην ακολουθούμε την κάθε κινηματική σημαία, που προσκαλεί στην υποταγή και στην αποδοχή των κελευσμάτων τής κάθε είδους αριστερής ή αριστερόφρονης συμμαχίας, όπου η αφομοίωση απ' αυτήν επιτρέπει μόνο ψευδαισθήσεις διαφορετικότητας. Είναι μέσα στη θέση που επιλέξαμε ως αναρχικοί να είμαστε πολέμιοι του κάθε εξουσιαστικού εγκλήματος. Άλλωστε, **η αναρχία δεν έχει σχέση με κανενός είδους αριστερά ή δεξιά.**

Έτσι, δεν σιωπούμε και δεν ανεχόμαστε τις εξοργιστικές, μισαλλόδοξες, εξουσιαστικές στάσεις και πρακτικές και ως εκ τούτου ανταγωνιστικές προς την ανθρώπινη υπόσταση και την προσπάθεια για ένα κόσμο ελεύθερο και ανεξούσιο. Δεν ταιριάζει στους αναρχικούς η υιοθέτηση του «θριαμβευτικού» συνθήματος ΕΑΜ-ΕΛΑΣ-ΜΕΛΙΓΑΛΑΣ, αλλά και κάθε παρόμοιας λογικής που θριαμβολογεί για δολοφονίες, βιασμούς, σφαγές ανυπεράσπιστων ανθρώπων και δολοφονίες αιχμαλώτων.

Αναφερόμαστε, εν προκειμένω, σε μία από τις πλέον σκοτεινές στιγμές της κατοχικής περιόδου που αρχίζει τυπικά στις 18 Ιουνίου του 1943, όπου με τον νόμο 260/1943 συστήνονται τα τάγματα ασφαλείας με σκοπό να βοηθήσουν τα γερμανικά στρατεύματα για την τήρηση της τάξης

κή κυβέρνηση, μετά την αναμενόμενη κατάρρευση του Άξονα.

Σαφώς και αυτός ο ισχυρισμός δεν είναι ψέμα, αν ληφθεί υπ' όψιν πως η κυριαρχία του ΕΛΑΣ ήταν δεδομένη, αλλά και από το ότι μετά την αποχώρηση των γερμανών από τις μεγάλες πόλεις της Πελοποννήσου (Πύργο, Καλαμάτα, κ.λπ.) τα τάγματα ασφαλείας στις περισσότερες περιπτώσεις αρνήθηκαν να παραδοθούν στον ΕΛΑΣ, αν και είχαν περικυκλωθεί, υποστηρίζοντας πως θα παραδοθούν με τον οπλισμό τους στη νόμιμη κυβέρνηση.

Είναι, επίσης, γεγονός πως σε πολλές περιπτώσεις τα τάγματα ασφαλείας έδρασαν μαζί με τις δυνάμεις κατοχής εναντίον των ΕΛΑΣιτών, όπως και το ότι δεν είναι λίγες οι φορές όπου ξεπέρασαν σε ζήλο τους γερμανούς κατακτητές, ως προς την εφαρμογή αντιποίνων.

Σαν αποτέλεσμα της δράσης των Ταγμάτων Ασφαλείας *«που ήταν πολύ σοβαρή και τα τμήματα του ΕΛΑΣ πιέζονταν σκληρά από την συνδυασμένη ενέργεια γερμανών και ταγματασφαλιτών»*[1] στέλνεται στην Πελοπόννησο ο Βελουχιώτης στα τέλη Απριλίου του 1944.

Αυτή η αποστολή είχε σαν αποτέλεσμα τα πλέον αιματηρά συμβάντα του τελευταίου μήνα της γερμανικής κατοχής, στα οποία την πρώτη θέση έχουν αυτά του Μελιγαλά.

Ας δούμε πιο συγκεκριμένα πως κύλησαν τα γεγονότα.

Οι Γερμανοί εγκατέλειψαν το Μελιγαλά στις 4-9-1944 και την Καλαμάτα την επομένη. Στις 8 Σεπτεμβρίου ο ΕΛΑΣ αφού περικυκλώνει τον Πύργο εξαπολύει επίθεση, μετά από την άρνηση τού εκεί Τάγματος Ασφαλείας, που βρισκόταν υπό την Διοίκηση του ταγματάρχη Κοκκώνη, να παραδοθεί. Στις μάχες που ακολούθησαν ο Κοκκώνης σκοτώνεται, αλλά οι ταγματασφαλίτες συνεχίζουν να μάχονται για 48 ολόκληρες ώρες. Γύρω στους 250 κατόρθωσαν να διαφύγουν και να φτάσουν στην Πάτρα, ενώ περίπου 120 σκοτώθηκαν ή αιχμαλωτίστηκαν.

Ταυτόχρονα, στις 9 Σεπτεμβρίου 1944, ο ΕΛΑΣ πραγματοποίησε επίθεση στην Καλαμάτα και την κατέλαβε, μετά από ολοήμερη μάχη με τον εκεί λόχο ασφαλείας και τη χωροφυλακή. Κατά τις μά-

ροτάτη θέσις και να σφάγουν όλοι οι υπερασπισταί της. Αλλά και ο ΕΛΑΣ είχε πάνω από 100 νεκρούς».[4] Άλλες αναφορές ανεβάζουν ακόμα περισσότερο τον αριθμό των νεκρών ΕΛΑΣιτών (μεταξύ 120 και 200) και των τραυματιών, από τους οποίους αρκετοί πέθαναν μετά την μάχη, κάτι που είναι βέβαιο πως έπαιξε ρόλο στη εκδικητική μανία των κομμουνιστών.

Το τί επακολούθησε στη συνέχεια έχει περιγραφεί και επιβεβαιωθεί από πολλές πλευρές (ΕΑΜίτικες και μη) και συνεπώς είναι δύσκολο να αμφισβητηθεί. Τραυματίες που βρίσκονταν στο νοσοκομείο καθώς και όλο το ιατρικό προσωπικό κατακρεουργούνται. Όσοι γλυτώνουν (γυναικόπαιδα και ταγματασφαλίτες) από το πρώτο κύμα εγκληματικής μανίας φυλακίζονται σε διάφορους χώρους. Γίνονται καταστροφές και λεηλασίες. Ταγματασφαλίτες και άμαχοι διατάσσονται με χωνιά να αφήσουν τα σπίτια τους ανοικτά και να συγκεντρωθούν σε δύο σημεία, στο Μπεζεστένι (την πανηγυρίστρα του Μελιγαλά) και στο κέντρο της πόλης.

Ντόπιοι αντάρτες του ΕΛΑΣ και πολιτοφύλακες του ΕΑΜ, πήραν αιχμάλωτους κατά ομάδες και τους μετέφεραν στα γύρω χωριά: Μερόπη, Σολάκιο, Ανθούσα, Νεοχώρι, Οιχαλία, Σκάλα, αλλά και μακρύτερα μέχρι τη Μεσσήνη, όπου και δολοφονήθηκαν μπροστά στους συγκεντρωμένους χωριανούς τους.

Ανάμεσα στους σκοτωμένους υπάρχουν δεκάδες πολυμελείς οικογένειες. Η οικογένεια Αλιφέρη από τα Τσουκαλέϊκα με 7 θύματα, Γρουσουζάκου από το Πεταλίδι με 7 θύματα, Κουτσίκου από τη Μικρομάνη με 8 θύματα, Μυλωνά από το Νεοχώρι με 9 θύματα μεταξύ 20 και 70 ετών, Σγουμπόπουλου από τη Μερόπη με 5 θύματα από 24 έως 85 ετών.

Σε 300 ανέρχονται οι σφαγιασθέντες κάτοικοι του Μελιγαλά. Αρκετές είναι οι οικογένειες και στο Μελιγαλά που έχασαν πάνω από ένα μέλος τους. Το Κοπανάκι είχε το λιγότερο 75 θύματα, το Διαβολίτσι 50, και τα μικρά χωριά Νεοχώρι και Μερόπη, 55 και 15 αντίστοιχα. Τουλάχιστον 60 χωριά και κωμοπόλεις της Άνω Μεσσηνίας είχαν πάνω από 10 θύματα.

Δέκα οκτώ άτομα που είχαν διαφύγει από τη κατειλημμένη Καλαμάτα, οδηγούνται πίσω και αφήνονται να λυντσαρι-

στούν, στις 17 Σεπτεμβρίου. Τα πτώματα τους κρεμάστηκαν στην κεντρική πλατεία της πόλης.

Οι σφαγές διήρκεσαν τέσσερα εικοσιτετράωρα. Οι περιγραφές είναι ανατριχιαστικές. Οι σκοτωμένοι δεν ρίχτηκαν μόνο στην γνωστή «πηγάδα» αλλά και σε άλλα πηγάδια που υπήρχαν στην περιοχή.

Αυτοί που κατακρεουργήθηκαν δεν ήταν μόνο ταγματασφαλίτες αλλά και άμαχοι, τις εκτελέσεις δεν τις έκαναν αδέσποτα στοιχεία της περιοχής, αλλά αντάρτες **με την έγκριση του Βελουχιώτη**, οι φόνοι δεν ήταν τυχαίες αυτοδικίες, αλλά οργανωμένες εκτελέσεις.[5] Η σφαγή ήταν προμελετημένη όπως επιβεβαιώνουν στελέχη του ΕΑΜ Μεσσηνίας «*...τόσον ο Άρης όσον και ο Κουλαμπάς έβαλαν πόστα τα στελέχη του ΕΛΑΣ γιατί δεν «εξετελέσθησαν όλοι επί τόπου, αλλά τους έπιασαν ζωντανούς»* [...]*Ο Άρης και οι αντιπρόσωποι του κόμματος Κουλαμπάς και* ***Ν. Μπελογιάννης*** *είχαν πάρει την απόφασιν.* ***Όλοι έπρεπε να εκτελεσθούν***...».[6] Ο δε Βελουχιώτης όταν, μεταξύ των κρατουμένων, ανεγνώρισε τον χωροφύλακα Χαράλαμπο Κουτσόγιαννη από τη Στερεά Ελλάδα «...**διέταξε έναν αντάρτη και τον πήρε**...»

Η επίσημη λίστα καταγράφει 1.144 ονόματα, ενώ άλλες πηγές αναφέρουν ότι *«Στον Μελιγαλά, 1.400 άντρες, γυναίκες και παιδιά και περίπου 50 αξιωματικοί των ΤΑ σφαγιάστηκαν»*.[7] Υπάρχουν ακόμα αναφορές που μιλούν για 1.700 ή για 2.000 και παραπάνω.

Είναι γεγονός πως η θέση ήταν ιδιαίτερα οχυρή και η κατάληψη της θα απαιτούσε χρόνο και πολλές επιχειρήσεις εκ μέρους του ΕΛΑΣ. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο ρίχτηκαν στη μάχη εφεδρείες. Ως προς τον τρόπο με τον οποίο έγινε η κατάληψη της κωμόπολης υπάρχει μία εκδοχή πως έγινε κατόπιν προδοσίας. Αλλά στην προκειμένη περίπτωση αυτό δεν έχει ιδιαίτερη σημασία.

Οι αποτυχημένες προσπάθειες των κομμουνιστών να δικαιολογήσουν τα αδικαιολόγητα θα προκαλούσαν γέλια σε άλλες περιπτώσεις. Ας δούμε, λοιπόν, τι γράφει ένας απ' αυτούς: *«Αιχμάλωτοι στη*

Αν για τους κομμουνιστές τα όσα διαδραματίστηκαν είναι κάτι πολύ μεγαλύτερο από καταισχύνη, για δε τους εθνικόφρονες αφορμή για να επιδείξουν την αγριότητα των αντιπάλων τους (όπου προφανώς σ' αυτή την περίπτωση υστερήσαν), όσοι μπορούν να αντιληφθούν την βαθύτερη ουσία αυτών των αποτρόπαιων καταστάσεων, διαπιστώνουν τι σημαίνει εξουσία, μανία για κυριαρχία, φανατισμός, ανελευθερία, απανθρωπιά.

Και φυσικά όλα αυτά έγιναν και πάλι χωρίς κάποιο ουσιαστικό αντίκρισμα, όπως π.χ. την κατάληψη της εξουσίας από το ΕΑΜ- ΕΛΑΣ. Επειδή είναι γνωστό πως όλο αυτό το εγκληματικό όργιο βοήθησε στο να επιταχυνθεί και **να εφαρμοσθεί η συμφωνία της Καζέρτας, την οποία το ΚΚΕ έκανε αποδεκτή χωρίς επιφύλαξη** (εκτός από τον Δεσποτόπουλο, ο οποίος τελικά απέσυρε τις αντιρρήσεις του). Αλλά και οι προηγούμενες συμφωνίες ουσιαστικά αποδεχόντουσαν **την ανασυγκρότηση του κράτους μέσα από την κυβέρνησης εθνικής ενότητας, στην οποία θα συμμετείχε το ΚΚΕ**.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την συμφωνία της Καζέρτας, που τροποποιούσε το βρετανικό Σχέδιο «Μάνα», θα στέλνονταν έλληνες υπουργοί σε διάφορες «ευαίσθητες» περιοχές. Δινόταν προτεραιότητα στην Πελοπόννησο όπου θα στελνόταν εκπρόσωπος της κυβέρνησης μαζί με βρετανούς κομάντο, την δε Πάτρα θα καταλάμβαναν βρετανικά στρατεύματα. **Ο ΕΛΑΣ θα τελούσε υπό τις άμεσες διαταγές του στρατηγού Σκόμπυ.** Στην περιοχή (που ανήκε στον ΕΛΑΣ θα διοριζόταν στρατιωτικός διοικητής από το Γ.Σ. του ΕΛΑΣ τον οποίο **θα ενέκρινε** η ελληνική κυβέρνηση και θα ήταν κάτω από τις διαταγές του Σκόμπυ. Όπως γράφει ο Σαράφης είχε γίνει σαφές πως ο Βελουχιώτης δεν ήταν ανεκτός ως διοικητής. Η συμφωνία της Καζέρτας ήταν σαφής παράδοση των πόλεων χωρίς κάποιο αντάλλαγμα, παρά μόνο την **επιβεβαίωση της συμμετοχής στην διαχείριση της εξουσίας.**

Είναι λογικό να αναρωτηθεί κάποιος *«για ποιο λόγο έγινε όλο αυτό το μακελειό;»*. Η απάντηση που δίνουν οι εθνικό-

γραφής αυτής της Συμφωνίας ο ΕΛΑΣ είχε ήδη καταλάβει τους Γαργαλιάνους ακολουθώντας την ίδια διαδικασία σφαγών που είχε προηγηθεί στο Πύργο, την Καλαμάτα και τον Μελιγαλά. Οι τελευταίες «επιχειρήσεις» έγιναν στην Πύλο ένα περίπου εικοσιτετράωρο πριν από τον ερχομό του Π. Κανελλόπουλου (27 Σεπτεμβρίου) που συνέπεσε με την πολιορκία της Τρίπολης από τον ΕΛΑΣ.

Εκεί τα τάγματα ασφαλείας, που τελούσαν υπό την διοίκηση του συνταγματάρχη Διον. Παπαδόγκωνα, παραδόθηκαν τελικά στις 29 Σεπτεμβρίου σε αντιπροσωπεία της κυβέρνησης εθνικής ενότητας υπό τον Π. Κανελλόπουλο, παρουσία των Άγγλων και του ΕΛΑΣ (Τσικλητήρας και Παπαγεωργίου).

Αξιοσημείωτη πάντως είναι η δήλωση του Παπαδόγκωνα κατά την παράδοσή του: *«Εύχομαι να φθάση η ημέρα της απολογίας μου δια να δηλώσω τις πταίει και πόσον κατεπατήθη ο έντιμος στρατιώτης Παπαδόγκωνας. Εξ όλων των σημείων, τολμώ να το είπω, από τους πολιτικούς και στρατιωτικούς κύκλους Αθηνών, Καΐρου και περί τον Βασιλέα είχομεν συνεχώς την ενθάρρυνσιν ότι η αποστολή μας είναι πατριωτική, να προβαίνομεν αδιστάκτως εις την εκτέλεσιν υψίστου πατριωτικού έργου εναντίον της απειλής του κομμουνισμού. Δεν μπορώ αυτήν την στιγμήν να αναφέρω και το όνομα του ατόμου, το οποίον υπήρξε σύνδεσμός μας. Κατά την στιγμήν της δίκης μου θα μιλήσω ανοικτά δια να μάθη ο κόσμος την αλήθειαν»*.[11] Όντας υπόλογος μεταφέρθηκε στην Αθήνα όπου κατά τα Δεκεμβριανά σκοτώθηκε από αδέσποτη(;) σφαίρα.

«[...] *Η πολιορκία της Τριπόλεως κατόπιν διημέρου αγωνιώδους παρεμβάσεώς μου, ελύθη ομαλώς δια της παραδόσεως του ισχυρού υπό τον συνταγματάρχην Παπαδόγκωνα Τάγματος Ασφαλείας. Ο αρχηγός του Τάγματος και όλοι οι αξιωματικοί εστάλησαν,* ***φέροντες τα ατομικά των όπλα***.[...] *Το βαρύ αιματηρόν επεισόδιον του Μυστρά, όπου είχε καταφύγει άλλο Τάγμα Ασφαλείας, εσημειώθη, αφού πλέον, απελευθερωθείσης της πρωτευούσης, κατηυθυνόμην ή και είχα φθάσει εις τας Αθήνας. Αφορμή άλλως τε,*

Εδώ, λοιπόν, γίνεται φανερό το εξουσιαστικό παιχνίδι όλων των πλευρών για μια καλύτερη θέση μέσα στο υπό ανασυγκρότηση κράτος, (που όμως προκάλεσε τον θάνατο χιλιάδων ανθρώπων) αποδεικνύοντας πως η εξουσία σε κάθε της μορφή είναι απεχθέστατη και αντιανθρώπινη.

Ας σημειωθεί το γεγονός πως από τις 30 Αυγούστου έως τις 27 Σεπτεμβρίου 1944 ο ΕΛΑΣ δεν πραγματοποίησε, στο Μωρηά, καμία επίθεση εναντίον των γερμανικών στρατευμάτων, που βρισκόντουσαν εκείνο το διάστημα σε κατάσταση απαγκίστρωσης. Είναι προφανές ότι αυτή δεν ήταν μια πρωτοβουλία του Γενικού Στρατηγείου. Υπήρχαν εντολές άνωθεν που ακολουθούσαν συμφωνίες οι οποίες είχαν γίνει «κάτω από το τραπέζι» για την ασφαλή αποχώρηση των γερμανικών στρατευμάτων, τουλάχιστον για μια ορισμένη περίοδο και σε σχέση με ορισμένες «επίμαχες» περιοχές.

Εξετάζοντας από την ουσιαστική τους σκοπιά τα γεγονότα στο Μελιγαλά –αλλά και αλλού– δεν θα σταθούμε στην αριθμητική προσέγγιση των θυμάτων για να εκτιμηθεί το μέγεθος της κτηνωδίας. Και πολύ λιγότεροι να ήταν οι σφαγιασθέντες πάλι η ουσία παραμένει ίδια. Σημασία έχει, πέρα από οποιαδήποτε προσθαφαίρεση νεκρών και σκοπιμότητες που κρύβονται ή προωθούνται, το ότι δολοφονήθηκαν με τον πλέον βάρβαρο τρόπο (κλαδευτήρια, μαχαίρια κλπ) άνδρες γυναίκες και παιδιά αντιπάλων, οι οποίοι είχαν επίσης αιχμαλωτισθεί. Η κτηνωδία εθριάμβευσε!

Αυτό που ισχύει, για όσους θέλουν να δημιουργήσουν έναν κόσμο ελευθερίας, που δεν μετρούν την νίκη ή την επιτυχία τους με σωρούς πτωμάτων από υπαρκτούς ή ανύπαρκτους εχθρούς, είναι το ότι αν ο σεβασμός προς τους άμαχους είναι ύψιστη υποχρέωση, τότε υπέρτατος σεβασμός οφείλεται και προς τους αιχμαλώτους, όποιοι κι αν είναι. Επειδή η αιχμαλωσία είναι το τέλος του πολέμου γι' αυτόν που την υφίσταται. Είναι, πλέον, και αυτός άμαχος και μάλιστα πιο ευάλωτος, αφού είναι και αιχμαλωτισμένος.

Η σφαγή στον Μελιγαλά δεν αποτελεί ούτε τίτλο τιμής, ούτε γεγονός για το ο-

οι φόνοι δεν ήταν τυχαίες αυτοδικίες, αλλά οργανωμένες εκτελέσεις.[5] Η σφαγή ήταν προμελετημένη όπως επιβεβαιώνουν στελέχη του ΕΑΜ Μεσσηνίας «*...τόσον ο Άρης όσον και ο Κουλαμπάς έβαλαν πόστα τα στελέχη του ΕΛΑΣ γιατί δεν «εξετελέσθησαν όλοι επί τόπου, αλλά τους έπιασαν ζωντανούς»* [...]*Ο Άρης και οι αντιπρόσωποι του κόμματος Κουλαμπάς και **Ν. Μπελογιάννης** είχαν πάρει την απόφασιν. **Όλοι έπρεπε να εκτελεσθούν**...».*[6] Ο δε Βελουχιώτης όταν, μεταξύ των κρατουμένων, αναγνώρισε τον χωροφύλακα Χαράλαμπο Κουτσόγιαννη από τη Στερεά Ελλάδα «...**διέταξε έναν αντάρτη και τον πήρε**...»

Η επίσημη λίστα καταγράφει 1.144 ονόματα, ενώ άλλες πηγές αναφέρουν ότι «*Στον Μελιγαλά, 1.400 άντρες, γυναίκες και παιδιά και περίπου 50 αξιωματικοί των ΤΑ σφαγιάστηκαν*».[7] Υπάρχουν ακόμα αναφορές που μιλούν για 1.700 ή για 2.000 και παραπάνω.

Είναι γεγονός πως η θέση ήταν ιδιαίτερα οχυρή και η κατάληψη της θα απαιτούσε χρόνο και πολλές επιχειρήσεις εκ μέρους του ΕΛΑΣ. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο ρίχτηκαν στη μάχη εφεδρείες. Ως προς τον τρόπο με τον οποίο έγινε η κατάληψη της κωμόπολης υπάρχει μία εκδοχή πως έγινε κατόπιν προδοσίας. Αλλά στην προκειμένη περίπτωση αυτό δεν έχει ιδιαίτερη σημασία.

Οι αποτυχημένες προσπάθειες των κομμουνιστών να δικαιολογήσουν τα αδικαιολόγητα θα προκαλούσαν γέλια σε άλλες περιπτώσεις. Ας δούμε, λοιπόν, τι γράφει ένας απ' αυτούς: «*Αιχμάλωτοι στη φονική αυτή μάχη δεν ήταν δυνατόν να υπάρξουν. Οι ταγματασφαλίτες πετσοκόφτηκαν μαχόμενοι ως την τελευταία στιγμή από θέση σε θέση. Τα σώματά τους ρίχτηκαν με ανάθεμα για το αδικοχυμένο αίμα από τους βασανισμένους κατοίκους της περιοχής στην περιλάλητη πηγάδα*».[8] Στην συνέχεια, ο ίδιος, κατεβάζει και τον αριθμό των σκοτωμένων ΕΛΑΣιτών σε 60 (στρογγυλά! Ούτε ένας παραπάνω, ούτε ένας παρακάτω, σύμφωνα με τις «μετρήσεις» του ανακοινωθέντος του ΕΛΑΣ που ανεβάζει τους νεκρούς του σε 60 και τους ταγματασφαλίτες σε 800.). «Κι ας *είχε ο ΕΛΑΣ στη μάχη αυτή τις πιο πολλές απώλειες: 60 νεκρούς και 150 τραυματίες*». Είναι φανερό πως στους 800 συμπεριλαμβάνονται και κάποιοι από τους σφαγιασθέντες μετά την κατάληψη του Μελιγαλά.

Η έλλειψη συμφωνίας ανάμεσα στους

το ΕΑΜ- ΕΛΑΣ. Επειδή είναι γνωστό πως όλο αυτό το εγκληματικό όργιο βοήθησε στο να επιταχυνθεί και **να εφαρμοσθεί η συμφωνία της Καζέρτας, την οποία το ΚΚΕ έκανε αποδεκτή χωρίς επιφύλαξη** (εκτός από τον Δεσποτόπουλο, ο οποίος τελικά απέσυρε τις αντιρρήσεις του). Αλλά και οι προηγούμενες συμφωνίες ουσιαστικά αποδεχόντουσαν **την ανασυγκρότηση του κράτους μέσα από την κυβέρνησης εθνικής ενότητας, στην οποία θα συμμετείχε το ΚΚΕ**.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την συμφωνία της Καζέρτας, που τροποποιούσε το βρετανικό Σχέδιο «Μάνα», θα στέλνονταν έλληνες υπουργοί σε διάφορες «ευαίσθητες» περιοχές. Δινόταν προτεραιότητα στην Πελοπόννησο όπου θα στελνόταν εκπρόσωπος της κυβέρνησης μαζί με βρετανούς κομάντο, την δε Πάτρα θα καταλάμβαναν βρετανικά στρατεύματα. **Ο ΕΛΑΣ θα τελούσε υπό τις άμεσες διαταγές του στρατηγού Σκόμπυ.** Στην περιοχή (που ανήκε στον ΕΛΑΣ θα διοριζόταν στρατιωτικός διοικητής από το Γ.Σ. του ΕΛΑΣ τον οποίο **θα ενέκρινε** η ελληνική κυβέρνηση και θα ήταν κάτω από τις διαταγές του Σκόμπυ. Όπως γράφει ο Σαράφης είχε γίνει σαφές πως ο Βελουχιώτης δεν ήταν ανεκτός ως διοικητής. Η συμφωνία της Καζέρτας ήταν σαφής παράδοση των πόλεων χωρίς κάποιο αντάλλαγμα, παρά μόνο την **επιβεβαίωση της συμμετοχής στην διαχείριση της εξουσίας.**

Είναι λογικό να αναρωτηθεί κάποιος «*για ποιο λόγο έγινε όλο αυτό το μακελειό;*». Η απάντηση που δίνουν οι εθνικόφρονες είναι πως ο ΕΛΑΣ ήθελε να πάρει με πλάγιο τρόπο την εξουσία και να έχει στο χέρι την κυβέρνηση. Ισχυρίζονται, μάλιστα, πως αν δεν υπήρχε η αντίσταση των ταγμάτων ασφαλείας η επικράτηση τους ΕΛΑΣ θα ήταν ολοκληρωτική.

Τα πραγματικά όμως περιστατικά δεν αποδεικνύουν κάτι τέτοιο. Αν ο ισχυρισμός αυτός είναι αλήθεια τότε για ποιο λόγο το ΚΚΕ να υπογράψει την Συμφωνίας της Καζέρτας, όπου ο ΕΛΑΣ υπαγόταν άμεσα στην αγγλική διοίκηση; Δεν θα μπορούσε να αντιτάξει τις δυνάμεις του και να απαιτήσει αυτό που επιδίωκε, αφού ήταν σίγουρο πως καμία δύναμη δεν μπορούσε να το σταματήσει εκείνη τη στιγμή;

Είναι προφανές πως **το ΚΚΕ έδρασε ως κρατικός παράγων** που ανταγωνίστηκε με τα τάγματα ασφαλείας στο κατά πόσον θα φανεί πιο υποτακτικός στους

προσωπεία της κυβέρνησης εθνικής ενότητας υπό τον Π. Κανελλόπουλο, παρουσία των Άγγλων και του ΕΛΑΣ (Τσικλητήρας και Παπαγεωργίου).

Αξιοσημείωτη πάντως είναι η δήλωση του Παπαδόγκωνα κατά την παράδοσή του: «*Εύχομαι να φθάση η ημέρα της απολογίας μου δια να δηλώσω τις πταίει και πόσον κατεπατήθη ο έντιμος στρατιώτης Παπαδόγκωνας. Εξ όλων των σημείων, τολμώ να το είπω, από τους πολιτικούς και στρατιωτικούς κύκλους Αθηνών, Καΐρου και περί τον Βασιλέα είχομεν συνεχώς την ενθάρρυνσιν ότι η αποστολή μας είναι πατριωτική, να προβαίνομεν αδιστάκτως εις την εκτέλεσιν υψίστου πατριωτικού έργου εναντίον της απειλής του κομμουνισμού. Δεν μπορώ αυτήν την στιγμήν να αναφέρω και το όνομα του ατόμου, το οποίον υπήρξε σύνδεσμός μας. Κατά την στιγμήν της δίκης μου θα μιλήσω ανοικτά δια να μάθη ο κόσμος την αλήθειαν*».[11] Όντας υπόλογος μεταφέρθηκε στην Αθήνα όπου κατά τα Δεκεμβριανά σκοτώθηκε από αδέσποτη(;) σφαίρα.

«[...] *Η πολιορκία της Τριπόλεως κατόπιν διημέρου αγωνιώδους παρεμβάσεώς μου, ελύθη ομαλώς δια της παραδόσεως του ισχυρού υπό τον συνταγματάρχην Παπαδόγκωνα Τάγματος Ασφαλείας. Ο αρχηγός του Τάγματος και όλοι οι αξιωματικοί εστάλησαν, **φέροντες τα ατομικά των όπλα**.*[...] *Το βαρύ αιματηρόν επεισόδιον του Μυστρά, όπου είχε καταφύγει άλλο Τάγμα Ασφαλείας, εσημειώθη, αφού πλέον, απελευθερωθείσης της πρωτευούσης, κατηυθυνόμην ή και είχα φθάσει εις τας Αθήνας. Αφορμή άλλως τε, τούτου υπήρξε το γεγονός, ότι επεχείρησεν το Τάγμα, παρά την διαταγήν που είχα εκδώσει, όπως μείνει ακίνητον όπου ευρίσκετο, να μετακινηθή, πράγμα το οποίον εξεμεταλλεύθησαν οι Ελασίται δια να μη σεβασθούν και την προς αυτούς εκδοθείσαν διαταγήν αποχής από κάθε ένοπλον ενέργειαν*».[12]

Εκτός από την Τρίπολη, οι δυνάμεις των ταγμάτων ασφαλείας είχαν συμπτυχθεί πλέον στην Πάτρα και την Κόρινθο. Στην Πάτρα οι ταγματασφαλίτες εγκατέλειψαν τους 350 γερμανούς που βρίσκονταν εκεί (οι οποίοι μετακινήθηκαν με πλοιάρια στη Στερεά Ελλάδα δύο μέρες μετά) και παραδόθηκαν στην νόμιμη εξουσία. Ακολούθησε θριαμβευτική είσοδος στην πόλη του Κανελλόπουλου, με την συνοδεία του πειθήνιου Βελουχιώτη. Στις 9 Οκτωβρίου 1944 εκκενώθηκε και η Κόρινθος

δεν ήταν μια πρωτοβουλία του Γενικού Στρατηγείου. Υπήρχαν εντολές άνωθεν που ακολούθησαν συμφωνίες οι οποίες είχαν γίνει «κάτω από το τραπέζι» για την ασφαλή αποχώρηση των γερμανικών στρατευμάτων, τουλάχιστον για μια ορισμένη περίοδο και σε σχέση με ορισμένες «επίμαχες» περιοχές.

Εξετάζοντας από την ουσιαστική τους σκοπιά τα γεγονότα στο Μελιγαλά –αλλά και αλλού– δεν θα σταθούμε στην αριθμητική προσέγγιση των θυμάτων για να εκτιμηθεί το μέγεθος της κτηνωδίας. Και πολύ λιγότεροι να ήταν οι σφαγιασθέντες πάλι η ουσία παραμένει ίδια. Σημασία έχει, πέρα από οποιαδήποτε προσθαφαίρεση νεκρών και σκοπιμότητες που κρύβονται ή προωθούνται, το ότι δολοφονήθηκαν με τον πλέον βάρβαρο τρόπο (κλαδευτήρια, μαχαίρια κλπ) άνδρες γυναίκες και παιδιά αντιπάλων, οι οποίοι είχαν επίσης αιχμαλωτισθεί. Η κτηνωδία εθριάμβευσε!

Αυτό που ισχύει, για όσους θέλουν να δημιουργήσουν έναν κόσμο ελευθερίας, που δεν μετρούν την νίκη ή την επιτυχία τους με σωρούς πτωμάτων από υπαρκτούς ή ανύπαρκτους εχθρούς, είναι το ότι αν ο σεβασμός προς τους άμαχους είναι ύψιστη υποχρέωση, τότε υπέρτατος σεβασμός οφείλεται και προς τους αιχμαλώτους, όποιοι κι αν είναι. Επειδή η αιχμαλωσία είναι το τέλος του πολέμου γι' αυτόν που την υφίσταται. Είναι, πλέον, και αυτός άμαχος και μάλιστα πιο ευάλωτος, αφού είναι και αιχμαλωτισμένος.

Η σφαγή στον Μελιγαλά δεν αποτελεί ούτε τίτλο τιμής, ούτε γεγονός για το οποίο μπορεί να νοιώσει κάποιος περηφάνια και χαρά. Είναι ένα συμβάν που βαθύνει ακόμα περισσότερο τα χαντάκια, όπου θα θάβονταν χιλιάδες άνθρωποι και θα κυλούσαν ποταμοί αίματος, τα επόμενα 5 χρόνια. Μια ακόμη θυσία στο Μολώχ του κράτους και της κυριαρχίας. Τα δύο πρόσωπα της εξουσίας συγκρούστηκαν και το ένα αποδείχτηκε πιο αποτρόπαιο από το άλλο.

Ως αναρχικοί δεν έχουμε να επιχαίρουμε για την εκδικητική μανία της μιας πλευράς προς την άλλη. Επειδή, **όταν λέμε ότι είμαστε ενάντια σε κάθε εξουσία το εννοούμε...**

Συσπείρωση Αναρχικών

Παραπομπές

1. Σ. Σαράφη, Ο ΕΛΑΣ

Είναι γεγονός πως η θέση ήταν ιδιαίτερα οχυρή και η κατάληψη της θα απαιτούσε χρόνο και πολλές επιχειρήσεις εκ μέρους του ΕΛΑΣ. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο ρίχτηκαν στη μάχη εφεδρείες. Ως προς τον τρόπο με τον οποίο έγινε η κατάληψη της κωμόπολης υπάρχει μία εκδοχή πως έγινε κατόπιν προδοσίας. Αλλά στην προκειμένη περίπτωση αυτό δεν έχει ιδιαίτερη σημασία.

Οι αποτυχημένες προσπάθειες των κομμουνιστών να δικαιολογήσουν τα αδικαιολόγητα θα προκαλούσαν γέλια σε άλλες περιπτώσεις. Ας δούμε, λοιπόν, τι γράφει ένας απ' αυτούς: *«Αιχμάλωτοι στη φονική αυτή μάχη δεν ήταν δυνατόν να' υπάρξουν. Οι ταγματασφαλίτες πετσοκόφτηκαν μαχόμενοι ως την τελευταία στιγμή από θέση σε θέση. Τα σώματά τους ρίχτηκαν με ανάθεμα για το αδικοχυμένο αίμα από τους βασανισμένους κατοίκους της περιοχής στην περιλάλητη πηγάδα».*[8] Στην συνέχεια, ο ίδιος, κατεβάζει και τον αριθμό των σκοτωμένων ΕΛΑΣιτών σε 60 (στρογγυλά! Ούτε ένας παραπάνω, ούτε ένας παρακάτω, σύμφωνα με τις «μετρήσεις» του ανακοινωθέντος του ΕΛΑΣ που ανεβάζει τους νεκρούς του σε 60 και τους ταγματασφαλίτες σε 800.). «*Κι ας είχε ο ΕΛΑΣ στη μάχη αυτή τις πιο πολλές απώλειες: 60 νεκρούς και 150 τραυματίες*». Είναι φανερό πως στους 800 συμπεριλαμβάνονται και κάποιοι από τους σφαγιασθέντες μετά την κατάληψη του Μελιγαλά.

Η έλλειψη συμφωνίας ανάμεσα στους κομμουνιστές για τον τρόπο με τον οποίο αλώθηκε ο Μελιγαλάς είναι χαρακτηριστική: *«Όταν όμως από το ύψωμα ακούγεται μια ριπή των ανταρτών προς τα μέσα, στο Μελιγαλά, αμέσως αρχίζουν να χτυπούν οι καμπάνες των εκκλησιών και ν' ανεμίζουν στον αέρα κάτασπρα σεντόνια. Ο Μελιγαλάς έπεσε…».*[9] Όπου, πάει περίπατο το «*μαχόμενοι από θέση σε θέση*». Αν, μάλιστα, ισχύει και το ότι απελευθερώθηκαν 200 ΕΑΜίτες που κρατούνταν αιχμάλωτοι (ενώ θα μπορούσαν να έχουν σφαγιασθεί από τους ταγματασφαλίτες), τότε η αγριότητα των ΕΛΑΣιτών που συναγωνίστηκε και ξεπέρασε κατά πολύ αυτή των αντιπάλων τους, βρίσκεται σε ακόμα πιο απομακρυσμένο σημείο από αυτό της αντεκδίκησης ή των αντιπάλων...

...χή (που ανήκε στον ΕΛΑΣ θα διοριζόταν στρατιωτικός διοικητής από το Γ.Σ. του ΕΛΑΣ τον οποίο **θα ενέκρινε** η ελληνική κυβέρνηση και θα ήταν κάτω από τις διαταγές του Σκόμπυ. Όπως γράφει ο Σαράφης είχε γίνει σαφές πως ο Βελουχιώτης δεν ήταν ανεκτός ως διοικητής. Η συμφωνία της Καζέρτας ήταν σαφής παράδοση των πόλεων χωρίς κάποιο αντάλλαγμα, παρά μόνο την **επιβεβαίωση της συμμετοχής στην διαχείριση της εξουσίας.**

Είναι λογικό να αναρωτηθεί κάποιος «*για ποιο λόγο έγινε όλο αυτό το μακελειό;*». Η απάντηση που δίνουν οι εθνικόφρονες είναι πως ο ΕΛΑΣ ήθελε να πάρει με πλάγιο τρόπο την εξουσία και να έχει στο χέρι την κυβέρνηση. Ισχυρίζονται, μάλιστα, πως αν δεν υπήρχε η αντίσταση των ταγμάτων ασφαλείας η επικράτηση τους ΕΛΑΣ θα ήταν ολοκληρωτική.

Τα πραγματικά όμως περιστατικά δεν αποδεικνύουν κάτι τέτοιο. Αν ο ισχυρισμός αυτός είναι αλήθεια τότε για ποιο λόγο το ΚΚΕ να υπογράψει την Συμφωνίας της Καζέρτας, όπου ο ΕΛΑΣ υπαγόταν άμεσα στην αγγλική διοίκηση; Δεν θα μπορούσε να αντιτάξει τις δυνάμεις του και να απαιτήσει αυτό που επιδίωκε, αφού ήταν σίγουρο πως καμία δύναμη δεν μπορούσε να το σταματήσει εκείνη τη στιγμή;

Είναι προφανές πως **το ΚΚΕ έδρασε ως κρατικός παράγων** που ανταγωνίστηκε με τα τάγματα ασφαλείας στο κατά πόσον θα φανεί πιο υποτακτικός στους νόμιμους ιδιοκτήτες του κράτους. Έτσι παρέδωσε σαν καλό παιδί (στον εκπρόσωπο της ελληνικής κυβέρνησης και τους βρετανούς κομάντο) τις «κατακτήσεις» του.

Η προθυμία του ΕΛΑΣ στην εφαρμογή της Συμφωνίας υπήρξε άμεση. Η υποτακτικότητα του Βελουχιώτη στην αντιπροσωπεία της κυβέρνησης υπό τον Π. Κανελλόπουλο είναι χαρακτηριστική και θυμίζει το ρητό: *Αρχηγού παρόντος πάσα αρχή παυσάτω! «Οφείλω να παραδεχθώ, ότι ο αδίστακτος εις αιματηράς πράξεις Άρης Βελουχιώτης εσταμάτησεν από της αφίξεώς μου εις την Πελοπόννησον (27 Σεπτεμβρίου 1944) και της συναντήσεώς μου μετ' αυτού, τας εκτελέσεις και τας σφαγάς».*[10]

Στις 26 Σεπτεμβρίου 1944, ημέρα υπο-...

...κε στην Αθήνα όπου κατά τα Δεκέμβριανά σκοτώθηκε από αδέσποτη(;) σφαίρα.

«[…] *Η πολιορκία της Τριπόλεως κατόπιν διημέρου αγωνιώδους παρεμβάσεώς μου, ελύθη ομαλώς δια της παραδόσεως του ισχυρού υπό τον συνταγματάρχην Παπαδόγκωνα Τάγματος Ασφαλείας. Ο αρχηγός του Τάγματος και όλοι οι αξιωματικοί εστάλησαν,* ***φέροντες τα ατομικά των όπλα.*** […] *Το βαρύ αιματηρόν επεισόδιον του Μυστρά, όπου είχε καταφύγει άλλο Τάγμα Ασφαλείας, εσημειώθη, αφού πλέον, απελευθερωθείσης της πρωτευούσης, κατηυθυνόμην ή και είχα φθάσει εις τας Αθήνας. Αφορμή άλλως τε, τούτου υπήρξε το γεγονός, ότι επεχείρησεν το Τάγμα, παρά την διαταγήν που είχα εκδώσει, όπως μείνει ακίνητον όπου ευρίσκετο, να μετακινηθή, πράγμα το οποίον εξεμεταλλεύθησαν οι Ελασίται δια να μη σεβασθούν και την προς αυτούς εκδοθείσαν διαταγήν αποχής από κάθε ένοπλον ενέργειαν».*[12]

Εκτός από την Τρίπολη, οι δυνάμεις των ταγμάτων ασφαλείας είχαν συμπτυχθεί πλέον στην Πάτρα και την Κόρινθο. Στην Πάτρα οι ταγματασφαλίτες εγκατέλειψαν τους 350 γερμανούς που βρίσκονταν εκεί (οι οποίοι μετακινήθηκαν με πλοιάρια στη Στερεά Ελλάδα δύο μέρες μετά) και παραδόθηκαν στην νόμιμη εξουσία. Ακολούθησε θριαμβευτική είσοδος στην πόλη του Κανελλόπουλου, με την συνοδεία του πειθήνιου Βελουχιώτη. Στις 9 Οκτωβρίου 1944 εκκενώθηκε και η Κόρινθος.

Με αυτό τον τρόπο έληξε ένα ακόμα μακελειό. Εδώ χρειάζεται να γίνει αναφορά στο ότι οι πρώτοι που προώθησαν την άποψη για τον «προδοτικό» ρόλο των ταγμάτων ασφαλείας ήταν οι Άγγλοι. Οι ΚΚΕδες είναι που την υιοθέτησαν με πάθος. Παρ' όλα αυτά οι εγγλέζοι τα στήριξαν και τα χρηματοδότησαν κατά την διάρκεια της κατοχής. Ιδιαίτερη μνεία για τα τάγματα ασφαλείας υπάρχει στην συμφωνία της Καζέρτας όπου ορίζεται ότι: *τα τάγματα ασφαλείας θα θεωρηθούν ως εχθρικοί σχηματισμοί,* ***εκτός εάν παραδοθούν.*** Επομένως, μόνο ανόητοι θα μπορούσαν να πιστέψουν πως οι Άγγλοι και οι εξουσιαστές του ελλαδικού χώρου θα άφηναν ανοιχτό το έδαφος στο ΚΚΕ, μετά την απελευθέρωση. Προφανώς αυτό το γνώριζε και το ίδιο το κόμμα πολύ καλά.

Αυτό που ισχύει, για όσους θέλουν να δημιουργήσουν έναν κόσμο ελευθερίας, που δεν μετρούν την νίκη ή την επιτυχία τους με σωρούς πτωμάτων από υπαρκτούς ή ανύπαρκτους εχθρούς, είναι το ότι αν ο σεβασμός προς τους άμαχους είναι ύψιστη υποχρέωση, τότε υπέρτατος σεβασμός οφείλεται και προς τους αιχμαλώτους, όποιοι κι αν είναι. Επειδή η αιχμαλωσία είναι το τέλος του πολέμου γι' αυτόν που την υφίσταται. Είναι, πλέον, και αυτός άμαχος και μάλιστα πιο ευάλωτος, αφού είναι και αιχμαλωτισμένος.

Η σφαγή στον Μελιγαλά δεν αποτελεί ούτε τίτλο τιμής, ούτε γεγονός για το οποίο μπορεί να νοιώσει κάποιος περηφάνια και χαρά. Είναι ένα συμβάν που βαθύνε ακόμα περισσότερο τα χαντάκια, όπου θα θάβονταν χιλιάδες άνθρωποι και θα κυλούσαν ποταμοί αίματος, τα επόμενα 5 χρόνια. Μια ακόμη θυσία στο Μολώχ του κράτους και της κυριαρχίας. Τα δύο πρόσωπα της εξουσίας συγκρούστηκαν και το ένα αποδείχτηκε πιο αποτρόπαιο από το άλλο.

Ως αναρχικοί δεν έχουμε να επιχαίρουμε για την εκδικητική μανία της μιας πλευράς προς την άλλη. Επειδή, **όταν λέμε ότι είμαστε ενάντια σε κάθε εξουσία το εννοούμε…**

Συσπείρωση Αναρχικών

Παραπομπές

1. Σ. Σαράφη, Ο ΕΛΑΣ.
2. Δ. Χαριτόπουλου, Άρης ο Αρχηγός των ατάκτων τόμος Α΄.
3. Εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, 23/5/1964, σ.5.
4. Σολ. Γρηγοριάδη, Ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδος 1941-1967, τόμος Β΄.
5. Σ. ΞΙΑΡΧΟΣ, Η αλήθεια για τον Μελιγαλά.
6. Γιάννη Καραμουζούνη, Πατριώτες και προδότες στο Μωριά, Τρίπολις 1950.
7. Η Μαύρη Βίβλος του Κομμουνισμού.
8. Γιάννη Γ. Χατζηπαναγιώτου (Καπετάν Θωμά), Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΡΗ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗ.
9. Κ. Μπρούσαλη, Η Πελοπόννησος στο πρώτο αντάρτικο.
10. Π. Κανελλόπουλος, Τα χρόνια του Μεγάλου Πολέμου.
11. Η. Παπαστεριόπουλου, Ο Μωρηάς στα Όπλα.
12. Π. Κανελλόπουλος, Τα χρόνια του Μεγάλου Πολέμου.

ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ
ΔΟΥΒΛΙΝΟ 3

Το Φεβρουάριο του 2003 υπογράφηκε στο Δουβλίνο ο κανονισμός (regulation) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) «για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας». Το γενικό κλίμα στον παραπάνω κανονισμό στη ουσία καθιστά υπεύθυνο το κράτος μέλος, το οποίο υπήρξε πύλη εισόδου στα εδάφη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τον πρόσφυγα ή μετανάστη χωρίς ταξιδιώτικη θεώρηση (visa), για τις απαραίτητες διαδικασίες χορήγησης ασύλου. Αναφέρεται στο κείμενο του κανονισμού, ότι η εφαρμογή του διέπεται από τα όσα έχουν υπογραφεί στην Συνθήκη της Γενεύης για την ανθρωπιστική διαχείριση των θυμάτων του πολέμου. Εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι ο εν λόγω κανονισμός κατασκευάστηκε από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για να διαχειριστεί τους πρόσφυγες από τις πολεμικές συρράξεις που θα εξαπέλυε το ΝΑΤΟ ένα μήνα αργότερα στο Ιράκ (να αναφέρουμε ότι από τις δεκαπέντε χώρες που συμμετείχαν τότε στη ζώνη Σένγκεν, μόνο τρεις δεν είναι μέλη του ΝΑΤΟ). Στο κανονισμό του Δουβλίνο II αναφέρεται επίσης ότι «*ο αιτών άσυλο διέβη παρανόμως, οδικώς, διά θαλάσσης ή δι' αέρος, τα σύνορα κράτους μέλους προερχόμενος από τρίτη χώρα, αυτό το κράτος μέλος στο οποίο εισήλθε παρανόμως είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου. Η ευθύνη αυτή* ***παύει να υφίσταται δώδεκα μήνες*** *μετά την ημερομηνία κατά την οποία έλα-* που υλοποιήθηκε το 2007 με την ένταξη των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης και στελεχώθηκε ως επί το πλείστον από ανθρώπινο δυναμικό από αυτές. Ο ρόλος του είναι περισσότερο η καταγραφή (ακόμα και για τις οικονομικές απαιτήσεις του ελλαδικού κράτους από την Ε.Ε. – που εύκολα ανέβαζε τον αριθμό των μεταναστών χωρίς χαρτιά) και ο έλεγχος των κινούμενων μεταναστών, καθώς και η δημιουργία του EURODAC, του συστήματος για την σύγκριση των δακτυλικών αποτυπωμάτων των αιτούντων άσυλο και ορισμένων κατηγοριών «παράνομων» μεταναστών.

Ήδη, από το 2005 και μέχρι το 2010, ο ελλαδικός χώρος θεωρείται η κύρια πύλη εισόδου μεταναστών στην Ευρώπη, ως σταυροδρόμι ανάμεσα σε δύο ηπείρους, αποτελεί ενδιάμεσο σταθμό αρκετών μεταναστών με σκοπό (συνήθως) την μετάβαση σε κάποια άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ισπανία και η Ιταλία, οι άλλες δυο χώρες του ευρωπαϊκού νότου που αντιμετώπισαν το κύμα της αθρόας μετανάστευσης Βορειοαφρικανών κατά την περίοδο της εξέγερσης στην Τυνησία και τη Λιβύη αλλά και όσων προέρχονται από την υποσαχάρια Αφρική, το 2011 μπορούν πλέον να θεωρηθούν και αυτές πύλες εισόδου. Οι δυο αυτές χώρες πήραν σχεδόν άμεσα μέτρα που δεν χαρακτηρίζονται και από την ανθρωπινότητα τους, περιορίζοντας, προς το παρόν, το μεταναστευτικό «κύμα».

Το μεταναστευτικό ζήτημα πλέον στην Ελλάδα έχει πάρει πολύ μεγάλη διάσταση σε κοινωνικό πλαίσιο. Η «αδυναμία» στην επεξεργασία αιτήσεων ασύλου ή έκδοσης ασύλου

δραστηριοποιούνται στον ελλαδικό χώρο, σε θέματα σχετικά με τη μετανάστευση, το ρατσισμό καθώς και τα ανθρώπινα δικαιώματα ήταν 185 (!!!) με κύρια πηγή χρηματοδότησης χρηματοδοτήσεις του Ε.Τ.Ε.Υ.Τ.Χ. (75%) και του ελλαδικού κράτους (25%). Αν αναλογιστούμε τη συμμετοχή της εκκλησίας της Ελλάδος σε κάποιες από αυτές τις ΜΚΟ, μπορούμε να εκτιμήσουμε πώς ιδρύθηκαν και απορρόφησαν τα κονδύλια οι υπόλοιπες. Φυσικά υπάρχουν και ΜΚΟ, που άσχετα με τα κονδύλια που ενδεχομένως απορροφούν (ή σπαταλούν), επιτελούν συγκεκριμένο εξειδικευμένο έργο στις περισσότερες περιπτώσεις υγειονομικό, σε αντίθεση με τον «αέρα» που εμπορεύονται οι περισσότερες.

Μιλώντας παραπάνω για «ανικανότητα», φυσικά δεν προσμένουμε σε ένα «ικανό» κράτος. Παρ' όλα αυτά, ενώ το ελλαδικό κράτος κινείται πολύ γρήγορα και με σκληρότητα σε περιπτώσεις εφαρμογής της καταστολής, αλλά και σε φοροεισπρακτικές επιδρομές, επιλέγει το πότε θα αναδείξει τα «ταλέντα» του. Η κατάσταση που επικρατεί όσον αφορά το μεταναστευτικό ζήτημα, εί-

βλίνου, «του οποίου η διαπραγμάτευση προβλέπεται να κλείσει μέχρι τέλος του έτους, διαμορφώνεται επί τα χείρω σε σχέση με το Δουβλίνο 2, καθώς διατηρεί αναλλοίωτο το στοιχείο ευθύνης **για τη χώρα πρώτης εισοδοχής** λαθρομεταναστών και το οποίο δημιούργησε ανυπέρβλητα προβλήματα στην Ελλάδα. Το κείμενο της νέας συνθήκης δεν περιέχει **κανένα επωφελές αντάλλαγμα**, κάτι που να ικανοποιεί τις ελληνικές θέσεις» και απεύθυνε *«θερμή παράκληση, και προς τον ΣΥΡΙΖΑ και προς όλα τα κόμματα που έχουν την δυνατότητα να επηρεάσουν στο Ευρωκοινοβούλιο να βοηθήσουν ώστε να δημιουργηθεί ένα ισχυρό μπλοκ κατά του Δουβλίνου 3»*, στο πλαίσιο της συζήτησης για την δημιουργία στρατοπέδων συγκέντρωσης (εεε...κέντρων κράτησης ήθελα να πω) μεταναστών στην επιτροπή της βουλής. Δυσκολευόμαστε όμως να καταλάβουμε, έτσι όπως κατασκευάστηκε η κατάσταση, ποια ήταν στην ουσία τα «επωφελή ανταλλάγματα» του προηγούμενου κανονισμού.

Εκτός αν εννοούν την επ' αμοιβή μετατροπή του ελλαδικού χώρου σε αποθήκη εκατομυρίων εξαθλιωμέ-

ο υπήρξε πύλη εισόδου στα εδάφη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τον πρόσφυγα ή μετανάστη χωρίς ταξιδιώτικη θεώρηση (visa), για τις απαραίτητες διαδικασίες χορήγησης ασύλου. Αναφέρεται στο κείμενο του κανονισμού, ότι η εφαρμογή του διέπεται από τα όσα έχουν υπογραφεί στην Συνθήκη της Γενεύης για την ανθρωπιστική διαχείριση των θυμάτων του πολέμου. Εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι ο εν λόγω κανονισμός κατασκευάστηκε από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για να διαχειριστεί τους πρόσφυγες από τις πολεμικές συρράξεις που θα εξαπέλυε το ΝΑΤΟ ένα μήνα αργότερα στο Ιράκ (να αναφέρουμε ότι από τις δεκαπέντε χώρες που συμμετείχαν τότε στη ζώνη Σένγκεν, μόνο τρεις δεν είναι μέλη του ΝΑΤΟ). Στο κανονισμό του Δουβλίνο ΙΙ αναφέρεται επίσης ότι «*ο αιτών άσυλο διέβη παρανόμως, οδικώς, διά θαλάσσης ή δι' αέρος, τα σύνορα κράτους μέλους προερχόμενος από τρίτη χώρα, αυτό το κράτος μέλος στο οποίο εισήλθε παρανόμως είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου. Η ευθύνη αυτή* ***παύει να υφίσταται δώδεκα μήνες*** *μετά την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε χώρα η παράνομη διάβαση των συνόρων*», με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί το 2004 ο αστυνομικός μηχανισμός της FRONTEX (για την προστασία των συνόρων της Ε.Ε.)

σύγκριση των δακτυλικών αποτυπωμάτων των αιτούντων άσυλο και ορισμένων κατηγοριών «παράνομων» μεταναστών.

Ήδη, από το 2005 και μέχρι το 2010, ο ελλαδικός χώρος θεωρείται η κύρια πύλη εισόδου μεταναστών στην Ευρώπη, ως σταυροδρόμι ανάμεσα σε δύο ηπείρους, αποτελεί ενδιάμεσο σταθμό αρκετών μεταναστών με σκοπό (συνήθως) την μετάβαση σε κάποια άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ισπανία και η Ιταλία, οι άλλες δυο χώρες του ευρωπαϊκού νότου που αντιμετώπισαν το κύμα της αθρόας μετανάστευσης Βορειοαφρικανών κατά την περίοδο της εξέγερσης στην Τυνησία και τη Λιβύη αλλά και όσων προέρχονται από την υποσαχάρια Αφρική, το 2011 μπορούν πλέον να θεωρηθούν και αυτές πύλες εισόδου. Οι δυο αυτές χώρες πήραν σχεδόν άμεσα μέτρα που δεν χαρακτηρίζονται και από την ανθρωπινότητα τους, περιορίζοντας, προς το παρόν, το μεταναστευτικό «κύμα».

Το μεταναστευτικό ζήτημα πλέον στην Ελλάδα έχει πάρει πολύ μεγάλη διάσταση σε κοινωνικό πλαίσιο. Η «αδυναμία» στην επεξεργασία αιτήσεων ασύλου ή έκδοσης ασύλου και οι εξαγγελίες για τη δημιουργία μηχανισμού επεξεργασίας τους, περισσότερο έμοιαζε σαν κλήση για χρηματική επιδότηση από την Ε.Ε. παρά σαν θέληση τακτοποίησης, ας πούμε, του ζητήματος. Η «ανικανότητα» του ελλαδικού κράτους να ανταπεξέλθει στην «αναγκαιότητα» εφαρμογής των νόμων του αλλά και της Ε.Ε. μπορεί να θεωρηθεί από **ύποπτη** έως **εσκεμμένη**.

Όσον αφορά το ύποπτη, δεν είναι τυχαίο ότι η «αντιμετώπιση της μετανάστευσης» υπόκειται στην οικονομική ενίσχυση του ελλαδικού κράτους από το Ευ-

δραστηριοποιούνται στον ελλαδικό χώρο, σε θέματα σχετικά με τη μετανάστευση, το ρατσισμό καθώς και τα ανθρώπινα δικαιώματα ήταν 185 (!!!) με κύρια πηγή χρηματοδότησης χρηματοδοτήσεις του Ε.Τ.Ε.Υ.Τ.Χ. (75%) και του ελλαδικού κράτους (25%). Αν αναλογιστούμε τη συμμετοχή της εκκλησίας της Ελλάδος σε κάποιες από αυτές τις ΜΚΟ, μπορούμε να εκτιμήσουμε πώς ιδρύθηκαν και απορρόφησαν τα κονδύλια οι υπόλοιπες. Φυσικά υπάρχουν και ΜΚΟ, που άσχετα με τα κονδύλια που ενδεχομένως απορροφούν (ή σπαταλούν), επιτελούν συγκεκριμένο εξειδικευμένο έργο στις περισσότερες περιπτώσεις υγειονομικό, σε αντίθεση με τον «αέρα» που εμπορεύονται οι περισσότερες.

Μιλώντας παραπάνω για «ανικανότητα», φυσικά δεν προσμένουμε σε ένα «ικανό» κράτος. Παρ' όλα αυτά, ενώ το ελλαδικό κράτος κινείται πολύ γρήγορα και με σκληρότητα σε περιπτώσεις εφαρμογής της καταστολής, αλλά και σε φοροεισπρακτικές επιδρομές, επιλέγει το πότε θα αναδείξει τα «ταλέντα» του. Η κατάσταση που επικρατεί όσον αφορά το μεταναστευτικό ζήτημα, είναι φανερό πλέον ότι αποτελεί (ή αποτέλεσε στο πρόσφατο παρελθόν) επιλογή του κρατικού μηχανισμού, και των κυρίαρχων προϊσταμένων του. Στη επιδρομή που εξαπέλυσε στους κατοίκους του ελλαδικού χώρου με πρόσχημα την «κρίση», είχε ένα πολύ σημαντικό εργαλείο στα χέρια του. Από τη μια, μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα, ότι η ανεξέλεγκτη εισροή μεταναστών πυροδότησε τον κοινωνικό κανιβαλισμό της μνημονιακής εποχής, από την άλλη κατασκεύασε έναν «εσωτερικό εχθρό» που ανά πάσα στιγμή ήταν έτοιμος για

βλίνου, «του οποίου η διαπραγμάτευση προβλέπεται να κλείσει μέχρι τέλος του έτους, διαμορφώνεται επί τα χείρω σε σχέση με το Δουβλίνο 2, καθώς διατηρεί αναλλοίωτο το στοιχείο ευθύνης **για τη χώρα πρώτης εισοδοχής** λαθρομεταναστών και το οποίο δημιούργησε ανυπέρβλητα προβλήματα στην Ελλάδα. Το κείμενο της νέας συνθήκης δεν περιέχει **κανένα επωφελές αντάλλαγμα**, κάτι που να ικανοποιεί τις ελληνικές θέσεις» και απεύθυνε «*θερμή παράκληση, και προς τον ΣΥΡΙΖΑ και προς όλα τα κόμματα που έχουν την δυνατότητα να επηρεάσουν στο Ευρωκοινοβούλιο να βοηθήσουν ώστε να δημιουργηθεί ένα ισχυρό μπλοκ κατά του Δουβλίνου 3*», στο πλαίσιο της συζήτησης για την δημιουργία στρατοπέδων συγκέντρωσης (εεε...κέντρων κράτησης ήθελα να πω) μεταναστών στην επιτροπή της βουλής. Δυσκολευόμαστε όμως να καταλάβουμε, έτσι όπως κατασκευάστηκε η κατάσταση, ποια ήταν στην ουσία τα «επωφελή ανταλλάγματα» του προηγούμενου κανονισμού.

Εκτός αν εννοούν την επ' αμοιβή μετατροπή του ελλαδικού χώρου σε αποθήκη εκατομμυρίων εξαθλιωμένων ανθρώπων.

Π.

συμμετείχαν τότε στη ζώνη Σένγκεν, μόνο τρεις δεν είναι μέλη του ΝΑΤΟ). Στο κανονισμό του Δουβλίνο ΙΙ αναφέρεται επίσης ότι «*ο αιτών άσυλο διέβη παρανόμως, οδικώς, διά θαλάσσης ή δι' αέρος, τα σύνορα κράτους μέλους προερχόμενος από τρίτη χώρα, αυτό το κράτος μέλος στο οποίο εισήλθε παρανόμως είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου. Η ευθύνη αυτή* ***παύει να υφίσταται δώδεκα μήνες*** *μετά την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε χώρα η παράνομη διάβαση των συνόρων*», με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί το 2004 ο αστυνομικός μηχανισμός της FRONTEX (για την προστασία των συνόρων της Ε.Ε.)

από την υποσαχάρια Αφρική, το 2011 μπορούν πλέον να θεωρηθούν και αυτές πύλες εισόδου. Οι δυο αυτές χώρες πήραν σχεδόν άμεσα μέτρα που δεν χαρακτηρίζονται και από την ανθρωπινότητα τους, περιορίζοντας, προς το παρόν, το μεταναστευτικό «κύμα».

Το μεταναστευτικό ζήτημα πλέον στην Ελλάδα έχει πάρει πολύ μεγάλη διάσταση σε κοινωνικό πλαίσιο. Η «αδυναμία» στην επεξεργασία αιτήσεων ασύλου ή έκδοσης ασύλου και οι εξαγγελίες για τη δημιουργία μηχανισμού επεξεργασίας τους, περισσότερο έμοιαζε σαν κλήση για χρηματική επιδότηση από την Ε.Ε. παρά σαν θέληση τακτοποίησης, ας πούμε, του ζητήματος. Η «ανικανότητα» του ελλαδικού κράτους να ανταπεξέλθει στην «αναγκαιότητα» εφαρμογής των νόμων του αλλά και της Ε.Ε. μπορεί να θεωρηθεί από **ύποπτη** έως **εσκεμμένη**.

Όσον αφορά το ύποπτη, δεν είναι τυχαίο ότι η «αντιμετώπιση της μετανάστευσης» υπόκειται στην οικονομική ενίσχυση του ελλαδικού κράτους από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης Υπηκόων Τρίτων Χωρών (Ε.Τ.Ε.Υ.Τ.Χ.) που ιδρύθηκε το 2007 σαν συμπληρωματικό στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ). Σε κάποιες περιπτώσεις απορροφούνται και κονδύλια από το ΕΣΠΑ. Τα ακριβή οικονομικά στοιχεία είναι δύσκολο να πιστοποιηθούν. Επίσης, σε καταγεγραμμένη έρευνα του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου, οι Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.) που σε αντίθεση με τον «αέρα» που εμπορεύονται οι περισσότερες.

Μιλώντας παραπάνω για «ανικανότητα», φυσικά δεν προσμένουμε σε ένα «ικανό» κράτος. Παρ' όλα αυτά, ενώ το ελλαδικό κράτος κινείται πολύ γρήγορα και με σκληρότητα σε περιπτώσεις εφαρμογής της καταστολής, αλλά και σε φοροεισπρακτικές επιδρομές, επιλέγει το πότε θα αναδείξει τα «ταλέντα» του. Η κατάσταση που επικρατεί όσον αφορά το μεταναστευτικό ζήτημα, είναι φανερό πλέον ότι αποτελεί (ή αποτέλεσε στο πρόσφατο παρελθόν) επιλογή του κρατικού μηχανισμού, και των κυρίαρχων προϊσταμένων του. Στη επιδρομή που εξαπέλυσε στους κατοίκους του ελλαδικού χώρου με πρόσχημα την «κρίση», είχε ένα πολύ σημαντικό εργαλείο στα χέρια του. Από τη μια, μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα, ότι η ανεξέλεγκτη εισροή μεταναστών πυροδότησε τον κοινωνικό κανιβαλισμό της μνημονιακής εποχής, από την άλλη κατασκεύασε έναν «εσωτερικό εχθρό» που ανά πάσα στιγμή ήταν έτοιμος για χρήση. Είτε στήνοντας κούφιες πολιτικές αντιπαραθέσεις και παράγοντας φτηνή πολιτική είτε καλλιεργώντας το φόβο στους κατοίκους-ψηφοφόρους. Όλα τα κόμματα έχουν μερίδιο ευθύνης εξ αδιαιρέτου, αφού στήθηκαν πολιτικές καριέρες πάνω στο μεταναστευτικό.

Σε πρόσφατες δηλώσεις του, ο υπουργός δημόσιας τάξης προειδοποίησε ότι επέρχεται τρίτη ανανέωση του κανονισμού του Δου-

του Δουβλίνου 3», στο πλαίσιο της συζήτησης για την δημιουργία στρατοπέδων συγκέντρωσης (εεε...κέντρων κράτησης ήθελα να πω) μεταναστών στην επιτροπή της βουλής. Δυσκολευόμαστε όμως να καταλάβουμε, έτσι όπως κατασκευάστηκε η κατάσταση, ποια ήταν στην ουσία τα «επωφελή ανταλλάγματα» του προηγούμενου κανονισμού.

Εκτός αν εννοούν την επ' αμοιβή μετατροπή του ελλαδικού χώρου σε αποθήκη εκατομυρίων εξαθλιωμένων ανθρώπων.

Π.